

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Lesya Ukrainka Eastern European National University

**EAST EUROPEAN JOURNAL
OF
PSYCHOLINGUISTICS**

Volume 5
Number 1

Lutsk
2018

Approved by the Academic Council of Lesya Ukrainka Eastern European National University, Record of proceedings No 8 dated June 26, 2018

Editor-in-Chief

Serhii Zasiiekin Lesya Ukrainka Eastern European National University, Ukraine

Associate Editor

Larysa Zasiiekina Lesya Ukrainka Eastern European National University, Ukraine

Editorial Assistant

Yulia Sudus Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ukraine

Editorial Board

Tetiana Andrienko Kyiv International University, Ukraine
Valery Belyanin Institute of Applied Psychology, Canada
Emrah Dolgunsöz Bayburt University, Turkey
Natalya Fomina Sergey Yesenin Ryazan State University, Russia
Janna Glzman Lomonosov Moscow State University, Russia
Larysa Kalmykova Hryhoriy Skovoroda Pereyaslav-Khmelnytskyi State Pedagogical University, Ukraine
Oleksandr Kapranov University of Bergen, Norway
Shelia Kennison Oklahoma State University, USA
Azizuddin Khan Indian Institute of Technology Bombay, India
Oleksandr Kholod Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ukraine
Khrystyna Khvorost Lesya Ukrainka Eastern European National University, Ukraine
Lada Kolomiyets Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine
Nina Kresova University of Tartu, Estonia
Hristo Kyuchukov University of Silesia, Poland
Andrzej Łyda University of Silesia, Poland
Amelia Manuti University of Bari, Italy
Svitlana Martinek Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine
Rieko Matsuoka National College of Nursing, Japan
John McCabe-Juhnke Bethel College, USA
Susheel Sharma University of Allahabad, India
Roman Taraban Texas Tech University, USA
Diana Terekhova Kyiv National Linguistic University, Ukraine
Bilyana Todorova South-West University “Neofit Rilski”, Bulgaria
Runhan Zhang Central University of Finance and Economics, China

Reviewers: Khrystyna Khvorost (Ukraine), Yulia Sudus (Ukraine), Larysa Zasiiekina (Ukraine), Vasyl Starko (Ukraine).

East European Journal of Psycholinguistics is an international double-blind peer-reviewed academic periodical published semiannually. The aim of the journal is to provide a forum for scholars to share, foster, and discuss globally various new topics and advances in different fields of modern psycholinguistics. The journal publishes original manuscripts covering but not limited to the following theoretical and applied fields of psycholinguistics:

- Bilingualism
- Clinical Psycholinguistics
- Cognitive Linguistics
- Cognitive Psychology
- Discourse Analysis
- Forensic Linguistics
- First and Second/Foreign Language Acquisition
- Neurolinguistics
- Pragmatics
- Psychology of Language and Speech
- Sociolinguistics
- Translation Studies

The Editors also take an interest in:

- Brief reports where authors present either preliminary data or ideas with theoretical background of the research; the preliminary research paper should be at least 4–6 page long;
- Book review articles;
- International conference calls
- Announcements

Contributions can be submitted in English (priority), Ukrainian, Russian.

East European Journal of Psycholinguistics. (2018). Lutsk: Lesya Ukrainka Eastern European National University. Vol. 5, No 1. 144 p.

Founder and publisher: Lesya Ukrainka Eastern European National University.

www.eenu.edu.ua

Address: 13 Voli Avenue., Lutsk, 43025, Ukraine

psycholing@eenu.edu.ua;

Web site of the Journal: <http://eep1.at.ua>

© Malinevska, Iryna (cover), 2018
© Lesya Ukrainka Eastern European National University, 2018

ETHICS STATEMENT

The author who submits an article to the journal explicitly confirms that the paper presents a concise, accurate account of the research performed as well as an objective discussion of its significance. A paper should contain sufficient detail and references to public sources of information. Fabrication of data is an egregious departure from the expected norms of scholarly conduct, as is the selective reporting of data with the intent to mislead or deceive, as well as the theft of data or research results from others. Authors must obtain permission for use of any previously published materials from the original publisher. Plagiarism constitutes unethical scholarly behaviour and is unacceptable.

All co-authors share equal degree of responsibility for the paper they co-author. Submitting the same manuscript to more than one journal concurrently is unethical and unacceptable.

By acknowledging these facts the authors bear personal responsibility for the accuracy, credibility, and authenticity of research results described in their papers.

The Journal is indexed and listed in:

Directory of Open Access Journals DOAJ; Linguistic Bibliography; European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences ERIH PLUS; Ulrich's Global Serials Directory; OCLC WorldCat; Index Copernicus; Scribd; Google Scholar; Zenodo; OpenAIRE; Journals' International Compliance Index; Information Matrix for the Analysis of Journals MIAR; Open Academic Journals Indexing; Electronic Journals Library; Academic Keys; ResearchBible; The Linguist List; Universitätsbibliothek Leipzig; Portal on Central Eastern and Balkan Europe; Russian State Digital Library; Deutsche Zentralbibliothek für Medizin ZB MED; Linguistik Portal für Sprachwissenschaft

TABLE OF CONTENTS

ARTICLES	7
Ansarin, Ali Akbar; Javadi, Shalale Masked Semantic/Associative and Translation Priming Across Languages	7
Чорній Анастасія Комунікативний аспект критерію «нейтральність» під час переговорів (на матеріалі сучасного англомовного конфліктного дискурсу)	16
Chornii, Anastasiia Communicative Aspect of Neutrality as a Criterion in the Negotiation (Based on Modern English Conflict Discourse (in Ukrainian)	16
Чорноус Оксана Сучасні підходи до тлумачення мотиву номінації	25
Chornous, Oksana Modern Approaches to the Interpretation of the Motive for Naming (in Ukrainian)	25
Postolova, Iryna; Tomarieva, Nataliia Perception of the Lexeme <i>Europe</i> by Students: A Psycholinguistic Analysis	36
Sharma, Susheel Kumar Indo-Anglian: Connotations and Denotations.....	45
Судус Юлія Мовленнєві тактики реалізації стратегії дискредитації в дискурсі дипломатів США.....	70
Sodus, Yuliia Speech Tactics of Discrediting Strategy in the U.S. Diplomatic Discourse (in Ukrainian)	70
Taraban, Roman; Koduru, Lacshmojee; LaCour, Mark; Marshall, Philip Finding a Common Ground in Human and Machine-Based Text Processing....	83
Terekhova, Diana An Experimental Study of the Lingual Consciousness of Ukrainians and Russians (Dynamic Aspect).....	92
Засєкін Сергій; Безуглова Наталія; Гапон Анастасія; Матюшенко Владислав; Подольська Ольга; Зубчук Дар'я Психолінгвальні аспекти перекладу словника LIWC.....	111
Zasiekin, Serhii; Bezuglova, Nataliia; Hapon, Anastasiia; Matiushenko, Vladyslav; Podolska, Olha; Zubchuk, Darya Psycholinguistic Aspects of Translating LIWC Dictionary (in Ukrainian)	111

Жуйкова Маргарита

Лінгво-психологічна характеристика прикметників та проблема
їх лексикографічного опису 119

Zhuykova, Marharyta

Linguistic and Psychological Features of Adjectives and Their Lexicographic
Description Problem (in Ukrainian) 119

REVIEWS

Twardzisz P. Defining ‘Eastern Europe’: A Semantic Inquiry into Political
Terminology. S. l. : Palgrave Macmillan, 2018. XVII, 259 p.

Reviewed by Taras Shmiher 134

CALENDAR 137

GUIDE TO AUTHORS..... 138

ПАМ’ЯТКА АВТОРАМ..... 140

ПАМ’ЯТКА АВТОРАМ..... 142

ARTICLES

MASKED SEMANTIC/ASSOCIATIVE AND TRANSLATION PRIMING ACROSS LANGUAGES

Ali Akbar Ansarin

ansarin@tabrizu.ac.ir

Shalale Javadi

shalale.javadi@yahoo.com

University of Tabriz, Iran

Received June 22, 2018; Revised June 28, 2018; Accepted June 30, 2018

Abstract. The present study was an attempt to investigate bilingual mental lexicon. The main question addressed in the study was whether semantic/associative and translation priming effects could be achieved with Persian-English bilinguals. The masked priming paradigm, as a technique reflecting automatic cognitive processes going on during semantic processing rather than strategic uses of the prime, was deployed to answer the question. Four types of prime-target pairs (translation equivalent, semantically similar, associatively related, and semantically associated pairs) were formed for the purpose of the lexical decision task. A total of 85 Persian-English bilinguals participated in the study. Though the priming effect was not found for the first three groups, the targets in semantically associated pairs (most strongly related words) responded about 29 ms faster. The results suggested that bilinguals share mental representations for associatively semantically related words; consequently, teaching new words of the second language by linking them to associatively related words of the first language may lead to better results.

Keywords: *bilingual memory, semantic priming, cross-language masked priming.*

Ансарін Алі Акбар, Джаваді Шалал. Маскований семантичний/ асоціативний та перекладний праймінг у різних мовах.

Анотація. Статтю присвячено спробі дослідити двомовний ментальний лексикон. Головне питання дослідження – встановити, чи персько-англійські білінгви можуть досягнути ефекту семантичного / асоціативного або перекладацького праймінгу. Для відповіді на це питання було застосовано масковану праймінгову парадигму як техніку, що відображає автоматичні когнітивні процеси, що тривають під час семантичної обробки, а не стратегічного використання прайму. Із метою вирішення лексичного завдання було сформовано чотири типи цільових пар праймінгу (перекладацькі еквіваленти, семантично подібні, асоціативно та семантично пов'язані пари). Загалом у дослідженні взяло участь 85 персько-англійських білінгвів. Хоча ефекту праймінгу не було виявлено для перших трьох груп, респонденти із семантично пов'язаних пар (найміцніше пов'язаних слів) відповіли приблизно на 29 мс швидше. Результати засвідчили, що білінгви мають спільні уявлення для асоціативних семантично пов'язаних слів. Отже, навчання новим словам другої мови, шляхом поєднання їх з асоціативно пов'язаними словами першої, може призвести до кращих результатів.

Ключові слова: *двомовна пам'ять, семантичний праймінг, крос-мовний маскований праймінг.*

1. Introduction

Bilingual memory has always been a challenging issue for researchers in the field of psycholinguistics. Issues like whether bilinguals store the information for the two languages in a single shared lexicon or two separate lexicons, or whether while accessing a word in a specific language, codes for both languages are activated or only the one for the intended language have been long-standing issues of the field. This study intends to answer the question whether bilinguals share a memory store for the two languages. Priming studies, the idea whether being exposed to a word like *table* facilitates processing a related word like *chair*, have long been an effective and promising technique in studying mental lexicon in general and bilingual mental lexicon in particular. Semantic priming is predicted by all of the following models of bilingual memory proposing a shared conceptual level.

1.1. Models of Bilingual Memory

What most current models of bilingual memory (hierarchical models) agree on is one conceptual store shared by two languages and two lexical representations specific for each language (French & Jacquet, 2004). Among the hierarchical models, the most influential model is the Revised Hierarchical Model (RHM). The RHM (Kroll & Stewart, 1994), as one of the four models that fall under hierarchical models, like all other hierarchical models, distinguishes between two levels in mental lexicon: the shared conceptual level and two lexical levels for each language and the links between them. According to this model, the links between the first (L1) and second (L2) language lexicons do not disappear as the proficiency level in L2 increases; rather, they remain in interaction (French & Jacquet, 2004). The more a bilingual masters L2, the more direct would be the access to semantic levels for L2.

The Bilingual Interactive Activation Plus model (BIA+) proposed by Dijkstra and Heuven (2002), as another influential model, assumes a shared lexicon and favors the semantic priming effect. According to this model, a bilingual uses orthographic and phonological cues of the visual input to differentiate the word. However, at this point, in the parallel access, bilinguals automatically drive the semantic meaning of both L1 and L2 (nonselective access); however, of interest in this article, and also as one of the influential models in explaining semantic memory, is a connectionist model called the Spreading Activation Model (Collins & Loftus, 1975).

According to the Spreading Activation Model, words are spread through a semantic network with close paths linking the more related words and with long paths linking the more distant words. The nodes in this semantic network are the concepts, and the paths between the nodes represent the associative relationships between these concepts. When a node is activated in this network, the activation spreads through the paths to associative nodes and makes them available for later cognitive processing (Balota & Lorch, 1986, cited in Samani & Sharifian, 1997). In this network, not only are semantic features embedded, but association plays a role in linking the words. In this semantic network, though the links between strongly

associated words are usually agreed upon and believed that the activation spreads for highly related words (those related by category membership and association), the links for nonassociative semantic relations are not clear (Fischeler, 1977, cited in Chiarello et al., 1990).

The fact that the model distinguishes among semantic similarity on one hand and association on the other creates a potentially interesting topic for investigation. Here, the more the prime and target are semantically associated, the higher the possibility of the target to reach the threshold for being activated. This way, a word like *table* is considered to be processed more quickly when it is preceded by a related prime like *chair* (semantically associated with *table*) than when it is preceded by an unrelated item like *car*.

The implications of the model for bilingual semantic networks is the main concern for us in this study. As Costa, Colomè, and Caramazza (2000) argued, if the activation spreads in one semantic network regardless of the language under processing (nonselective access), the lexical nodes for both languages of a bilingual would be activated. This way, it was suggested that if a word like *table* is activated, not only the semantically associated nodes like *chair* in English would be activated, but also this activation would spread to its Persian equivalent, .

1.2. Priming Studies

Evidence in explaining bilingual memory comes from priming experiments, as well as neuropsychological and computational experiments. Experiments of priming drawing upon the theory of subliminal psychology have resulted in the development of techniques like the masked priming technique (Forster & Davis, 1984). The visual subliminal message in masked priming is flashed only for a very brief period of time in front of the eyes of a participant. It has been suggested that the participant is unaware of the existence of the prime, even though the prime goes under cognitive processing. As Kotz (2001) put it, this technique makes sure that the observed priming effect does not result from a conscious perception of the relationship between the prime and the target, but rather from an automatic and pure reflection of the processes at hand; however, participants' being unaware that their bilingualism is under investigation is another advantage that bilingual studies benefit from.

Cross-language semantic priming studies have addressed both cognates (words that besides having the same meanings share orthographical/phonological similarity) and noncognates. Though usually being able to find the effect for cognates (e.g., Sanchez-Casas, Davis, & Garcia-Albea, 1992; Gollan, Forster, & Frost, 1997), the findings are not always consistent in the case of noncognates, especially in case of languages with different scripts (e.g., de Groot & Nas, 1991; Duyck, 2005; Forster & Jiang, 2001; Fotovatnia & Taleb, 2012; Perea, Dunabeitia, & Carreiras, 2008; Samani & Sharifian, 1997; Sanchez-Casas et al., 1992; Williams, 1994).

To elaborate on this, de Groot and Nas (1991) could find a priming effect for translation pairs with Dutch-English bilinguals under unmasked conditions; however, they failed to find such an effect for associates neither under masked, where the target is invisible, nor under unmasked conditions, where the target is

visible. William (1994) could not find the effect for associated pairs in masked conditions, who accounted for the findings, putting forward the idea that semantically similar words and associatively related words behave differently. He argued that the two words that share semantic features may prime one another, but in the case of associates, this is more context-dependent and is linked with individuals' world experience. That is why the same semantic effect achieved with semantically similar words is less likely to be achieved by associates.

In two more recent studies, Perea and Rosa (2002) and Perea et al. (2008) distinguished among semantically similar and associatively related pairs. Perea and Rosa (2002) examined the existence of associative semantic priming under different stimulus onset asynchronies (SOAs) and could obtain the effect at all SOAs. In another study, Perea et al. (2008) investigated bilinguals who have developed their second language at the same time with their first language, in contrast to bilinguals who have adopted the second language later in life. They failed to find any difference between the two groups in terms of the amount of priming observed.

Samani and Sharifian (1997) addressed languages with different scripts, examining the priming effect of a higher node in a semantic network. The study consisted of two translation experiments of L1 to L2 and L2 to L1. The results indicated a priming effect only for L2 to L1. Recently, Fotovatnia and Taleb (2012) deployed a masked priming paradigm with Persian-English bilinguals. They could not find any priming effects for noncognates across Persian and English. They agreed with de Groot and Nas (1991), concluding that only cognates are connected at the conceptual level, though they had not addressed cognates in their study. However, Fotovatnia (2012) included cognates in another study later the same year, and found the priming effect for cognates. Consequently, they suggested two different lexicons for the two languages, arguing that orthography plays a main role in establishing shared lexical entries for cognates. The author justified the results, saying that, since the two languages under investigation lack script similarity, no priming effect had been observed. However, not only the number of studies carried out with languages with different scripts is scarce, but they have also yielded quite contradictory results, which urges the need for more studies done in the area.

2. Methods

Four types of prime-target relationships were formed for the purpose of lexical decision task. The pairs in the first group were translation equivalents, followed by semantically similar pairs in the second, associatively related pairs in the third, and semantically associated pairs in the fourth group. Four blocks of prime-target pairs were created, i.e., translation equivalent pairs (e.g., *door* - *knife*), semantically similar pairs (e.g., *door* - *door*), associates (e.g., *door* - *dog*), and semantically associated pairs (e.g., *door* - *pepper*). By semantically associated, it is meant that not only prime and target were of the same semantic category, but they also tend to co-occur.

The materials used in the first group were selected from the pairs used by Grainger and Frenck-Mestre (1998), and the rest were adapted from Chiarello, Burges, Richards, and Pollock (1990), where the items had been selected from

American English association norms. It should also be noted that the material only included concrete nouns like *book*; adjectives and abstract nouns like *heat* were not addressed by the study.

Neither of the components of the pairs were cognates of English when translated into Persian. Each block consisted of eight related pairs and eight unrelated pairs. An additional set of 64 orthographically legal words were derived from ARC, a non-word database for the purpose of lexical decision tasks (16 pairs in each block). Since the words used in the experiment varied from two to seven letters in length, the non-words were also derived with regard to the same criteria. In other words, words in each block were combined with 16 filters for the *yes* answers to be equal to *no* answers. Each participant received 32 trials per block, a total of 128 trials (32×4). All of the participants received the items in the same order.

2.1. Participants

Eighty-five male and female graduate and undergraduate students studying English Language and Literature and English Language Teaching at the University of Tabriz participated in the study. The participants were given extra course credit for their participation in the study. All of the participants had completed at least seven years of formal instruction in English and had learned Persian from childhood as the official language spoken in the country. Three of the participants were eliminated from the data since their error percentage was above 50. All participants had either normal or corrected-to-normal vision.

2.2. Procedure

In order to make sure that the population was balanced, a proficiency test of TOEFL (2004) was given. What is more, participants were required to fill out a questionnaire about their linguistic background, whether they had problems related to their vision, and whether they had ever lived in an English-speaking country. They were reminded to make sure that they had their glasses with them on the day of the test in case they needed glasses.

Participants were tested individually in a quiet room. Presentation of the stimuli and recording of latencies were controlled by a Sony VIO laptop computer. In each trial, a row of hash marks (#) was presented for 500 ms at the center of a computer screen to indicate where the participants should expect the words, and also to mask the primes. Next, the prime word was presented at the center of the screen for 50 ms. Primes were immediately replaced by the target. Participants were instructed to press one of the two buttons on the keyboard (right shift key for *yes* and left shift key for *no*) to indicate whether the presented word was a word or a nonword. They were reminded to answer as quickly and as accurately as possible. All instructions were given in Persian (the participants' mother language), and reaction times were measured from the onset of presentation of the target until the participant pressed the preassigned key on the keyboard.

Each participant received 30 practice trials to master *yes/no* keys. The whole session lasted approximately 9 to 15 minutes, and none of the participants reported having seen the primes. Presentation of data and measurement of reaction times (RTs) were carried out using DMDX software developed by Forster and Davis

(2003). RTs below 300 ms and above 1800 ms were considered as either late responses to a previous item or no responses in the allowed time. The data were analyzed by SPSS version 20. Four within-group t-tests were carried out on the RTs.

3. Results

The results of t-tests for paired samples were carried out for participants' RTs in primed and unprimed conditions in all four groups. Tables 1 and 2 show the mean latencies and t-test results for translation equivalent groups. A comparison of the means of the reaction times and the results of the t-test indicated that RTs for primed and unprimed conditions did not differ significantly ($p > 0.05$).

Table 1

Mean Latencies for Translation Equivalent Pairs					
	Grouping	N	Mean	SD	Std. Error Mean
RT	Translation Equivalent Related	255	502.36	151.88	9.51
	Translation Equivalent Unrelated	271	509.90	111.30	6.76

Table 2

T-test Results for Translation Equivalent Pairs					
	Grouping	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference
RT	Translation Equivalent Related	-0.652	524	0.51	-7.53
	Translation Equivalent Unrelated	-0.646	464.09	0.51	-7.53

As Tables 3 and 4 indicate, in the second group (semantically similar pairs), although priming reduced response latencies for primed conditions as compared to unprimed conditions, the mean difference did not amount to any significant difference ($p > 0.05$).

Table 3

Mean Latencies for Semantically Similar Pairs					
	Grouping	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
RT	Semantically Related	257	488.11	131.15	8.18
	Semantically Unrelated	259	488.76	158.41	9.84

Table 4

T-test Results for Semantically Similar Pairs					
	Grouping	t	Df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference
RT	Semantically related	-0.051	514	0.95	-0.65
	Semantically Unrelated	-0.051	498.04	0.95	-0.65

The results of t-tests (Tables 5 and 6) indicate that the effect was insignificant for associatively related pairs ($0.33 > 0.05$).

Table 5

Mean Latencies for Associatively Related Pairs					
	Grouping	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
RT	Associatively Related	262	500.35	112.03	6.92
	Associatively Unrelated	264	491.50	97.51	6.00

Table 6

T-test Results for Associatively Related Pairs					
	Grouping	T	df	Sig.(2-tailed)	Mean Difference
RT	Associatively Related	.96	524	.33	8.85
	Associatively Unrelated	.96	513.12	.33	8.85

As Tables 7 and 8 indicate, though the effect was insignificant for all three previous groups, in the last group, RT analysis showed a high priming effect in reducing the overall response latencies as compared to the unprimed cases (0.006, at a 0.05 significance level).

Table 7

Mean Latencies for Semantically Associated Pairs					
	Grouping	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
RT	Translation Equivalent Related	264	510.70	118.09	7.26
	Translation Equivalent Unrelated	250	540.13	125.19	7.91

Table 8

T-test Results for Semantically Associated Pairs					
	Grouping	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference
RT	Semantically Associated	2.74	512	0.006	29.42
	Semantically unassociated pairs	2.73	505.57	0.006	29.42

4. Discussion

The main question addressed in the present study was whether bilinguals develop a separate lexicon for storing the words of their second language or they store them in a shared lexicon with the L1 words. It was hypothesized that if words are stored in a shared lexicon, then related words (in terms of meaning and

association) should be able to prime each other. A masked cross-language semantic priming technique was deployed in a lexical decision task to answer the question. Four types of prime-target pairs were formed. The pairs in the first group were translations, followed by semantically similar words in the second, associatively related pairs in the third, and semantically associated pairs in the last group. The direction of priming was L1 to L2 in all four groups. Semantic priming was only found for the last group; i.e., semantically associated pairs (mostly related pairs). The findings of the study are in accordance with the predictions made by the Spreading Activation Model. It is suggested that, in the case of a shared lexicon, the activation of a node in one language would spread to a semantically associated node in another language; thus, the presentation of an L1 prime would facilitate accessing the semantically associated L2 target word.

Considering translation equivalent pairs, the findings of the study are in line with those of Fotovatnia and Taleb (2012) and Samani and Sharifian (1997), who could not find a translation priming effect with Persian-English bilinguals, and contrary to the findings of de Groot and Nas (1991) and Forster and Jiang (2001), who found the effect for Chinese-English bilinguals, just to name a few. However, on the other hand, considering the case for semantically/associatively related pairs, the results are consistent with the findings of Perea et al. (2008), who found a semantically associative priming effect with Basque-English bilinguals. It has to be noted that Perea et al. (2008) found the effect for associative related and semantic related pairs, contrary to the findings of the present study. However, the question why such an effect could not be found with translation equivalent pairs remains open. The results might have been affected not only by language-specific factors, but also by the way bilinguals learn a second language.

References

- Balota, D. A., & Lorch, R. F. (1986). Depth of automatic spreading activation: Mediated priming effects in pronunciation but not in lexical decision. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, Cognition*, *12*, 336–345.
- Chiarello, C., Burgess, C., Richards, L., & Pollock, A. (1990). Semantic and associative priming in the cerebral hemispheres: Some words do, some words don't...Sometimes, some places. *Brain and Language*, *38*, 75–104.
- Collins, A. M., & Loftus, E. F. (1975). A spreading activation theory of semantic priming. *Psychological Review*, *82*, 407–428.
- Coltheart, M. (1981). The MRC Psycholinguistic Database. *Quarterly Journal of Experimental Psychology*, *33A*, 497–505.
- Costa, A., Colome, A., & Caramazza, A. (2000). Lexical access in speech production: The bilingual case. *Psicologica*, *21*, 403–437.
- de Groot, A. M. B., & Nas, G. L. (1991). Lexical representation of cognates and non-cognates in compound bilinguals. *Journal of Memory and Language*, *30*, 90–123.
- Dijkstra, A. F. J., & Van Heuven, W. J. B. (2002). The architecture of the bilingual word recognition system: From identification to decision. *Bilingualism: Language and Cognition*, *5*(3), 175-197.
- Duyck, W. (2005). Translation and associative priming with cross-lingual pseudohomophones: Evidence for nonselective phonological activation in bilinguals. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, *31*, 1340–1359.

- Fischler, I. (1977). Semantic facilitation without association in a lexical decision task. *Memory & Cognition*, 5, 335–339.
- Forster, K. I., & Davis, C. (1984). Repetition priming and frequency attenuation in lexical access. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, 10, 680–698.
- Forster, K. I., & Forster, J. C. (2003). DMDX: A Windows display program with millisecond accuracy. *Behavior Research Methods, Instruments, & Computers*, 35(1), 116–124.
- Fotovatnia, Z., & Taleb, F. (2012). Masked noncognate priming across Farsi and English. *Journal of Teaching Language Skills*, 4(1), 25–48.
- French, R. M., & Jacquet, M. (2004). Understanding bilingual memory. *Trends in Cognitive Science*, 8, 87–93.
- Grainger, J., & Frenck-Mestre, C. (1998). Masked priming by translation equivalents in proficient bilinguals. *Language and Cognitive Processes*, 13(6), 601–623.
- Jiang, N., & Forster, K. I. (2001). Cross-language priming asymmetries in lexical decision and episodic recognition. *Journal of Memory and Language*, 44(1), 32–51.
- Kotz, S. A. (2001). Neurolinguistic evidence for bilingual language representation: A comparison of reaction times and event-related brain potentials. *Bilingualism: Language and Cognition*, 4, 143–154.
- Kroll, J. F., & Stewart, E. (1994). Category interference in translation and picture naming: Evidence for asymmetric connections between bilingual memory representations. *Journal of Memory and Language*, 33, 149–174.
- Lupker, S. J. (1984). Semantic priming without association: A second look. *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior*, 23, 709–733.
- Perea, M., Duñabeitia, J. A., & Carreiras, M. (2008). Masked associative/semantic priming effects across languages with highly proficient bilinguals. *Journal of Memory and Language*, 58, 916–930.
- Perea, M., & Rosa, E. (2002). The effects of associative and semantic priming in the lexical decision task. *Psychological Research*, 66, 180–194.
- Samani, R., & Sharifian, F. (1997). Cross-language hierarchical spreading of activation. In Sharifian, F. (ed.), *Proceedings of the Conference on Language, Cognition, and Interpretation* (pp. 11–23). Isfahan: IAU Press.
- Sanchez-Casas, R. M., Davis, C. W., & Garcia-Albea, J. E. (1992). Bilingual lexical processing: Exploring the cognate/non-cognate distinction. *European Journal of Cognitive Psychology Special Issue: Multilingual Community*, 4(4), 293–310.
- Williams, J. N. (1994). The relationship between word meanings in the first and second language: Evidence for a common, but restricted, semantic code. *European Journal of Psychology*, 6, 195–220.

КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ КРИТЕРІЮ «НЕЙТРАЛЬНІСТЬ» ПІД ЧАС ПЕРЕГОВОРІВ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО КОНФЛІКТНОГО ДИСКУРСУ)

Анастасія Чорній

chornii@elr.tnpu.edu.ua

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна

Received June 13, 2018; Revised June 23, 2018; Accepted June 28, 2018

Анотація. У статті проаналізовано підходи до визначення і тлумачення поняття «нейтральність», а також практичні підходи його реалізації в межах процесу медіації. Психолінгвістика тлумачить медіативний дискурс як розгортання перемикачів від внутрішнього коду до зовнішньої вербалізації у процесах породження мовлення та її інтерпретації з урахуванням соціально-психологічних типів мовних особистостей, рольових установок і приписів. За допомогою загальнонаукових методів вдалося спрямувати концептуальне значення слова «нейтральність» у комунікативну площину, а схеми комунікативних стратегій у реалізацію принципу «нейтральності». Принцип нейтральності є основоположним принципом процесу медіації, який закладений не лише у визначальних критеріях реалізації процесу, але є визначальним елементом статусу посередника. На прикладі англомовної художньої літератури виокремлено та проаналізовано низку комунікативних технік (техніки ігнорування, техніки нейтральних запитань, техніки однакових запитань), які виступають основними інструментами дотримання принципу нейтральності. Окремо звернено увагу і на мотиви введення тактик (оптимального контр реагування, рефлексії) у процес медіативного діалогу у форматі бесіди із залученням сторін та індивідуальних бесід із кожною із сторін окремо (у форматі кокус). Принцип нейтральності є плюралістичним і може розглядатись як синонімічна пара терміну «неупередженість» або ж терміну «справедливість». Ці поняття є близькими за значеннями, проте в межах лінгвістики тактики їх реалізації різняться. На прикладі англомовної художньої літератури, виокремлено не лише комунікативні техніки медіатора, вживання яких слугуватиме дотриманню принципу нейтральності, але й проаналізовано тенденції та умови їх застосування. Важливими аспектами в межах художньої літератури зокрема, є можливість передання ролі посередника іншому учаснику діалогу, а впродовж медіації загалом можна говорити про комбінаторний тип застосування технік.

Ключові слова: *принцип нейтральності, медіація, тактика рефлексії, тактика оптимальної мовної контрреакції, техніка однакових запитань, техніка нейтральних запитань, техніка ігнорування.*

Chornii, Anastasiia. Communicative Aspect of Neutrality as a Criterion in the Negotiation (Based on Modern English Conflict Discourse).

Abstract. The article deals with the ways of defining and explaining the meaning of the notion “neutrality” and the practical ways of its realization in the context of the process of mediation. Psycholinguistics interprets mediative discourse as the deployment of switching from internal code to external verbalization in the processes of producing speech and its interpretation taking into consideration socio-psychological types of linguistic individuals, role settings and recommendations. The conceptual meaning of the word “neutrality” has been succeeded in directing into the communicative plane and the schemes of communicative strategies has been

succeeded into the realization of the principle “neutrality” by means of general scientific methods. The principle “neutrality” is the fundamental principle of the process of mediation putting not only into determinant criteria of realisation of the process but as a determinative element of mediator’s status. A number of communicative techniques (technique of neglect, technique of neutral questions, and technique of similar questions) as the principle tools of observance of principle of neutrality have been distinguished and analyzed on the basis of English speaking fiction. Peculiar attention is focused on the motives of tactics introduction (tactic of optimal speech counter-reaction, tactic of reflexion) into the process of mediative dialogue in the form of conversation by means of the parties and individual meeting with each one separately (in a form of caucus). The principle of “neutrality” is a pluralistic one and is examined either a synonymic pair of the term “impartiality” or the term “justice”. These notions are similar in meaning but the tactics of their realization are different within limits of linguistics. Based on the English speaking fiction it has been distinguished not only the communicative mediator’s techniques using of which will serve the observance of principle of “neutrality” but it has been analyzed the tendencies and conditions of their application. Significant aspects within fiction, in particular, are the possibility of transferring the role of mediator to another participant of the dialogue, and during the mediation in general it is possible to say about the combinatorial type of applying techniques.

Keywords: *the principle of neutrality, mediation, tactic of reflexion, tactic of optimal speech counter-reaction, technique of similar questions, technique of neutral questions, technique of neglect.*

1. Вступ

Медіація – процес врегулювання спору із залученням третьої нейтральної сторони задля вирішення конфлікту шляхом переговорів. Медіатор, як посередник виступає тією третьою стороною, завданням якої полягає «мотивувати» сторони дійти згоди. Беручи до уваги той факт, що медіація є позасудовим процесом розгляду спорів, а також окремими інститутом, що у своїй діяльності керується законними нормами галузі, у своїй професійній діяльності медіатор послуговується нормами, що визначають та регулюють процес медіації загалом, та діяльність медіатора зокрема (European Code of Conduct for Mediators).

Із позицій психолінгвістики медіативний дискурс цікавий як розгортання перемикань від внутрішнього коду до зовнішньої вербалізації у процесах породження мовлення та її інтерпретації з урахуванням соціально-психологічних типів мовних особистостей, рольових установок і приписів (Карасик, 2002). Виходячи з цього, визначальними у роботі медіатора є засадничі принципи, яких дотримуються медіатори: принцип нейтралітету, конфіденційності, добровільності. При цьому, важливим є те, що процес медіації відбувається у форматі діалогу, а тому всі принципи повинні дотримуватись не лише процесуально, але й фактично, тобто комунікативна сторона переговорів теж покликана відображати ціннісні орієнтири самого процесу медіації.

У своїй статті детальніше розглянемо принцип нейтральності, зокрема підходи щодо розкриття змісту принципу нейтральності в межах процесу медіації, а також мовленнєві можливості задля реалізації такого принципу.

Актуальність статті зумовлена необхідністю виокремити лінгвістичну складову процесу медіації, зокрема її принципів, як можливості для усві-

домлення правильної «нейтральної» комунікативної поведінки посередника у процесі переговорів. Власне така поведінка реалізує гармонійну модель комунікативної поведінки особистості, що обумовлена психолінгвістичними факторами, які формуються під впливом соціальних та психологічних чинників з однієї сторони, та лінгвістичних – з іншої.

2. Методи дослідження

Метою розвідки є дослідження особливостей комунікативних особливостей принципу «нейтральність» медіатора та визначення технік, якими може послуговуватись посередник у процесі переговорів з метою його дотримання.

У роботі були використані загальнонаукові методи дослідження: індукція, як метод, що дозволяє перенести концептуальне значення слова «нейтральність» у комунікативну площину; дедукція, як форма перенесення схем комунікативних стратегій у реалізацію принципу «нейтральність»; порівняльний аналіз підходів до тлумачення принципу «нейтральність» та способів їх реалізації у спілкуванні.

Окрім цього, застосування описового методу через прийоми зовнішньої та внутрішньої інтерпретації дозволило провести інвентаризація одиниць мови на втілення принципу нейтральності і пояснити особливості їх будови та функціонування, зокрема аналізуючи зв'язок мовних одиниць на позначення нейтральності у мові з позамовними явищами (соціологічними, логіко-психологічними) та з іншими мовними одиницями, використовуючи прийоми міжрівневої інтерпретації.

Трансформаційний аналіз як експериментальний прийом, суть якого полягає у визначенні синтаксичних і семантичних подібностей і відмінностей між мовними об'єктами через подібності й відмінності в наборах їх трансформацій дав змогу розкрити трансформаційний потенціал тактик нейтральності, як елементів маніпулятивного впливу на діалог, а також як елементів «підтримки» динаміки діалогу.

Метод мовностилістичної абстракції дозволив розглянути мову нейтральності як вторинну раціональну системи з урахуванням її стилістичної диференціації, тим самим звернути увагу в комплексі на особливу ієрархію відносин, що залежать від типу, жанру тексту, більш глибоко дослідити стилістичні ресурси і функціональні особливості тексту, враховуючи міждисциплінарні системні зв'язки з літературознавством, використовувати інформаційну модель як інструмент мовностилістичної абстракції, виявляючи типи відносин між значеннями і формами їх відображення в стилістично диференційованих текстах різних типів і жанрів.

3. Процедура дослідження та обговорення результатів

Основоположним принципом процесу медіації є принцип нейтральності, який закладений не лише у визначальних критеріях реалізації процесу, але є визначальним елементом статусу посередника – «третя нейтральна сторона», як характерна ознака переважної більшості тлумачень медіації.

Абстрактність поняття «нейтральність» утруднює однозначність визначення діяльності посередника, в такий спосіб створює сприятливе середовище для формування різноманітних бачень щодо реалізації такого принципу.

Наукові спільноти медіаторів у своїй діяльності використовують різноманітні інтерпретації такого терміну. О. Кохен, Н. Деттнер та А. Лаксенберг у своїй роботі “The Limits of Mediator’s Neutrality” (Cohen, 1999) розкривають суть реалізації принципу як нейтральне втручання у процес ведення медіації О. Кохен (Cohen, 1999:), Х. Астор (Astor, 2000:73; Astor, 2002: 145-146), Х. Чінкін (Astor, 2002:83), Л. Боуле (Boulle, 2005:4), С. Кобб (Cobb, 1991:35), Р. Філд (Field, 2000:16) звертають увагу на дуалістичне сприйняття: нейтральність як неупередженість (impartiality) та нейтральність як справедливість (even-handedness).

Окрім цього, залежно від фокусу процесу медіації (медіація як процес, медіація як зміст та медіація як результат), ця ж група науковців звертає увагу на взаємозалежність таких елементів та принципу нейтральності (Boulle, 2005: 4; Field, 2000: 16). Окремо варто зазначити і реалізацію принципу нейтральності в межах самовизначення медіатором та сторонами своєї ролі (Douglas, 2008: 143).

Розглянемо детальніше підходи та їх корелятивні комунікативні одиниці реалізації.

У класичному розуміння принцип нейтральності слугує синонімічною парою принципу неупередженості. Так, принцип нейтральності розглядається як неупереджені дії щодо однієї сторони конфлікту або іншої у процесі медіації, які полягають у відсутності інтересу щодо вирішення конфлікту (Peterson, 2007:20), а неупередженість стосується однакового ставлення третьої сторони до кожної із сторін конфлікту (Peterson, 2007:16). При цьому, у словнику зазначається, що у випадку спроби однієї із сторін нав’язати свій авторитет, медіатор може завадити реалізації такої ідеї (Peterson, 2007:16). Важливо, аби посередник в однаковій мірі і з однаковою силою урівноважував такі спроби конфліктуючих сторін.

Можливість порушення такого принципу часто вбачають у тому, що медіатор уже має досвід співпраці з однією із сторін, або вони знайомі між собою. Медіатор може бути особисто зацікавленим у результатах медіації або ж коли медіатор бачить «правильне рішення», що часто зустрічається у сімейній медіації.

Звертаємо увагу, що залежно від етапів та формату переговорів, процес медіації може відбуватись як у діалозі трьох, так і у форматі індивідуальних бесід (кокусу), саме тому діяльність медіатора, як комуніканта часто реалізується у діалогічній формі двох учасників діалогу.

Проведений аналіз показав, що, медіатору необхідно проводити саморефлексію щодо свого статусу, а також оптимально контрреагувати на спроби отримати суб’єктивну думку.

Разом із цим, будь-які провокації зі сторони, що пов’язані із перевіркою дійсності принципів є випробуванням як для медіатора зокрема, так і для

процесу успішної медіації загалом. Виходячи із вище проаналізованого, недотримання одного із принципів, може слугувати ризиком для цілого процесу у вигляді зниження рівня довіри, сумнівів у неупередженості і незацікавленості медіатора в оптимальному вирішенні спору.

Задля реалізації стратегії медіації як неупередженого ставлення до сторін процесу, медіатор може використовувати тактики рефлексії, або ж тактики контрреагування на спроби почути його думку, при цьому враховувати ризики, які стоять перед ним.

Розглянемо уривок із роману Кетрін Стокетт “The Help” (2009) про те, як Ейбілін – прислуга у сім’ї Шейли та Містера Джонні слугує посередником щодо сімейних стосунків пари. При цьому, посередниця одночасно використовує тактики як контрреагування, так і тактику рефлексії.

He rubs his brow with his white shirtsleeve and I see why his shirts are always so dirty. And he is sort of handsome. For a white man.

“She just doesn’t seem happy,” he says. “Is it me? Is it the house? Are we too far away from town?”

“I don’t know, Mister Johnny.”

“Then what’s going on?” He props his hands down on the counter behind him, grabs hold. “Just tell me. Is she”—he swallows hard—“is she seeing somebody else?”

I try not to, but I feel kind of sorry for him then, seeing he’s just as confused as I am about all this mess.

“Mister Johnny, this ain’t none a my business. But I can tell you Miss Celia ain’t having no relations outside a this house.”

He nods. “You’re right. That was a stupid thing to ask.”

Тактика рефлексії полягає у здатності подивитися на ситуацію з позиції зовнішнього спостерігача, усвідомити себе в ситуації й те, як сприймають тебе інші люди, що допомагає людині виявити справжні причини свого внутрішнього напруження й тривоги, правильно оцінити ситуацію та знайти вихід із конфлікту (Романишина, 2014: 250-251). Так, у наративній формі висловлювання *“... but I feel kind of sorry for him then, seeing he’s just as confused as I am about all this mess...”*, ми бачимо, що задля продовження розмови, медіатор послуговується тріумвіральною аспектністю своєї діяльності, виражаючи цінність медіативного процесу (нейтральність), своє ставлення до обох учасників та розуміння емоцій іншого, в даному випадку Містера Джонні.

Завданням **тактики оптимального контрреагування** є зберегти нейтралітет у переговорах, при цьому не втратити довіри кожної із сторін. Порушення нейтралітету може призводити до ескалації конфлікту, особливо у випадках, коли сторона очікує отримати однозначну ствердну або заперечну відповідь: *“She just doesn’t seem happy,” he says. “Is it me? Is it the house? Are we too far away from town?”* Враховуючи це, а також бажання сторін врегулювати сімейні відносини, Ейбілін відповідає *“I don’t know, Mister Johnny”*. Отож, з одного боку вона не взяла відповідальність за розвиток

діалогу, а з іншого, не давши однозначної відповіді, при цьому звернувшись по імені, опосередковано запропонувала тактику підтримки задля заохочення шукати можливості вирішення проблеми.

Стратегія нейтральності як справедливості розкривається через рівнозначну віддаленість посередника від обох сторін конфлікту через застосування технік нейтральних запитань, тактики однакових запитань, тактики ігнорування.

Техніку нейтральних запитань медіатор використовує залежно від ситуації та динаміки самого процесу медіації. Так, в одному випадку це можуть бути загальні запитання, що не стосуються предмету розмови. Такі питання можуть налаштувати сторони на діалог, як наприклад *“How do you like all this cold weather?”*. Окрім цього питання щодо внутрішнього стану співбесідника дають додаткові знання про емоційну готовність учасників до переговорів: *“How do you feel?”*. Запитання, котрі є загальними, при цьому стосуються конкретного предмету, зокрема *“How your school?”* дають можливість не лише дізнатись про емоційний стан мовця, але й про його ставлення до конкретного об'єкту.

Посередник послуговується **технікою однакових запитань** з метою акумуляції власної позиції нейтралітету та з метою визначення погоджених позицій. Такі запитання можуть передаватись як в почерговому порядку, звертанні до однієї сторони, а потім до іншої, так і запитанням, котре стосуватиметься обох сторін. Розглянемо комбінований тип однакових запитань в уривку роману *“The Help”*, де у процесі пошуку рішення, роль медіатора як модератора перейшла від оповідача до Ейбілін.

... “We need to decide on the title,” ...

“Say what?” Minny says, looking at me for the first time.

“That’s the best way to describe it, don’t you think?” I say.

“If you got a corn cob up you butt.”

“This isn’t fiction, Minny. It’s sociology. It has to sound exact.”

“But that don’t mean it have to sound boring,” Minny says.

“Aibileen,” I sigh, hoping we can resolve this tonight. “What do you think?”

Aibileen shrugs and I can see already, she’s putting on her peace-making smile. It seems she has to smooth things over every time Minny and I are in the same room. *“That’s a good title. A course you gone get tired a typing all that on top a ever page,” “Well, we could shorten it a little . . .” I say and pull out my pencil.*

Aibileen scratches her nose, says, “What you think about just calling it . . . Help?”

“Help,” Minny repeats, like she’s never heard of the word.

“Help,” I say.

Aibileen shrugs, looks down shyly, like she’s a little embarrassed. “I ain’t trying to take over your idea, I just... I like to keep things simple, you know?”

“I guess Help sound alright to me,” Minny says and crosses her arms.

“I like . . . Help,” I say, because I really do. I add, “I think we’ll still have to put the description underneath, so the category’s clear, but I think that’s a good title” (K. Stockett).

Однакові запитання чи ствердження, що передбачають кооперативний принцип роботи представлені як через запитання, що стосується обох учасників переговорів, ключовим елементом якого є вживання особового займенника “we”, який не лише активізує роботу сторін, а й допомагає сторонам відчувати роль медіатора. Пізніше Ейбілін перейняла на себе роль медіатора, котрий переносить відповідальність за прийняття рішень на своїх колег, при цьому вживає особовий займенник “you” у репліці *“What you think about just calling it . . . Help?”*, у такий спосіб обоє медіаторів досягнули мети щодо акумуляції власної позиції нейтралітету.

Не отримавши відповіді від однієї з сторін, медіатор-оповідач перефразувала своє повідомлення до дії у запитання *“Aibileen” I sigh, hoping we can resolve this tonight. “What do you think?”*, при цьому, вказала адресата свого мовлення, що запобігло ризику не отримати інформацію від мовця взагалі, а в іншому, наголосила на імперативній формі своєї поради, завершивши її розділовим запитанням, що стосувалось обох сторін розмови *“I ain’t trying to take over your idea, I just... I like to keep things simple, you know?”*.

Окремо звертають увагу і на *техніку ігнорування*, суть якої полягає в тому, що досвід медіатора не надає відповідь щодо ефективного вирішення ситуації конфлікту (Lederach, 1995: 57-58). Такий прийом застосовують на двох рівнях: під час обговорення і виявлення проблеми та у ході пошуку оптимального вирішення питання.

В уривку роману Кетрін Стокетт “The Help”, ми бачимо, що оповідач зберігаючи принцип нейтралітету звертається до свого попереднього досвіду, констатує те, що він не є кваліфікованим радником у цій сфері.

“Lot a folks think if you talk back to you husband, you crossed the line. And that justifies punishment. You believe in that line?”

I scowl down at the table. “You know I ain’t studying no line like that.”

“Cause that line ain’t there. Except in Leroy’s head. Lines between black and white ain’t there neither. Some folks just made those up, long time ago. And that go for the white trash and the society ladies too” (K. Stockett).

В уривку роману Шарона Дрейпа “Tears of a tiger” (1994), посередник номінує індивідуальність випадку через вказівний займенник “that”, що вказує на те, що проблема не належить до його компетенції вирішення, окрім цього, наповнює однозначністю сказаного *“...I can’t help you with”*.

—Whatever you say. Look, man, I got a get goin’ anyway. I promised Keisha that I’d go to the mall with her so she can finish her Christmas shoppin’. I don’t know what it is with girls and malls.

—Now that’s a problem I can’t help you with.

—And you call yourself a professional!

—Seriously, Andy, I want you to call me at any time if you need me, you hear?

—I hear you. I guess I should say “Merry Christmas” (S. Draper)

Перспективи подальших розвідок вбачаємо в необхідності дослідження тактик, що реалізують принцип нейтральності як маніпулятивних стратегій, котрі можуть стати каталізаторами конфлікту.

4. Висновки

Принцип нейтральності є плюралістичним і може розглядатись як синонімічна пара терміну «неупередженість» або ж терміну «справедливість». Ці поняття є наближеними за значеннями, проте в межах лінгвістики, тактики їх реалізації різнитимуться. На прикладі художньої літератури ми можемо виділити не лише комунікативні техніки медіатора, вживання яких слугуватиме дотриманню принципу нейтральності, але й спостерігати тенденції та умови застосування. Так, важливими аспектами в межах художньої літератури зокрема, є можливість передання ролі посередника іншому учаснику діалогу, а у процесі медіації загалом можна говорити про комбінаторний тип застосування технік. Техніки слугують так званим інструментарієм реалізації стратегії нейтральності, зокрема техніка однакових запитань дозволяє забезпечити однакове ставлення посередника до обох сторін конфлікту, техніка ігнорування – пропускати можливість надання «правильної відповіді» зі сторони посередника, тим самим забезпечуючи рівновіддаленість та незацікавленість третьої сторони у вирішенні конфлікт, техніка нейтральних запитань як спосіб підтримки комунікації та розбудови діалогу. Важливими залишаються і прийоми в межах дотримання принципу нейтральності, зокрема тактика рефлексії, завданням якої виступає моніторинг комфорту конфліктуючих сторін та визначення рівня довіри і взаєморозуміння між усіма учасниками діалогу, а також тактика контрреагування, котра дозволяє гармонізувати відносини, шляхом нейтралізації потенційних загроз щодо суб'єктивності медіатора зокрема, та конфліктогенів загалом.

Література

References

- Astor, H. (2000). Rethinking Neutrality: A Theory to Inform Practice. *Australian Dispute Resolution Journal*, 11(1), 73-83.
- Astor, H. (2000). Rethinking Neutrality: A Theory to Inform Practice. *Australian Dispute Resolution Journal*, 11(2), 145-154.
- Astor, H. (2002). *Dispute Resolution in Australia*. Sydney: LexisNexis Butterworths.
- Boulle, L. (2005). *Mediation: Principles, Process, Practice*. Chatswood: LexisNexis Butterworths.
- Cobb, S. (1991) Practice and Paradox: Deconstructing Neutrality in Mediation. *Law and Social Inquiry*, 16(1), 35-62.
- Cohen, O. (1999). The Limits of Mediator's Neutrality. *Mediation Quarterly*, 16(4), 341-438.
- Douglas, S. (2008). *Neutrality in Mediation: A Study of Mediator Perceptions*. Retrieved from <https://lr.law.qut.edu.au/article/view/88>
- European Code of Conduct for Mediators. Retrieved from: <http://www.mediacia.com/documents.htm>.
- Field, R. (2000). *Neutrality and power: Myths and reality*. *The ADR Bulletin*, 3(1), 16-19.
- Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс: монография. [Электронный ресурс]. Волгоград: Перемена, 2002. Режим доступа: <https://www.scribd.com/doc/52113602/>

- Lederach, J. (1995). *Preparing for Peace: Conflict Transformation Across Culture*. Syracuse University Press.
- Peterson N. (2007). *The Mediation Dictionary*. Retrieved from <http://www.mediationdictionary.com/pdf/mediationdictionary.pdf>
- Романишина І. М. Медіація як ефективний метод вирішення конфліктів у шкільній практиці / І. М. Романишина // Таврійський вісник освіти. 2014. № 3 (47). С. 248-255.
- The European Code of Conduct for Mediators. Retrieved from <http://www.mediacia.com/documents.htm>.

References (translated and transliterated)

- Astor, H. (2000). Rethinking Neutrality: A Theory to Inform Practice. *Australian Dispute Resolution Journal*, 11(1), 73-83.
- Astor, H. (2000). Rethinking Neutrality: A Theory to Inform Practice. *Australian Dispute Resolution Journal*, 11(2), 145-154.
- Astor, H. (2002). *Dispute Resolution in Australia*. Sydney: LexisNexis Butterworths.
- Boulle, L. (2005). *Mediation: Principles, Process, Practice*. Chatswood: LexisNexis Butterworths.
- Cobb, S. (1991) Practice and Paradox: Deconstructing Neutrality in Mediation. *Law and Social Inquiry*, 16(1), 35-62.
- Cohen, O. (1999). The Limits of Mediator's Neutrality. *Mediation Quarterly*, 16(4), 341-438.
- Douglas, S. (2008). Neutrality in Mediation: A Study of Mediator Perceptions. Retrieved from <https://lr.law.qut.edu.au/article/view/88>
- European Code of Conduct for Mediators. Retrieved from: <http://www.mediacia.com/documents.htm>.
- Field, R. (2000). Neutrality and Power: Myths and Reality. *The ADR Bulletin*, 3(1), 16-19.
- Karasik, V. (2002). Yazykovi Krug: Lichnost, Kontsepty, Diskurs. [Language circle: Personality, Concepts, Discourse]. Retrieved from: <https://www.scribd.com/doc/52113602/>
- Lederach, J. (1995). *Preparing for Peace: Conflict Transformation Across Culture*. Syracuse University Press.
- Peterson N. (2007). *The Mediation Dictionary*. Retrieved from <http://www.mediationdictionary.com/pdf/mediationdictionary.pdf>
- Romanyshyna, I. (2014). Mediatsiia yak Efektivnyi Metod Vyrishennia Konfliktiv u Shkilni Practytsi [Mediation as Effective Method in Conflict Resolution at School Practice]. *Tavriyskyi Visnyk Osvity*, 3 (47), 248-255.

Sources

- Draper S. (1994). *Teas of a Tiger*. (Simon Pulse). Retrieved from: http://lgnavigators.weebly.com/uploads/5/8/5/2/58521739/tears_of_a_tiger__hazelwood_high_-_sharon_m__draper.pdf
- Stockett K. (2009). *The Help*. (Penguin Group) Retrieved from: https://gelleresol.weebly.com/uploads/3/0/1/6/30164729/the_help_-_kathryn_stockett.pdf

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ТЛУМАЧЕННЯ МОТИВУ НОМІНАЦІЇ

Оксана Черноус

trollly@ukr.net

Кропивницький інститут державного та муніципального управління, Україна

Received April 15, 2018; Revised May 2, 2018; Accepted May 22, 2018

Анотація. У статті досліджуються сучасні підходи до тлумачення терміну «мотив номінації», який останнім часом активно вживається в українській ономастиці. Автор з'ясовує семантичне наповнення понять «мотив» і «номінація», аналізуючи дефініції, запропоновані лінгвістами та психологами в лексикографічних працях, наукових розвідках. У результаті були виявлені такі істотні ознаки понять «мотив» і «номінація»: 1) ідеться про внутрішню усвідомлювану мовцем причину; 2) ця причина має особисту значущість для номінатора, є сферою його індивідуального зацікавлення; 3) внутрішня причина спонукає номінатора звернутися до ресурсів мови та обрати з-поміж готових лексем, що функціонують у мові, найбільш вдалий варіант або створити власний; 4) створюючи антропонім, мовець керується своїми смаками та вподобаннями, намагаючись досягти максимальної інформативності, милозвучності оніма. Порівнюючи їх із закладеними в дефініцію терміна «мотив номінації», автор робить висновок про деякі розбіжності, зокрема в деяких визначеннях мотив номінації інтерпретують як зовнішню екстралінгвістичну причину. Насамкінець на підставі чинного законодавства автор робить висновок про те, що термін «мотив номінації» може бути застосований до прізвищ як класу онімної лексики, зокрема в тих випадках, де творцем прізвища виступають представники державних органів або сам носій.

Ключові слова: *мотив, номінація, ономастика, психологія, прізвище.*

Chornous Oksana. Modern Approaches to the Interpretation of the Motive for Naming.

Abstract. This paper is focused on some modern approaches to the interpretation of the term “motive for naming”, which is widely used in Ukrainian onomastics. In author’s opinion, it is necessary to define the semantic content of the terms “motive” and “naming” by analyzing the definitions given by the linguists and psychologists in different lexicographical works and papers. As a result of the investigation, it appeared that there are some essential components of the terms “motive” and “naming”: 1) it is an internal reason for a certain course of action; it is conscious; 2) this reason holds great personal significance for a namegiver, it is self-interest for a namegiver; 3) it is an internal reason that energizes people to use all resources of language and makes him/her to choose between ready lexical units that function in a language and can be used for naming or create new names; 4) in the process of creating an anthroponym, the speaker is guided by his/her tastes and preferences, trying to achieve the maximum informative value for the name and so on. Compared to components given in the definition of the term “motive for naming”, the author notes some differences. For example, some scholars defined motive of naming as an external extra-linguistic reason. On the basis of the current legislation it was also determined that the term “motive for naming” can be applied to surnames, especially in the cases when the surname was created by the representatives of local authorities or the person by himself.

Keywords: *motive, naming, onomastics, psychology, surname.*

1. Вступ

Дослідження проблем мотивації та номінації набуває особливої актуальності в сучасній українській ономастиці та психолінгвістиці огляду на специфіку продукування та розуміння онімів різних класів, їхні структурні, семантичні й прагматичні особливості, значний потенціал у комунікативній практиці. На сьогодні поняття мотивації фігурує в наукових розвідках з історичної та літературно-художньої антропоніміки, зокрема в контексті мотивації утворення антропонімів-номінацій персонажів (Н. Попович, І. Котова), мотивації поведінки персонажа внутрішньою формою власного імені (Н. Малюга) тощо. Тією чи тією мірою онімна лексика в цьому аспекті цікавила Ю. Калужинську (відоніми як один із засобів надання газетним текстам негативної оцінки), Н. Швець (особливості перенесення іхтіонімів на власні назви), В. Роменкову (ім'я дитини як фактор формування особистості). Однак чи не найбільше на цьому терміні концентрують увагу дослідники регіональних антропонімних систем, зокрема у зв'язку з широким діапазоном явищ, починаючи від етимології та словотвірної структури зафіксованих на певній території особових імен, прізвищ та прізвицьк й завершуючи причинами вибору номінаторами тих чи тих антропонімів із загальнонаціонального репертуару. У результаті в ономастичних дослідженнях сформувався широкий понятійно-термінологічний апарат на межі лексикології та психології, репрезентований низкою понять, термінів та категорій: мотив номінації, мотивоване ім'я, мотивуюча основа, мотиваційна характеристика, мотивувальна ознака, мотиваційна прозорість, мотиваційна база, мотиваційно-номінаційна група, лексеми-мотиватори тощо. При цьому автори не завжди демонструють єдиний підхід до їх тлумачення.

Як приклад можна навести термін *мотив номінації*, яким активно послуговуються українські авторитетні та молоді ономасти в наукових дослідженнях з антропоніміки. Його термінологічне значення частково можна встановити через контекст, причому саме в такий спосіб стають очевидними відмінності в інтерпретації його змісту: у конструкції «Цю тенденцію зберігають прізвищеві системи інших регіонів ..., очевидно, через популярний відстрашувально-захисний мотив номінації...» (Бабій, 2007:103) мотив номінації можна тлумачити як особистий намір, задум мовця захистити денотата від злих сил, відвернути лихо; у твердженні «У прізвищах, що пішли від назв хвороб, найімовірнішим мотивом номінації був або факт власне цієї хвороби, яку перенесла людина, або народження особи під час її поширення» (Булава, 2005:113) мотивом номінації можна вважати явище позамовної дійсності, яке спонукало та скерувало номінатора до іменування особи саме такою назвою; у фрагменті речення «мотивами номінації слугували найпомітніші риси денотатів» мотив номінації трактуємо як мотивувальну ознаку, яку мовець з певних причин визнав істотною, визначальною саме для цього об'єкта та поклав в основу імені; у твердженні «...сьогодні в багатьох випадках справжні мотиви номінації встановити важко, тому не можна обійтися без певних умовностей» (Ільченко, 2003:161) мотив номінації розуміємо як певні об'єктивні потреби, які сприяли появі антропоніма.

З огляду на це, метою статті є з'ясування змісту терміна *мотив номінації*, зокрема тих істотних ознак, що його формують та є релевантними саме для антропоніміки, а також виявлення можливостей його застосування в ономастиці щодо класу прізвищ. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: 1) встановити семантичне наповнення понять *мотив* і *номінація*, репрезентоване в лексикографічних працях та наукових розвідках вітчизняних і зарубіжних лінгвістів та психологів; 2) порівняти виявлені змістові істотні ознаки понять *мотив* і *номінація* із закладеними в дефініцію терміна *мотив номінації*; 3) зробити висновки щодо можливостей застосування означеного термінопоняття до прізвищ.

2. Методи дослідження

Вивчення мотивації та номінації становить значний науковий інтерес для лінгвістики, що переконливо засвідчують дослідження вітчизняних (Д. Фаріон, А. Архангельська, М. Торчинський) та інших слов'янських (М. Голев, В. Телія, Г. Мезенка, З. Даниліна, Т. Єгорова, Ю. Галковська) мовознавців. Водночас питання мотивації є одним із ключових у сучасній психології, досвід та здобутки якої можуть бути використані в дослідженні мотивів номінації в ономастиці (Є. Ільїн, С. Рубінштейн, О. Леонтьєв, А. Маслоу, П. Янг, Х. Хекгаузен, Д. Мак-Клелланд). Своє чергою власні назви, зокрема антропоніми подекуди виступають об'єктом наукового інтересу фахівців у сфері психолінгвістики. Так, антропоніми як носіїв культурної пам'яті досліджувала Н. Васильєва, антропоніми в асоціативних полях та психолінгвістичному значенні вивчала А. Рудакова, фактори формування конотативних значень імен аналізувала М. Рут. Базуючись на теоретичних засадах досліджень у галузі мовознавства та психології, у роботі використовуємо комплекс сучасних загальнонаукових та спеціальних методів і методик: методи формальної логіки (аналізу, синтезу, порівняння, висунення наукових гіпотез, попереднього пояснення тощо) – для формування теоретичної основи дослідження; системно-структурний аналіз – для узагальнення наявних підходів до дослідження поняття *мотиву номінації*; моделювання – для формулювання авторського тлумачення поняття *мотив номінації*; техніки словникової дефініції, етимологічний аналіз – для встановлення походження слова, демонстрації того, як виникло його сучасне значення; психологічні (спостереження, бесіда) – для перевірки зазначених гіпотез.

3. Процедура дослідження та обговорення результатів

Мотив є багатозначним терміном, що ускладнює виокремлення його змістових істотних ознак. Ним послуговуються в психології, музиці, правознавстві, педагогіці, літературознавстві, біології, що вважається проявом міжсистемної термінологічної полісемії. Для визначення та розуміння семантики багатозначного слова в сучасній лексикології виокремилося два напрямки: 1) сукупність значень багатозначного слова розуміють як деяку ієрархічно організовану структуру; 2) усі значення багатозначного слова

вважають лексико-семантичними варіантами (Володіна, 2014:230-231). Дотримуємося другого підходу, адже розмежувати значення можливо лише на рівні контексту: весняні мотиви в музиці, мотив як обов'язкова ознака суб'єктивної сторони складу злочину в правознавстві, мотив відданості вітчизні в літературному творі тощо. У психології мотив найчастіше вживається в значенні певної рушійної сили. Відомий німецький психолог, теоретик мотивації Х. Хекхаузен пов'язував його із питанням «навіщо?» (Цит. за Ільїн, 2011:58). Тож саме навколо цього значення й зосереджуємо наші наукові пошуки.

З метою з'ясування найбільш загального уявлення мовців про зміст цього терміна, респондентам, які взяли участь в опитуванні, було запропоновано дати відповідь на запитання «Що таке мотив діяльності людини?». Результати продемонстрували, що найчастіше мовці пояснювали мотив як причину якихось дій (40 %), рідше обирали варіанти «намір» (20 %), «спонукання» (20 %), «мета» (10 %), «потреба» (10 %). Виявлені розбіжності в тлумаченнях засвідчують складність самого явища, що підтверджують численні наукові розвідки з питань мотивації вітчизняних та зарубіжних фахівців із психології, філософії, педагогіки.

Дослідження змісту терміна *мотив* доцільно розпочати із з'ясування його етимології: лексему *мотив* виводять із латинського *moveo*, тобто «рухаю», через французьке *motif* – «мотив». У перекладі з латинської мови дієслово *moveo* означає: 1) рухати, зокрема в значенні спонукати, схилити; 2) збуджувати; 3) породжувати, затівати; 4) починати, пред'являти, вчиняти; 5) спонукати; 6) видаляти, виключати (Дыдынский, 1997). Деякі із цих первинних значень (наприклад, спонукати, схилити, затівати) збережені в теперішніх дефініціях мотиву, хоча на сьогодні науковцям не вдалося дійти згоди щодо єдиного прийнятного тлумачення, тому в словниках із психології, філософії та педагогіки можна знайти різні інтерпретації. Зважаючи на те, що мотив є психічним явищем, пропонуємо звернутися до визначень цього терміна в психологічних словниках.

Так, «Словарь практического психолога» (Москва, 1998), укладачем якого є російський дослідник С. Головін, інтерпретує мотив як спонукання до діяльності, пов'язане із задоволенням потреб суб'єкта; предмет, досягнення якого є смислом діяльності; усвідомлену причину, що лежить в основі вибору дій та вчинків особистості (Головін, 1998:118). «Большой психологический словарь» (Москва, 2003) мотивом називає матеріальний або ідеальний «предмет», який спонукає та скеровує на себе діяльність або вчинок; психічний образ цього предмета (БПС, 2003:273). Новий погляд представлений у лексикографічній праці «Толковый словарь по психологии» (2013): мотив – це стан збудження, що спонукає організм до діяльності; раціоналізація, підтвердження або виправдання, яке людина уявляє як причину своєї поведінки; загальна глобальна настанова (ОТСП). Наявні також інші підходи, однак з-поміж усіх домінують такі тлумачення мотиву як: 1) предмет зовнішнього світу; 2) спонукання; 3) стійка якість особистості; 4) потреба; 5) намір

(Кочнева, 2013:32-33). Надаючи перевагу одному із цих значень, керуємося уже традиційним у психології розумінням мотиву як спонукання, тобто такої спонукальної сили, яка штовхає особу до виконання або не виконання певної дії, причому така дія є абсолютно добровільною. Ураховуємо також те, що мотив – це не будь-яке спонукання, що виникло в організмі людини (розуміється як стан), а внутрішнє усвідомлене спонукання, що відображає готовність людини до дій та вчинків (Ільїн, 2011:57). Тобто мотив є тією внутрішньою причиною, заради якої ця дія взагалі виконується, тож мотив завжди пов'язаний з особистим інтересом особи. Отже, мотив – це те, що визначає вибір особи, є основою вчинку, внутрішнє усвідомлене спонукання до дії на основі особистого інтересу. При цьому мотив завжди розглядається в контексті діяльності особи: у сучасній психології її вважають інстанцією, що спрямовує та скеровує в тому розумінні, що вона веде до цілеспрямованої поведінки (ПЭ, 2006:679).

У зв'язку з цим доцільно згадати, що джерелом активності (діяльності) людини є її потреби, які формуються в результаті розвитку виробничої культури. Сфера культурних потреб включає такі об'єкти, які необхідні людині для спілкування з іншими індивідами, для участі в суспільному житті. Саме суспільна необхідність індивідуального означення осіб з метою їх розрізнення в повсякденному житті сприяла виникненню особових імен, необхідність додатково охарактеризувати людину за певними ознаками – прізвище, необхідність закріпити належність особи до певного роду – прізвищ. Поява цих пропріатів є здебільшого результатом індивідуальної творчості номінаторів, однак навіть за цих умов вона спирається на певні усталені традиції. Отже, маємо розглянути докладніше поняття номінації.

Сьогодні термін *номінація* вживається в кількох значеннях: 1) процес називання; 2) результат цього процесу, тобто власне назва; 3) розділ лінгвістики, що вивчає структуру актів називання (Телия, 2002:336). У сучасних ономастичних дослідженнях увага концентрується саме на першому значенні, тобто номінації як процесу творення одиниць лексичної системи. У «Словнику української мови» в 11-и томах (К., 1970–1980) зазначено, що номінація є тим самим, що й називання. Подальший аналіз спрямовує до дієслова *називати*, з'ясування змісту якого дозволяє зосередити увагу на такому тлумаченні: давати кому-небудь назву, ім'я; давати прізвище, кличку кому-небудь; звати, іменувати кого-, що-небудь (СУМ, V, с. 90). Компонентний склад наведеного значення є таким: «давати», «іменувати», «звати», «ім'я», «прізвище», «кличка». Насамперед схарактеризуємо семантику зафіксованих дієслів. Відповідно до наведених у словнику коментарів лексеми *іменувати* та *називати* мають однакове лексичне значення, тобто давати кому-, чому-небудь назву, ім'я (СУМ, IV, с. 19). Дієслово *звати* так само може вживатися в певному контексті в значенні «іменувати кого-, що-небудь; називати, прозивати» (СУМ, III, с. 462). Досліджуючи семантику слова *давати*, констатуємо, що більш точною слід вважати лексему *надавати*, адже саме вона вживається в словнику на позначення поняття *іменувати* або *називати* –

надавати (надати) ім'я (імення) (СУМ, V, с. 60). Спільним, інтегральним для названих дієслів є значення «надавати», тож номінацію слід пов'язувати саме із наданням імені або назви.

Аналіз інших компонентів значення («ім'я», «прізвисько», «кличка») створює підґрунтя вважати термін *номінація* таким, що може беззастережно застосовуватися лише до особових імен та прізвищ. По-перше, саме вони функціонують у тлумаченнях дієслів «іменувати», «називати». При цьому в словнику чітко окреслено, що іменем слід вважати саме особисту назву людини, що дається їй після народження, і лише рідко прізвище (СУМ, IV, с. 23). По-друге, ці антропоніми безпосередньо пов'язані з процесом надання або присвоєння особі, тоді як прізвища здебільшого успадковуються одним членом родини від іншого. Отже, узагальнено поняття номінації може бути потрактоване як надання людині особового імені або прізвища.

У лексикографічній праці В. Телії поняття номінації кваліфіковано як утворення мовних одиниць, що характеризуються номінативною функцією, тобто слугують для називання й вичленення фрагментів дійсності, а також формування відповідних понять про них у формі слів, сполучень слів, фразеологізмів і речень (Телія, 2002:336). Пропонована дефініція суттєво відрізняється від попередньої, адже визначає номінацію як процес виникнення, формування чи створення мовних одиниць, а не лише надання їх. Окрім того, вона встановлює, що такі мовні одиниці призначені виконувати номінативну функцію, тобто називати, виокремлювати. Антропонімійна номінація в цьому плані має свою специфіку. На ранніх етапах розвитку людства імена часто створювалися не лише для номінації, але й виконували захисну, відстрашувальну функцію (*Чума, Біда, Завид, Неліп, Ненаш*), містили побажання (*Берислав, Болеслав, Височко, Живко, Орел, Прибислав, Сулимир*), могли характеризувати обставини народження дитини (*Весняк*), особливості її зовнішності (*Білак, Білоус, Світлик, Корноух*), риси характеру (*Бистрий, Бовтун*) тощо. Пізніше такий потенціал імен був реалізований номінаторами в 20–30-х роках ХХ ст. під час активного творення нових наймень для нового радянського часу (*Ідеал, Ідея*). На відміну від них, прізвища покликані виконувати суто номінативну функцію, ідентифікуючи членів однієї родини, попри те, що деякі сучасні прізвища є доволі характеристичними (*Забіяка, Крутовус, Коваль, Худько, Горбач* тощо) та слугують основою для творення прізвищ.

Визначення, запропоноване одним із найвідоміших фахівців у галузі ономазіології, морфології та словотворення О. Кубряковою, дозволяє конкретизувати поняття номінації. Дослідниця розуміє її як «речемыслительный процесс, направленный либо на выбор существующего в языке готового обозначения для именуемого явления или мысли об этом явлении, либо на создание подходящего названия для него» (Кубрякова, 1986:42). Пропонована дефініція акцентує на кількох важливих аспектах номінації. По-перше, вона передбачає обов'язкове використання мови, що є свідомою цілеспрямованою діяльністю, пов'язаною з індивідуальними смаками, уподобаннями, вибором

тих чи тих засобів мовокористування (Єрмоленко, 2014:9). По-друге, автор наголошує на тому, що мовець має можливість обрати вдалу, на його погляд, мовну одиницю, яка вже існує в мові, й трансформувати її в назву або створити новий альтернативний варіант. При цьому в кожному разі номінатор керується власними інтересами.

Отже, аналізуючи змістове наповнення понять «мотив» і «номінація», очевидними є кілька істотних ознак:

1) ідеться про внутрішню усвідомлювану мовцем причину, а отже, не є вдалим пов'язувати мотив номінації з певними об'єктивними потребами, які часто мають зовнішній характер (перепис населення, запровадження окремих норм цивільного законодавства тощо).

2) означена причина має особисту значущість для номінатора, є сферою його індивідуального зацікавлення. У психології до мотивів відносять різноманітні психологічні явища: інстинкти, емоції, бажання, настанови тощо. Тож, такою причиною може бути особисте бажання мовця захистити денотата за допомогою наймення, специфічно охарактеризувати його. У зв'язку з цим, варто зазначити, що мотив номінації не слід пов'язувати із явищем суто позамовної дійсності, яке могло само собою скерувати мовця до номінації особи. Наприклад, факт хвороби людини міг бути по-різному сприйнятий членами однієї спільноти, у результаті чого могла виникнути низка різних наймень для хворого (за назвою хвороби (*Правець, Проказін, Чума*), за зовнішнім вираженням хвороби (*Дзюбан* < дзюбаний «рябий від віспи»; *Веред* < веред «рана, нарив», *Свербиненко*), узагальнена вказівка на стан здоров'я (*Недужий, Слабкий, Хилый*) тощо);

3) внутрішня причина спонукає номінатора звернутися до ресурсів мови та обрати з-поміж готових лексем, що функціонують у мові, найбільш вдалий варіант або створити власний; при цьому мовець має абсолютну свободу;

4) створюючи антропонім, мовець керується своїми смаками та вподобаннями, намагаючись досягти максимальної інформативності, милозвучності оніма тощо.

Комбінуючи їх, мотивом номінації слід вважати усвідомлювану мовцем внутрішню причину, що спонукає його до творення власної назви для певного об'єкта, обираючи з цією метою доцільний варіант з-поміж наявних мовних одиниць або створюючи нову назву, керуючись при цьому індивідуальними мовними смаками, уподобаннями.

Пропоноване визначення дещо суперечить тлумаченням мотиву номінації в науковій ономастичній літературі. Зокрема, за Н. Подольською, мотивом номінації є екстралінгвістична причина вибору або створення певної власної назви для певного об'єкта (Подольская, 1978:87). Такий підхід до кваліфікації мотиву номінації збережено у «Словнику української ономастичної термінології» (Харків, 2012): мотив номінації – це «екстралінгвальна причина вибору чи створення конкретної власної назви для певного об'єкта» (Бучко, 2012:124). Істотна розбіжність стосується розуміння мотиву номінації як зовнішньої, позамовної причини (наприклад, соціальної, суспільно-історичної, культурної,

етнічної чи географічної), яка штовхає мовця до вибору або створення власної назви, тоді як власне мотив є внутрішнім спонуканням до номінації особи, що ґрунтується на особистому інтересі номінатора. Визначення, запропоноване українським дослідником ономастичної термінології М. Торчинським, не містить точної вказівки на характер причини, однак автор зазначає, що саме вона зумовлює «з-поміж багатьох варіантів можливих найменувань вибір лише одного» (Торчинський, 2010:180), який стає власною назвою. На нашу думку, таке тлумачення не є повним, оскільки автор акцентує увагу лише на виборі з-поміж багатьох варіантів можливих назв, тоді як мовець може взагалі не скористатися готовими мовними одиницями, якщо вони не відповідають його вимогам, натомість створити власні варіанти.

Досліджуючи можливості застосування терміна «мотив номінації» до родинних найменувань, констатуємо, що номінація сама собою пов'язана насамперед із вибором або творенням конкретної власної назви для особи, що здебільшого характерне для особових імен або прізвиськ, тоді як прізвища за традицією успадковуються від одного покоління до іншого або передаються від чоловіка до дружини. Однак чинне законодавство, зокрема Цивільний кодекс України та Сімейний кодекс України певною мірою спростовують такий підхід. Так, відповідно до статті 35 Сімейного кодексу України наречені мають право обрати прізвище одного з них як спільне прізвище подружжя або надалі іменуватися дошлюбними прізвиськами. Тож не завжди жінка із укладенням шлюбу обов'язково отримує прізвище чоловіка. Водночас наречена або наречений мають право приєднати до свого прізвища прізвище чоловіка/дружини. У результаті особа матиме подвійне прізвище. Громадяни України також мають право на вибір прізвища після розірвання шлюбу: особа обирає, чи їй надалі іменуватися цим прізвищем або відновити своє дошлюбне прізвище (стаття 113 Сімейного кодексу України). Чинним законодавством урегульоване також питання щодо зміни або надання прізвища дитині, якщо її всиновлюють. Усі названі випадки передбачають вибір мовцем того чи того варіанта прізвища з кількох можливих, причому особа може керуватися власними внутрішніми мотивами, переконаннями, вподобаннями. Практика засвідчує, що жінки можуть відмовитися від прізвища чоловіка через його немилозвучність, негативні асоціації, пов'язані із ним тощо.

З іншого боку, у правовому полі України перебувають такі випадки, коли особа може повністю змінити родинне найменування, обравши будь-який варіант із загальнонаціонального фонду або взагалі створивши новий. Так, відповідно до частини другої статті 135 Сімейного кодексу України якщо батьки дитини невідомі, державна реєстрація її народження проводиться за рішенням органу опіки та піклування, яким визначається прізвище дитини. Тобто прізвище для підкинутої або знайденої дитини обирають або створюють представники державних органів. Окрім цього, змінити своє прізвище на будь-яке інше за власним бажанням може кожний громадянин після досягнення шістнадцятирічного віку. У кожному із наведених випадків мовці мають абсолютну свободу та власні мотиви номінації, які часто лишаються

невідомими для оточення з огляду на їх особистісне підґрунтя, внутрішній характер (бажання виділитися з натовпу, приховати походження, підкреслити риси характеру, створити певний образ тощо). За таких умов термін *мотив номінації* так само може бути застосований до прізвищ.

4. Висновки

Аналіз смислового наповнення понять *мотив* і *номінація* з позицій сучасної психології та лінгвістики дозволяє визначити ті змістові істотні ознаки, які, на наш погляд, доцільно було б вкласти в термін *мотив номінації*, адже наявні дефініції цього термінопоняття в ономастичних дослідженнях та лексикографічних працях є недостатньо точними або неповними. Зокрема пропонується тлумачити мотив номінації як усвідомлювану мовцем внутрішню причину, що спонукає його до творення власної назви для певного об'єкта, обираючи з цієї метою доцільний варіант з-поміж наявних мовних одиниць або створюючи нову назву, керуючись при цьому індивідуальними мовними смаками, уподобаннями. Окрім цього, було встановлено, що термін *мотив номінації* може бути застосований до прізвищ як класу онімної лексики, оскільки в чинному законодавстві передбачено низку випадків, коли прізвище не успадковується громадянами України, а створюється або обирається мовцями на основі їхніх переконань, уподобань тощо.

References

Література

- Бабій Ю. Прізвища сучасної Середньої Наддніпрянщини : дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філологічних наук: 10.02.01 «Українська мова». Миколаїв, 2007.
- Булава Н. Сучасні українські прізвища північної Донеччини: дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філологічних наук: 10.02.01 «Українська мова». Одеса, 2005.
- Володіна Т.С. Полісемія лінгвістичних термінів (на матеріалі сучасної німецької мови). *Мовні і концептуальні картини світу*, 2014, 47(1), 229-237.
- Єрмоленко С. Мовний смак, мода і культура мови. *Мова і міжкультурна комунікація*, 2014, 1, 6-16.
- Ільченко І. І. Антропонімія Нижньої Наддніпрянщини в її історичному розвитку (Над-великолузький регіон) : дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філологічних наук: 10.02.01 «Українська мова». Запоріжжя, 2003.
- Кочнева Е. Концептуальные основы подготовки студентов к проектированию будущей профессиональной деятельности. Нижний Новгород: НГПУ им. К. Минина, 2013.
- Кубрякова Е. Номинативный аспект речевой деятельности. М.: Наука, 1986.
- Телия В. Номинация. Языкознание. Большой энциклопедический словарь В. Ярцева (ред). М.: Большая Рос. энцикл, 2002. С. 336-337.
- Торчинський М. Структура, типологія і функціонування онімної лексики української мови : дис. на здобуття наук. ступеня доктора філологічних наук: 10.02.01 «Українська мова». Київ, 2010.

References (translated and transliterated)

- Babii, Yu. (2007). *Prizvyshcha suchasnoi Serednoi Naddnyprianshchyny [Surnames of Modern Middle Naddnieprianshchyna]*. Ph.D. dissertation. Mykolayiv.

- Bulava, N. (2005). *Suchasni ukrainski prizvyshcha pivnichnoi Donechchyny [Modern Ukrainian surnames of northern Donetsk region]*. Ph.D. dissertation. Odessa.
- Volodina, T.S. (2014). Polisemiia lnhvistychnykh terminiv (na materialy suchasnoi nimetskoï movy) [Polysemy of Linguistic Terms (Based on Modern German Language)]. *Movni i Kontseptualni Kartyny Svitu*, 47(1), 229-237.
- Yermolenko, S. (2014). Movnyi smak, moda i kultura movy [Language taste, fashion and culture of speech]. *Mova i Mizhkulturna Komunikatsiia*, 1, 6-16.
- Ilchenko, I. I. (2003). *Antroponimiia Nyzhnoi Naddnyprianshchyny v yii istorychnomu rozvytkovi (Nadvelykoluzkyi rehion) [The antroponomy of the Lower Dnieper area in it's historical development]*. Zaporizhzhia.
- Kochneva, E. (2013). *Kontseptual'nye osnovy podgotovki studentov k proektirovaniyu budushchey professional'noy deyatel'nosti [Conception of Students Training for Design of Future Professional Activity]*. Nizhniy Novgorod: Nizhniy Novgorod University.
- Kubryakova, E. (1986). *Nominativnyy aspekt rechevoy deyatel'nosti [Nominative Aspect of Speech Activity]*. Moscow: Nauka.
- Teliya, V. (2002). Nominatsiya. Yazykoznanie [Nomination. Linguistics.] In: *Bol'shoy entsiklopedicheskiy slovar' [Large encyclopedic dictionary]*, (pp. 336-337). V. Yartseva, (Ed). M.: Bolshaya Rossiyskaya Entsiklopedia.
- Torchynskiy, M. (2010). *Struktura, typolohiia i funktsionuvannia onimnoi leksyky ukrainskoï movy [Structure, typology and functioning of onymic lexemes in the Ukrainian language]*. Doctor of Science dissertation. Kyiv.

Джерела

- БПС – Большой психологический словарь / под. ред. Б. Мещерякова, В. Зинченко. СПб. : Прайм-Еврознак, 2003.
- Бучко Д. Словник української ономастичної термінології / Д. Бучко, Н. Ткачова. Харків : Ранок-НТ, 2012.
- Головин С. Словарь практического психолога / С. Головин. Минск: Харвест, 1998.
- Дыдынский Ф. Латинско-русский словарь к источникам римского права / Ф. Дыдынский. Москва: Спартак, 1997.
- ОТСП – Оксфордский толковый словарь по психологии [Электронный ресурс]. Режим доступа: www.xn--80aacc4bir7b.xn--p1ai/словари/оксфордский-толковый-словарь-по-психологии/мотив
- Подольская Н. Словарь русской ономастической терминологии / Н. Подольская. М.: Наука, 1978.
- ПЭ – Психологическая энциклопедия / под. ред. Р. Корсини, А. Ауэрбаха. СПб: Питер, 2006.
- СУМ – Словник української мови: в 11 т. / под. ред. І. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970 – 1980.

Sources

- BPS –Meshcheryakov, B. & Zinchenko, V. (Eds.). (2003). *Bol'shoy psikhologicheskiy slovar' [The Great Dictionary of Psychology]*. S.-Petersburg: Praym-Yevroznak.
- Buchko, D. & Tkachova, N. (2012). *Slovnnyk Ukrainskoï Onomastychnoi Terminolohii [Dictionary of Onomastic Terminology]*. Kharkiv : Ranok-NT.
- Dydynskiy, F. (1997). *Latinsko-russkiy Slovar' k Istochnikam Rimskogo Prava [Latin-Russian Dictionary of the Sources of Roman Law]*. Moskva: Spartak.
- OTSP – *Oksfordskiy tolkovyy slovar' po psikhologii [Oxford Explanatory Dictionary of Psychology]*. Retrieved from: www.xn--80aacc4bir7b.xn--p1ai/словари/оксфордский-толковый-словарь-по-психологии/мотив

- PE – Korsini, R. & Auerbakh, A. (Eds.). (2006). *Psikhologicheskaya Entsiklopediya [Psychological Encyclopedia]*. S.-Petersburg: Piter.
- Podol'skaya, N. (1978). *Slovar' Russkoy Onomasticheskoy Terminologii [Dictionary of Russian Onomastics Terminology]*. M.: Nauka.
- Polovin, S. (1998). *Slovar' Prakticheskogo Psikhologa [Dictionary of Practical Psychologist]*. Minsk: Kharvest.
- SUM – Bilodid, I. (Ed.). (1970-1980). *Slovnyk Ukrainskoyi Movy: v 11 t. [Dictionary of the Ukrainian Language]*. In 11 vol. Kyiv: Naukova Dumka.

PERCEPTION OF THE LEXEME 'EUROPE' BY STUDENTS: A PSYCHOLINGUISTIC ANALYSIS

Iryna Postolova

postolova.i@gmail.com

Nataliia Tomarieva

tomarev17@gmail.com

National University of Pharmacy, Ukraine

Received May 4, 2018; Revised June 28, 2018; Accepted June 29, 2018

Abstract. The article analyzes the results of the free associative experiment, which was conducted among first-year students during 2016-2018. According to the frequency of reactions, the authors model the structure of the associative field: nucleus, body and periphery; define the morphological and semantic groups of associations on the word-stimulus 'Europe' obtained during the experiment, analyze the syntagmatic and paradigmatic relationships among the reactions, build the structure of the resulting associative field. The responses of respondents are significantly dominated by nouns; occasionally occur adjectives, verbs, adverbs and pronouns; adjectives and adverbs are mostly colored with emotions and estimations. Phrases make a significant group of associations phrases (about one fifth). Among the above mentioned things, toponyms and surnames of well-known political figures are named. Semantically, all associations are divided in general cultural, economic and political, such ones that express aesthetic perception of the word-stimulus, as well as those related to travel and leisure. Special attention in the article is given to emotional coloring of reactions (they are divided in positive, negative and neutral). Thus, the material presented in the work reflects, to a certain extent, the perception of the word-stimulus 'Europe' by contemporary student youth.

Keywords: *psycholinguistics, associative experiment, word-stimulus "Europe", reaction, perception.*

Постолова Ірина, Томарєва Наталія. Сприйняття лексеми "Європа" студентами: психолінгвістичний аналіз.

Анотація. У статті проаналізовано результати вільного асоціативного експерименту, який було проведено серед студентів першого курсу протягом 2016-2018 років. З огляду на частотність реакцій, автори моделюють структуру асоціативного поля: ядро, тіло та периферію; виділяють морфологічні та семантичні групи асоціацій на слово-стимул "Європа", отриманих під час експерименту, аналізують синтагматичні та парадигматичні зв'язки між реакціями, вибудовують структуру отриманого асоціативного поля. У відповідях респондентів значно переважають іменники, зрідка зустрічаються прикметники, дієслова, прислівники та займенники, причому прикметники та прислівники здебільшого емоційно та оціночно забарвлені. Значну групу асоціацій становлять словосполучення (приблизно п'яту частину). Серед іншого були названі топоніми та прізвища відомих політичних фігур. Семантично асоціації поділяються на загальнокультурні, економіко-політичні, ті, що виражають естетичне сприйняття слова-стимулу, а також ті, що пов'язані з подорожами та відпочинком. Емоційному забарвленню реакцій у статті приділено особливу увагу (вони поділяються на позитивні, негативні та нейтральні). Таким чином, пред-

ставлений у роботі матеріал у певній мірі відображає сприйняття лексеми "Європа" сучасної студентською молоддю.

Ключові слова: психолінгвістика, асоціативний експеримент, слово-стимул "Європа", реакція, сприйняття.

1. Introduction

The path to European integration is of great importance to the history of the modern Ukrainian state, which from time to time causes wide public and political discussions, including those among young people. In such circumstances, it is worth paying attention to the results of the psycholinguistic experiment with the word-stimulus 'Europe' among the student audience. Moreover, one should mention that, so far, there is no such word-stimulus in Ukrainian (Butenko, 1979; 1989; Voitko, 1978; Martinek, 2008), and Russian (Leontyev, 1973; Ufimtseva, 2004; Cherkasova, 2008) associative dictionaries. The political aspect of "Europe" was considered in research of Ukrainian scientist prof. Zhabotinska (Zhabotinskaya, 2015), but our task was to broaden and deepen the context of the word-stimulus, describing it comprehensively.

2. Methods

The research was carried out with the help of free association method, which appears to be one of the most efficient tools of linguistic conscience research in small social groups (Goroshko, 2001).

2.1. Procedure. During the period of 2016-2018, 264 respondents (age 17-18, 85% women, 15% men) participated in the psycholinguistic experiment. Participants of it were asked to record the first associations on the specified lexeme "Europe" within one minute (time was the only restriction for the participants). The result was 975 reactions, of which 494 were not repetitive (353 words, 141 phrases and 1 image), 17 students refused to answer.

The classification of the results obtained during free associative experiment is always a particular difficulty. As known, "... the problem of classification of associations exists as long as the theory of associations itself, because when one works with associative material, naturally arises the problem of its certain differentiation..." (Goroshko, 2001).

Nowadays, there are dozens of classifications of associative material, but "the problem of its high-quality analysis hasn't been completely solved yet, and the construction of some ideal classification of associations based on a certain consistent principle is neither possible, nor necessary" (Goroshko, 2001). At the same time, "the analysis of the associations themselves often helps to clarify and formalize the allocated classes, i.e. the process of reaction analysis and the one of construction of classification can develop in both directions: from classification to reaction and backwards, from reaction to classification (Ershova, 1998)" (Goroshko, 2001).

In our work, we applied elements of various classifications, including such of H. Munsterberg, B. Bourdon, R. Woodworth, K. Grigoryan, N. Gasitsa, T. So-

kolova, S. Sabitova, E. Ivanova, T. Yershova, Yu. Karaulov and A. Novikova. Thus, we used:

- classification of reactions by frequency;
- extraction of nucleus and periphery of associative field;
- classification by parts of speech;
- identification of the syntagmatic and paradigmatic connections between the word-stimulus and the reactions;
- separation of the semantic groups of associations;
- identification of evaluative and personal responses;
- separation of associations according to the emotional characteristics.

3. Results and Discussion

The distribution of the received associations according to the frequency of references allowed to form the associative field of the experiment, in which to allocate respectively **core**, **body** and **periphery** (singular references). The most frequent reactions are *travel* (*podorozh / podorozhi / puteshestvye / puteshestvyia* in total 56 times), *country* (*krayina / krayiny / strana / strany* 34 times in total), *rest* (*vidpochynok / otdykh* 25 times), *Ukraine* (*Ukrayina / Ukrayna* 25 times). In this way, we see that the young people clearly associate our country with Europe and also see for themselves the opportunity to travel and relax in European cities.

To count the reactions, which form **the body** of the association field, were taken the reactions with frequency of at least three time iteration, such as: *beauty* (total 17 records) (*krasota* (16) / *krasa*), *culture* (17) (*kul'tura*), *money / money* (14) / *money (euro)* (16 total records) (*groshi / den'gi* (14) / *den'gi (yevro)*), *Paris* (16) (*Parizh*), *work* (total 16 references) (*rabota* (12) / *robota* (4)), *development* (total 15 references) (*razvitiye* (11) / *rozvitok* (4)), *EU* (14), *people* (13) (*lyudi*), *France* (13), *opportunities* (10) / *opportunity* (total 11 records) (*vozmozhnosti* (8) / *mozhlivosti* (2) / *mozhlivist'*), *Germany* (11), *the European Union* (11), *euro* (10) (*evro*), *beautiful* (10) (*krasivo*), *politics* (9) (*politika*), *large* (total 8 reactions) (*bolshaya* (5) / *velika* (3)), *Italy* (8) (*Italiya*), *Poland* (total 8 reactions) (*Polsha* (7) / *Polscha*), *plane* (total 8 reactions) (*samolet* (7) / *litak*), *cleanness* (8) (*chistota*), *good life* (total 7 reactions) (*harne zhittya/horoshaya zhizn* (6)), *war* (6) (*voyna*), *sights* (6) (*dostoprimechatelnosti*), *future* (total 6 reactions) (*budushee* (5) / *majbutne*), *language/languages* (total 6 reactions) (*mova* (2) / *yazyik* (3) / *yazyiki*), *English* (total 5 reactions) (*angliyska/angliyskiy* (2) / *angliyskiy yazyik* (2)), *England* (5) (*Angliya*), *visa* (5) (*viza*), *law/laws* (total 5 reactions) (*zakon* (2) / *zakonyi* (3)), *Spain* (total 5 reactions) (*Ispaniya* (4) / *Ispaniya (Madrid)*), *dream* (5) (*mechta*), *world* (5) (*mir*), *sea* (5) (*more*), *order* (5) (*poryadok*), *freedom* (5) (*svoboda*), *architecture* (4) (*arhitektura*), *more opportunities* (2) / *great opportunities* (2) (total 4 reactions) (*bolshe vozmozhnostey* (2) / *bolshie vozmozhnosti* (2)), *large salary / salary / high salary / high salaries* (total 4 reactions) (*bolshaya zarplata / visoki zarplati / vyisokaya zarplata / vyisokie zarplatyi*), *expensive* (4) (*dorogo*), *west* (4) (*zapad*), *maydan* (4) (*maydan*), *flag/flags* (total 4 reactions) (*prapor/*

prapori/flag/flagi), interesting (total 4 reactions) (*interesno (3)/tsikavo*), Angela Merkel/Merkel (2), globe (3) (*globus*), friends (3) (*druzya*), excursion/ excursions (total 3 reactions) (*ekskursiyi / ekskursiya / ekskursii*), life (3) (*zhizn*), abroad (3) (*zagranytsa*), foreigners (3) (*inostrantsyi*), fashion (3) (*moda*), NATO (3), education (*obrazovanie/osvita (2)*), passport (3) (*zagranytpasport (2)/pasport zagrany*), perspective (3) (*perspektiva*), adventure(2)/adventures (*priklyuchenie(2)/priklyucheniya*), problems (3) / (*problemi (2)/problemyi*), Russia (3) (*Rossiya*) etc.; the reactions with more than tree time itinerary formed **the periphery** – *refugees (2), visa-free regime (2), Eurovision (2), continent (2), UN (2), prestigious (2), Glory to Ukraine! (2), tolerance (2), standard of living (2), Americans, without bribes, carefree, prosperity, delirium, will be bad for Ukraine, Warsaw, forward, universe, high prices, Hitler, homosexuality, dirt, mystery, catastrophe, comfort, corruption, loans, crisis, love, shops, musicians, the best universities, we do not need there, German sausages, not ours, unidentified, Obama, deception, burden, gay marriage, box, beer, pizza, planet, Beaches, political issues, human rights, Putin, equality, resources for use, self-realization, with Ukraine's aspirations for the better, but useless, difficult life, stupid stereotypes, tourist, luck, successful investments, Ukraine is Europe, Ukraine is far from being Europe, improvement, fjords, a part of the world, in 10 years, clean streets, something incomprehensible , a step forward, the elite, emotions, etc.*

As the next step of our research we have identified morphological groups of reactions (nouns – 757/310, adjectives – 28/19, adverbs – 30/15, verbs – 9/8, as well as separate pronouns – 3/3 and numerous phrases – 161/141; the first number shows general quantity of reactions, the second one – quantity of singular reactions). The respondents have chosen in overwhelming majority paradigmatic reactions (words-reactions of the same grammatical class, as well as a word-stimulus). Syntagmatic associations (words-reactions refer to other grammatical class, rather than a word-stimulus) are seldom. This fact testifies to domination of language associations over speech ones. The experiment results are visually represented with the following diagrams:

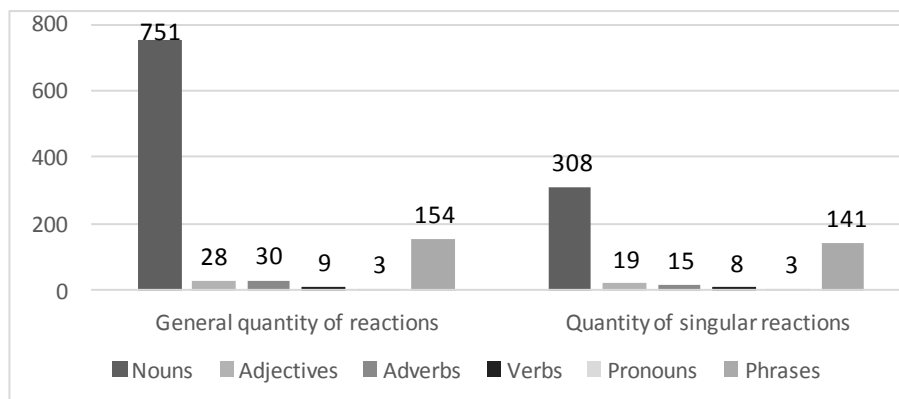

Fig. 1. Morphological groups of reactions

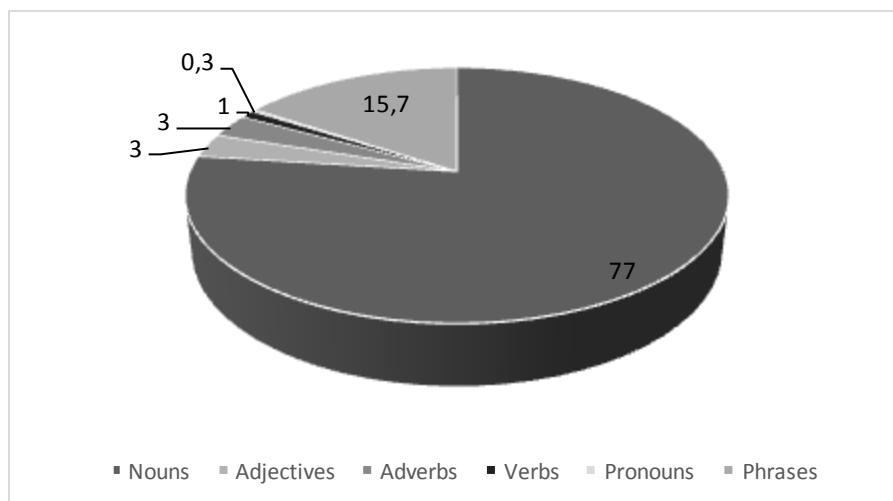

Fig. 2. *Morphological groups of reactions (per cent)*

In total paradigmatic reactions make 77 %, syntagmatic ones – 23 % that testifies the high level of actualization of a word-reaction in associative process.

The most part of reactions was mentioned during description of associative field structure. Among the nouns mentioned above, there is a separate group of proper names (36 geographic names (*Germany (Nimechchyna), Paris (Paryzh), Poland (Pol'shcha), Mediterranean Sea (Seredzemne more)*) and 4 names of famous persons (*Angela Merkel, Hitler, Putin, Obama*). As for adjectives and adverbs, they are in majority, both emotional and estimative: rich (2) (*bogataya*), big (5) (*bolshaya*), great (3) (*velika*), mysterious (*zagadochnoe*), exciting (*zahoplyuyucha*), beautiful (*krasiva*), cultural (*kulturnaya*), populous (*mnogolyudnaya*), unidentified (*neopoznannoe*), new (*novoe*), advanced (*prodvinitaya*), developed (*razvitaya*), relatives (2) (*rodnyie*), strong (*silnaya*), interesting (*tsikawa*), clean (*chista*), forward (*vpered*), expensive (4) (*dorogo*), interesting (3) (*interesno*), beautifully (10) (*krasivo*), colorful (*krasochno*), better (*luchshe*), much (*mnogo*), unjustifiably (*neopravdanno*), uncertainly (*neopredelenno*), perspectively (*perspektivno*), prestigious (2) (*prestizhno*), simply (*prosto*), entertaining (*uvlekatelno*).

The sparse verbs, which can be found in the reactions, are connected with motion and desire: not needed (*ne nuzhny*), I will go (*poyedu*), to discover (*poznavat'*), to travel (*puteshestvovat'*), we strive (*stremimsya*), it feels like (*khochetsya*), I want (2) (*khochu*), to read (*chitat'*). The pronouns are represented by the 1st person plural that points out to the personal perception of this lexeme: we (*my*), not us (*ne my*), not ours (*ne nashe*).

Approximately the fifth part of all abovementioned reactions is represented by the phrases (161/141), the majority of which is an attempt to express personal attitude of the participants. The most typical for such phrases are nouns: *opportunity/opportunities, development, salary/salaries, prices, association/combination, urge, part*; adjectives: *big (bolshaya/ bolshie/ bolshiy /bolshie), high (vyisokaya/ vyisokiy/ vyisokie), good (hame/ horoshaya/ horoshie), cheap (deshevyie), other (drugaya/ drugie/ drugoe/ drugoy/ inshiy), European*

(*evropeyskaya/ evropeyskie*), *law-obedient* (*zakonoposlushnyie*), *interesting* (*interesnyie*), *beautiful* (*krasivaya/ krasivyye*), *better* (*kraschi/ luchshaya/ naykraschi*), *new* (*novi/ novyye*), *developed* (*razvityie/ rozvinuti*), *different* (*raznyie*); adverbs: *much, more, badly, well, a lot of* and verbs: *we will be, we want/ I want*.

It is interesting to consider the reactions received from the point of view of their emotional coloring: there are **positive** ones (*beauty* (*krasota*), *culture* (*kul'tura*), *standard of living* (*uroven – zhyzny*), *development* (*rozvytok*), *etc.*), **negative** (*war* (*voyna*), *expensive* (*doroho*), *migrants* (*myhranty*), *problems* (*problemy*), *homosexuality* (*homoseksualyzm*), *etc.*) and **neutral** answers (*European Union* (*Yevrosoyuz*), *Euro* (*Yevro*), *museum* (*muzei*), *people* (*lyudy*), *etc.*) (Postolova, 2017). The number of positive (about 46%) and neutral (about 45 %) associations significantly exceeds the number of negative associations (about 8 %). Interestingly enough, most negative associations are indicated in Russian, and among the positive-neutral associations Russian and Ukrainian languages are equally distributed. The topic looks rather painful for some of the respondents, hence the significant percentage of refusals, emotional responses and even one long-finger image response as an expression of extreme reflection. While analyzing the answers, it is impossible not to notice the strong influence of mass media, especially in the negative aspect: *gays, same-sex marriages, homosexuality, crisis, loans, gas, Russia, Putin, refugees, migrants, political problems*, etc. Despite the conditions of the experiment, many respondents seem not to give one-word association, but try to give arguments to a conventional opponent: *no, early; we do not need there; not ours; Ukraine's aspirations for the better, but in vain*, etc. Among positively-colored reactions, there are also such ones that were introduced from the outside and which are far from real perception: *everything is good, a better life, miracles, the ideal*, etc. Nevertheless, most of the received responses are positively neutral (the most frequent reactions are "travel" and "rest") and associate the word-stimulus with Ukraine (this reaction is included in the core of the associative field).

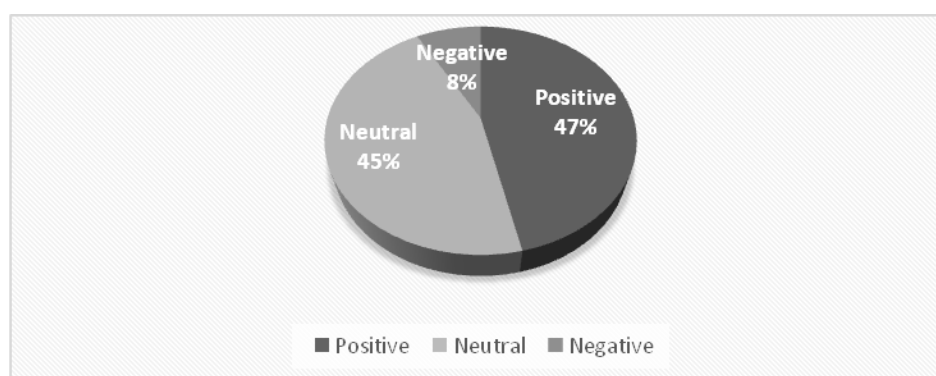

Fig. 3. Emotional coloring of reactions (per cent)

In general, among the resulting associations, there are several semantic groups, namely: proper names and names of persons, general cultural associations, social political associations, as well as travel/leisure and aesthetic ones.

The group of **proper names and names of persons** includes 129 repetitive geographic names (*Germany (Nimechchyna), Paris (Paryzh), Poland (Pol'shcha), Mediterranean Sea (Seredzemne more)*) and 8 repetitive names of persons (*Angela Merkel, Hitler, Putin, Obama*) that makes 17% of total number.

To the **general cultural associations** we included the following: *country (strana/strany/krayina/krayiny), culture (kul'tura), people (lyudy), European Union (Yevrosoyuz), Euro (Yevro), big (bol'shaya/velyka), sights (dostoprimechatel'nosty), language (mova/yazyk/yazyky), English (anhliys'ka/anhlyyskyy/anhlyyskyy yazyk), architecture (arkhytektura/arkhitektura), city (horod/horoda), west (zapad), many countries (mnogo stran), foreign (zahranytsa), foreigners (ynostrantsy), megacities (mehapolys)* (31% - the biggest group of reactions).

The considerable part of the received reactions (24%) concerns **the economic and political spheres**: money (euro) (16) (*den'gi*), work (16) (*rabota*), development (15) (*razvitie*), opportunities (11) (*vozmozhnosti*), politics (9) (*politika*), war (6) (*voyna*), visa (5) (*viza*), law (5) (*zakon*), peace (5) (*mir*), order (5) (*poryadok*), freedom (5) (*svoboda*), expensive (4) (*dorogo*), maydan (4) (*maydan*), NATO (3), problems (3) (*problemyi*), refugees (2) (*bezhentsyi*), visa-free regime (2) (*bezviz*).

Among the total number of reactions, one can find the group **travel and leisure** (15,5%). So, the *travel* association is mentioned during the experiment most often – 56 times. In addition, the group includes the following semantic reactions as *rest (25), airplane (8), sea (5), nature (4), excursion (3), adventure (3), resort, new people, gallop across Europe, holidays*.

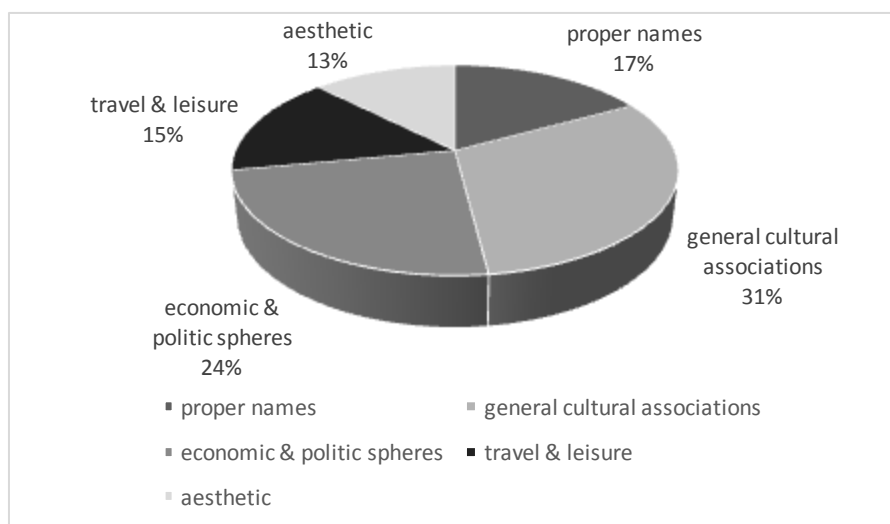

Fig. 4. *Semantic distribution of reactions (per cent)*

The group of associations, which can be called **aesthetic**, has brought some students' perception of Europe as the destination in which it is worth / not worth moving forward. It is represented by 12.5 % of all reactions. It is a separate issue if, so far, these representations are based on real information or only on imposed stereotypes. The following associations are attributed to this group: beauty (17)

(*krasota*), purity (8) (*chistota*), good life (7) (*horoshaya zhizn'*), future (6) (*budushee*), dream (5) (*mechta*), carelessness (*bezzabotnost'*), nonsense (*absurdnost'*), wandering life (*brodyachaya zhizn*), it will be bad for Ukraine (*Ukraine budet ploho*), dirt (*gryaz'*), the door to a new, unexplored world that will bring both good and bad (*dver' v novyyi neizvedannyiy mir, kotoryiy prineset kak horoshee, tak i plohoe*). Semantic distribution of reactions is presented in Fig. 4.

Thus, from the available semantic groups, the group of **general cultural** associations is in the lead that is logical and predictable. The second by quantity is the group of **economic** and **political sphere** associations. Although there are fewer associations in the **travel and leisure** group, it is here that the most frequently mentioned reactions are presented. The fourth group of **aesthetic** associations is also represented quite widely, which does not allow us to consider it insignificant.

4. Conclusions

The experiment has given an opportunity to see the students' perception of Europe as a positive and attractive place for recreation and travel. These young people feel quite mobile, involved in a pan-European context. At the same time, all respondents are greatly influenced by mass media, and the word 'Europe' evokes a lot of their emotions and associations which are associated with the civilizational choice for Ukraine. Often, there is an opposition between Europe and Russia, which is caused, taking into consideration the events in the Eastern Ukraine, which we have been observing for four years already. From this point of view, it would be interesting to pay attention to the geography of the respondents, but since the research was anonymous, we were deprived of such an opportunity. In general, the positively colored reactions prevail, although some of them may be weakly correlated with the reality, being either dreams or fantasies. It is typical that many respondents do not divide Europe into components, for them this is indivisible, although, as we know, there are a lot of differences among particular European countries. It is worth pointing out that of the few word-stimuli which the experiment was conducted with, only this one received a significant number of rejections. Such a reaction may indicate a certain painfulness of the context of this concept for individual respondents. The social & political sphere does not dominate, but is significant; there are many stereotypes in this group of answers, both with a positive and with a negative attitude.

References

- Горошко Е. Интегративная модель свободного ассоциативного эксперимента. Харьков: Изд. группа "РА – Каравелла", 2001.
- Postolova, I., Tomarieva, N. (2017). Emotional Aspects of Psycholinguistic Experiment with "Europe" as a word-stimulus. Third International Conference *Challenges of Psycholinguistics and Psychology of Language and Speech COPAPOLS 2017. Book of Abstracts* (77-78). Lutsk: Lesya Ukrainka Eastern European National University.
- Жаботинская С. Язык как оружие в войне мировоззрений. МАЙДАН- АНТИМАЙДАН: словарь-тезаурус лексических инноваций. Украина, декабрь 2013 – декабрь 2014. Retrieved from: http://uaclip.at.ua/zhabotinskaja-jazyk_kak_oruzhie.pdf

References (translated and transliterated)

- Goroshko, E. Integrativnaya model svobodnogo assotsiativnogo eksperimenta [Integrational model of free associative experiment]. Kharkiv: RA–Karavella, 2001.
- Postolova, I., Tomarieva, N. (2017). Emotional Aspects of Psycholinguistic Experiment with “Europe” as a word-stimulus. Third International Conference *Challenges of Psycholinguistics and Psychology of Language and Speech COPAPOLS 2017. Book of Abstracts* (77-78). Lutsk: Lesya Ukrainka Eastern European National University.
- Zhabotinskaya, S. Yazyk kak Oruzhiye v Voynе Mirovozzreniy. MAIDAN-ANTIMAIIDAN: Slovar-Tezaurus Leksicheskikh Innovatsiy. Ukraina, dekabr 2013 – dekabr 2014 [Language as a Weapon in the War of Worldviews. MAIDAN- ANTIMAIIDAN: Dictionary-Thesaurus of Lexical Innovations. Ukraine, December 2013 – December 2014] Retrieved from: http://uaclip.at.ua/zhabotinskaja-jazyk_kak_oruzhie.pdf

Джерела

- Асоціативний експеримент. Короткий психологічний словник / за ред. В. Войтко. Київ: Вища школа, 1978.
- Бутенко Н. Словник асоціативних норм української мови. Львів: Вища школа, 1979.
- Бутенко Н. Словник асоціативних означень іменників в українській мові. Львів: Вища школа, 1989.
- Мартінек С. Український асоціативний словник: У 2 т. 2-ге вид. Львів: Паїс, 2008.
- Славянський асоціативний словарь: русский, белорусский, болгарский, украинский / под ред. Н. Уфимцевой. М., 2004.
- Словарь ассоциативных норм русского языка. Прямой / под ред. А. Леонтьева. М., 1973.
- Черкасова Г. Русский сопоставительный ассоциативный словарь. М.: ИЯ РАН, 2008.

Sources

- Asotsiativniy eksperiment [Associative experiment]. (1978). *Korotkiy Psykhologichnyi Slovnyk [Short Psychological Dictionary]*. V. Voytko, Ed. Kyiv: Vyscha Shkola.
- Butenko, N. (1979). *Slovník Asotsiativnykh Norm Ukrayinskoyi Movy [Associative Dictionary of the Ukrainian language]*. Lviv: Vyscha Shkola.
- Butenko, N. (1989). *Slovník Asotsiativnykh Oznachen Imennykiv v Ukrayinskiy Movi [Dictionary of Associative Noun Attributes in the Ukrainian Language]*. Lviv: Vischa shkola, 1989.
- Martinek, S. *Ukrayinskyi Asotsiativnyi Slovnyk [Ukrainian Associative Dictionary]*: in 2 Volumes. 2nd edition. Lviv: Payis, 2008.
- Slavyanskiy assotsiativnyi slovar: russkiy, belorusskiy, bolgarskiy, ukrainskiy [Slavonic Associative Dictionary: Russian, Belorussian, Bulgarian and Ukrainian languages]. (2004). N. Ufimtseva, Ed. Moscow.
- Slovar assotsiativnyih norm russkogo yazyka. Pryamoy [Associative guide of Russian language. Direct] (1973). A. Leontyev, Ed. Moscow.
- Cherkasova, G. (2008). *Russkiy Sopotavitelnyi Assotsiativnyi Slovar [Russian comparative associative dictionary]*. Moscow: Institute of Linguistics of the Russian Academy of Sciences.

INDO-ANGLIAN: CONNOTATIONS AND DENOTATIONS

Susheel Kumar Sharma

sksharma@allduniv.ac.in

University of Allahabad, India

Received June 26, 2018; Revised June 29, 2018; Accepted June 30, 2018

Abstract. A different name than English literature, ‘Anglo-Indian Literature’, was given to the body of literature in English that emerged on account of the British interaction with India unlike the case with their interaction with America or Australia or New Zealand. Even the Indians’ contributions (translations as well as creative pieces in English) were classed under the caption ‘Anglo-Indian’ initially but later a different name, ‘Indo-Anglian’, was conceived for the growing variety and volume of writings in English by the Indians. However, unlike the former the latter has not found a favour with the compilers of English dictionaries. With the passage of time the fine line of demarcation drawn on the basis of subject matter and author’s point of view has disappeared and currently even Anglo-Indians’ writings are classed as ‘Indo-Anglian’. Besides contemplating on various connotations of the term ‘Indo-Anglian’ the article discusses the related issues such as: the etymology of the term, fixing the name of its coiner and the date of its first use. In contrast to the opinions of the historians and critics like K R S Iyengar, G P Sarma, M K Naik, Daniela Rogobete, Sachidananda Mohanty, Dilip Chatterjee and Gayatri Chakravorty Spivak it has been brought to light that the term ‘Indo-Anglian’ was first used in 1880 by James Payn to refer to the Indians’ writings in English rather pejoratively. However, Iyengar used it in a positive sense though he himself gave it up soon. The reasons for the wide acceptance of the term, sometimes also for the authors of the sub-continent, by the members of academia all over the world, despite its rejection by Sahitya Akademi (the national body of letters in India), have also been contemplated on.

Keywords: *Anglo-Indian, Indo-Anglian, Indo-English, literary history.*

Шарма Сушил Кумар. Індо-англійська: конотації та денотації.

Анотація. Завдяки взаємодії англійської літератури з Індією, на відміну від її взаємодії з Америкою, Австралією або ж Новою Зеландією, утворився новий шар англійської літератури, який отримав назву: англо-індійська література. Спочатку навіть літературні доробки індійців (переклади, а також художні твори англійською мовою) були класифіковані під заголовком «англо-індійські», але згодом їх було перейменовано на «індо-англійські», зважаючи на зростаюче розмаїття та обсяг написаних індійцями творів англійською мовою. Проте на відміну від попереднього, останній не знайшов прихильності серед укладачів англійських словників. Із часом чітка лінія демаркації, окреслена на підставі предмета та погляду автора твору, зникла, і сьогодні навіть англо-індійські тексти класифікують як індо-англійські. Крім огляду різних конотацій терміна «індо-англійці», у статті проаналізовано такі проблеми: етимологія терміна, фіксація імені його автора і дата першого використання. На відміну від думок істориків та критиків, таких як К Р С Ієнгар, Г П Сарма, М К Наїк, Данієла Рогобете, Сачідананда Моганті, Діліп Чаттерджі та Гайатрі Чакраворти Співак, стверджувалося, що термін «індо-англійці» вперше було використано в 1880 р. Джеймсом Пейном для покликання на твори індійців англійською мовою радше в зневажливому тоні. Однак Ієнгар використовував цей термін в позитивному значенні, хоча

й він сам невдовзі від нього відмовився. У статті також проаналізовано причини широкого прийняття цього терміна, іноді навіть авторами субконтиненту, членами наукових кіл у всьому світі, незважаючи на те, що «Сагітъя Академі» (Національна академія літератури Індії) від нього відмовився.

Ключові слова: англо-індійська, індо-англійська, історія літератури.

1. Introduction

In one of his poems Syed Amanuddin complains: “they call me indo-anglian/ I don’t know what they mean” (Amanuddin 2016:50). In the introduction to his anthology *The Vintage Book of Indian Writing* Rushdie has used several appellations for the body of literature in English in India viz. Indo-Anglian, Indo-English, Indian writing in English, English-language Indian writing, English-language Literature, Indian novel in English and for the contributors, Indian writers working in English, English-language writer of Indian origin and non-english-language Indian writers (1997:x-xxii). M K Naik, whose canvas of study is much larger than that of Rushdie, is also conscious of the difficulty in choosing a name for this hybrid literature: “Another problem which the historian of this literature has to face is that of choosing from among the various appellations ... ‘Indo-Anglian literature’, ‘Indian Writing in English’, ‘Indo-English Literature’ and ‘Indian English Literature’.”(1989:4) P K Rajan too hints at the importance of the issue of naming this literature when he writes: “In the earlier critical scene the nomenclature of this literature itself was a topic of prolonged discussion. Indo-Anglian, or Indo-English, or Indian English, or Indian Literature in English?” (2006:12) In a different vein and tenor Arvind K Mehrotra writes: “Indians have been writing verse in English at least since the 1820s and it goes under many ludicrous names -- Indo-English, India-English, Indian-English, Indo-Anglian, and even Anglo-Indian and Indo-Anglican. ‘Kill that nonsense term’, Adil Jussawalla said of Indo-Anglian, and ‘kill it quickly.’” (*Oxford* 2003:1) Although Rajan opines that “... it is pointless to continue the debate any further” (2006:12) from the point of the historiography of a literature which is almost 225 year old it is important to go through the literature and debates to understand the etymological evolution of the terms and names that many scholars consider rather insignificant and therefore tend to use them carelessly. Due to constraints of time and space I propose to ruminate on one only i.e. “Indo-Anglian”.

The term “Indo-Anglian” (sometimes spelt without hyphen), unlike “Anglo-Indian”, does not find an entry in such important dictionaries as *The Concise Oxford English Dictionary* (1961), *The Chamber’s Twentieth Century Dictionary* (1971), *Oxford Advanced Learner’s Dictionary of Current English* (1974), *Collins Cobuild English Language Dictionary* (1989), *Webster’s Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language* (1989), *Encarta World English Dictionary* (1999), *Longman Dictionary of Contemporary English* (2003) and *Collins Cobuild Advanced Illustrated Dictionary* (2010) that claim to base themselves on a large corpus of English language collected from various sources¹. As the data for the above dictionaries is collected largely from native English sources one may

conclude that the term has not gained currency in the West though the inclusion of the term in *The Oxford English Dictionary* (1991) and *The New Shorter Oxford English Dictionary on Historical Principles* (1993) proves that it has been accepted in the West. The entry on the term in *The Oxford English Dictionary* (Vol. VII) reads as: “**Indo-Anglian** a., of or pertaining to literature in English written by Indian authors; also as sb., a writer of such literature; ... **1883** in K. R. Srinivasa Iyengar *Indian Writing in English* (1962) i. 3 *Indo-Anglian, **1935** A. R. Chida (title) *Anthology of Indo-Anglian Verse*. **1943** K. R. Srinivasa Iyengar (title) *Indo-Anglian Literature*. **1962** *Times Lit. Suppl.* 10 Aug. 596/3 Authors such as R. K. Narayan, Dom Moraes, Balachandra Rajan (now called ‘Indo-Anglians’) find their public in the West, rather than inside India itself. **1969** *Sunday Standard* (Bombay) 3 Aug. (Mag. Sect.) p. vii/7 Anita Desai is one of the most competent amongst the small band of Indo-Anglian novelists who have successfully established that a branch of English literature can grow and flourish as well in India as .. [sic] in Australia or Canada.” (1991:882-83) And, the entry on the term in *The New Shorter Oxford English Dictionary on Historical Principles* (Vol. I) reads as: “**Indo-Anglian** a. & n. (a) adj. of or pertaining to literature in English written by Indian authors; (b) n. a writer of such literature: L19.” (1993:1353) English in India has emerged as a language of fashion, aspiration and necessity for a certain class of people that Saritha Rai describes as “‘English Only’ Generation” (nytimes.com). Sajith Pai calls this class “Indo-Anglian” and opines that they owe their existence to the “growing westernisation, demand for English education and ... intercommunity marriages” (scroll.in/magazine/867130). Telling their characteristics he writes: “... [they] predominantly [speak] English and not the tongues they grew up with ... [and] constitute an influential demographic, or rather a psychographic, in India – affluent, urban, highly educated, usually in intercaste [sic] or inter-religious unions. ... Unlike Anglo-Indians, ... Indo-Anglians comprise all religions, though Hindus dominate. ... They fall well within the top 1% of India economically” (scroll.in/magazine/867130) He describes them as “a paradox [as they] are both India’s most visible and yet invisible class [having] important implications for society, business and governance.” (scroll.in/magazine/867130) According to Pai they consist of about 400,000 persons (which is not even 0.001 % of Indian populace) and “[their] identity is not entirely fixed or stable” yet their number is swelling rapidly “to become a caste in India”. (scroll.in/magazine/867130)

V K Gokak asserts that the term ‘Indo-Anglian’ “has been coined as a kind of cousin for ‘Anglo-Indian’.” (n.d.:160) On the analogy of ‘Anglo-Indian’ which can be used both as a noun (compound noun e.g. *six-pack*, *self-esteem*, *off-campus*, *Anglo-Norman*, *Anglo-Saxon*, *Anglo-French*, *Anglo-Irish*) and an adjective (compound adjective e.g. a *well-known* writer, a *high-quality* patent system, a *well-developed* sense of humour, a *twenty-storey* building, *Anglo-Saxon* Literature, *Anglo-Indian* Literature), the term ‘Indo-Anglian’ can also be used both as a noun and an adjective. While in the former case it means literature produced by or about India in English in the latter case it means related to/by Indians through English. Therefore, the term “Indo-Anglian Literature” is a compound noun/phrase with the

structure of Mod (Adj) + N (e.g. Black Board, Common Room, Free Trade, Registered Post, Old Boy) or N + N (e.g. Autumn Leaves, Alphabet Worksheets, Christmas Activities, Farm Animals, Animal Pictures). In contrast, in compound words like “Hindi Literature” or “Kannada Literature” or “Sindhi Literature” (with word structure of N + N, for example, water tank, printer cartridge, birth place, college mate, needle work etc), Hindi or Kannada or Sindhi, the first free morpheme, refers to the language in which the literature has been produced unlike the case with ‘Indo-Anglian Literature’ where-in the compound morpheme ‘Indo-Anglian’ is not the name of a language. While in the case of ‘Anglo-Indian’ the question of being motivated by European/Indian culture becomes imperative in the latter case of ‘Indo-Anglian’ it is neither indicated nor asked.

1.1. The Cotroversies

In her article “How to Read a ‘Culturally Different’ Book” Gayatri Chakravorty Spivak makes three claims: a) “In the late 1950s, the term ‘Indo-Anglian’ was coined by the Writer’s Workshop Collective in Calcutta, under the editorship of P. Lal, to describe Indian writing in English”, b) “... [the term] has not gained international currency and c) “[the term] is useful as a self-description” (Spivak 2012:73) but the available facts do not support any of Spivak’s contentions. Eulogising the term Iyengar writes: “More recently, especially during the past two decades, ‘Indo-Anglian’ has acquired considerable currency. Further the term can be used both as an adjective and as a noun, whereas to write “Indo-English writer” every time is awkward and to talk of “Indo-Englishman” or “Anglo-Indian” is absurd or misleading.” (Iyengar 1945:ii) though B J Wadia in his foreword to Iyengar’s *Indian Contribution to English Literature* expresses his displeasure at this term: “The author calls contributions ‘Indo-Anglian Literature’, but, frankly speaking, that expression is not a very happy one.” (1945:ix) A R Wadia uses the term Indo-Anglian for Indian poets/authors included in V N Bhushan’s anthologies of Indo-Anglian poetry and prose (Wadia *Future* 1954: 6) though Bhushan has used the terms “Indo-English poetry” (Bhushan *Lute* 1945: ix) and “Indo-English literature” (Bhushan *Finger* 1945: ix) respectively.

It is claimed that “the first English visitor [to India] was Swithelm or Sigelinus, an envoy, sent by King Alfred to visit the tomb of St. Thomas in A. D. 884” (everyculture.com, Basham 1981:346) yet the British contact with India formally began in a big way when the East India Company was chartered on 31 December 1600 after almost 100 years of the discovery of a new sea route from Europe to India in 1498 by the Portuguese, Vasco da Gama. The words of Indian origin started entering into English “since the end of the reign of Elizabeth and the beginning of the King James” (Yule and Burnell 1903:XV). However, there is no record of the date when this country stirred the English mind and imagination first or of the date when English language was used by Indians for expressing themselves creatively, first. Opinions differ on the starting point of the hybrid literature, a result of an interaction between English/ the English and India. Edward Farley Oaten, *the earliest surveyor/ historian of the Anglo-Indian Literature*, considers 1783, the year when Sir William Jones arrived in India, to be the point of beginning of the

Anglo-Indian Literature, as few travelogues and letters written before this date had any literary merit (Oaten 1908:16). He holds: “Anglo-Indian literature ... begins with the names of two poets [William] Jones and [John] Heyden” (Oaten 1908:18). He revised his opinion in his later essay included in *The Cambridge History of English Literature* (Vol XIV) and wrote: “Father Thomas Stephens, who went to Goa in 1579, was the first Englishman to settle in India, and Anglo-Indian literature began with his letters, of no extrinsic value, to his father, which have been preserved by Purchas. Master Ralph Fitch, merchant of London, travelled in India and the east from 1583 to 1591, and his lively description of his adventures, preserved by Hakluyt and Purchas, was of the utmost value to those who sought to promote an English East India company [sic]” (Oaten 1953:332).

Tracing the antiquity of Indo-Anglian literature in India K R S Iyengar suggests three options: 1818: when Rammohan Roy’s tract on ‘Sati’ appeared, 1801: when “Venkata Boriah’s [sic] dissertation on Jains appeared” and 1780: when Hickey’s *Bengal Gazette* was founded (Iyengar 2013:691). M K Naik suggests 1809 as the year “when probably the first composition in English of some length by an Indian – namely C V Boriah’s [sic] ‘Account of the Jains’ – appeared” (1989:Preface). Sisir Kumar Das goes with Naik as he also considers “Cavelly Venkata Boriah’s [sic] ‘Accounts of the Jains’ published in 1809” to be the first piece of Indian writing in English (1991:29). However, *Boria’s piece* appeared in 1807 and not in 1801 or 1809 as claimed by Iyengar, Naik and Das respectively; it is not an original essay either but a translated text as is also clear from its full title: “Account of the Jains, collected from a Priest of this sect; at Mudgeri: Translated by Cavelly Boria, Brahmen; for Major C. Mackenzie”. B J Wadia is right when he writes: “... all that is written by Indians in the English language cannot be called ‘literature’” (1945:ix) and therefore utmost care has to be taken in deciding the starting point of this literature. Prabhu S. Gupta in his review of the book *Indian Literature in English, 1827-1979: A Guide to Information Sources* provides the following piece of information: “... Raja Rammohan Roy began publishing his work [in English] in 1816, and recent research has shown that Indians were contributing to English-language periodicals in India before the end of the eighteenth century. The first book so far known to have been published in English by an Indian was Sake Deen Mahomed’s *Travels* (1794). Since English-language education started in India as early as 1717, it is possible that Indo-English literature was published even earlier. This needs concerted research which has simply not been done so far” (1986:312). Arvind K Mehrotra endorses the year 1794 as the starting point of this hybrid literature in India (Mehrotra *Illustrated* 2003:2).

2. Method

In order to dispute the claims of Spivak, Iyengar, B J Wadia and others with a wider perspective of exploring the development of meaning of the term a large number of articles and books were taken into consideration and data thus collected was analysed and classified.

3. The Study

3.1. Evolution of the Term

The term 'Indo-Anglian' had not gained currency by 1876 as becomes quite clear from the title and contents of Thomson's *Anglo-Indian Prize Poems, Native and English Writers, In Commemoration of the Visit of His Royal Highness the Prince of Wales to India* (1876). This small book contains only nine poems (selected out of 150 submitted by persons of various castes, ethnic groups and social classes) composed to commemorate the visit (1875-76) of Prince Albert Edward, Queen Victoria's eldest son who landed in Mumbai on 8 November 1875. The book has two poems in English by two Indians (Chuteesh Chunder Dutt's "Poem" and Ram Sharma's "Ode"), an "Ode" by an unknown poet (a Member of the Royal Asiatic Society), one poem each in Bengali, Telugu, Sanskrit, Hindustani (along with their translations in English) by Indians (Navin Chandra Sen's "Poem" in Bengali, Kokkonda Venkatarathnumu Puntulu's "Poem" in Telugu, Tara Chand Shastri's "Ode" in Sanskrit, Ali Hyder's "Poem" in Hindustani) and two poems in English by two Englishmen (Lieut. - Col. J. Tickell's "Poem", Favonius' poem "Under the Crown"). Thus, in 1876 the term 'Anglo-Indian' was used very liberally for i) the works dealing with something related to India by Englishmen as well as Indians in English; ii) the translations from Indian languages into English also fell under this category; and iii) even the works of Indians in English that dealt with English subjects came into its ambit. The publication of *Indo-Anglian Literature* (1883) for "private circulation only" proves that a separate body of literature written by Indians in, perhaps, non-standard English, had come into existence and the editor ("BA") was using this term at least pejoratively, if not to make fun of such writings. Alfred Comyn Lyall in his "The Anglo-Indian Novelist," originally published in *Edinburgh Review* (October 1899), has discussed sixteen "Anglo-Indian novels" published between 1826 and 1899 besides contemplating on the "causes affecting output of good fiction in India", "[the] conditions [that] favour the novel of action" and "[the] absence of the psychological vein". All the novels discussed by Lyall are by Britons and deal with Indian themes/conditions/locale.

As Edward Farley Oaten was dealing with only the literature in standard English in his comprehensive survey (1908) he toed the line of Thomson and used the term Anglo-Indian. He included the Indian authors in his bibliography but not in the main discussion. Oaten also *opined*: "**Anglo-Indian literature, ... is not the literature of a young nation, but an offshoot from the literature of an older nation, transplanted to foreign soil**" (Oaten 1908:18). Oaten defines Anglo-Indian Literature as "English literature strongly marked by Indian local colour" (Oaten 1953:331) but "Histories of modern English literature [were] singularly destitute of any allusion to Anglo-Indian productions" (Oaten 1908:*Preface*). The reason advanced by Oaten to exclude Hugh Boyd from the Anglo-Indian group gives an interesting insight into his defining criteria. He writes: "[Boyd was] impregnated with the coffee-house tradition of Steele and Addison, [but] so entirely unaffected in imagination or in thought by the new and strange conditions of Indian life and nature, that his writings cannot truly be classed as Anglo-Indian" (Oaten 1908:18).

In his later essay Oaten broadened the vistas of the Anglo-Indian authors by including “[Educated Indians’] writings in [English], together with those of the domiciled community of European or mixed origin, ... as that part of Anglo-Indian literature which is most potential of development in the future; ...” (Oaten 1953:332) This view of Oaten has also been included in Sampson’s *The Concise Cambridge History of English Literature*: “... English is a medium of literary expression for the educated Indians, and Anglo-Indian literature must therefore include *literary works written in English by native Indians.*” (Sampson 1959:909, emphasis added) Mary C Sturgeon’s inclusion of Sarojini Naidu in her book *Studies of Contemporary Poets* (1916) along with other poets such as Rupert Brooke, Walter De La Mare and John Masefield (the main stream English poets, none of whom is an Anglo-Indian) is perhaps one exception to what Oaten claims. She is the only Indian poet included in the book while Tagore only finds a casual mention in the chapter. K R Srinivasa Iyengar agrees with Oaten’s earlier approach as is clear from the title and contents of his book *Indian Contribution to English Literature*. However, Iyengar disagrees with Oaten’s later approach and writes in his *Indo-Anglian Literature*: “The term Anglo-Indian should be used only with reference to the writings of Englishmen in India or on subjects relating to India.” (Iyengar 1943:viii)

According to Oaten Anglo-Indian Literature is a creation of those Englishmen who wrote about their first-hand encounter with India while on furlough or after retirement and those who were “Englishmen in mind”, “English in thought and aspiration” and who “never lost bias towards [the civilization] of England” and who printed/published in England owing partly to lack of facilities in India (1953:331). He further writes: “Anglo-Indian literature is based in origin, spirit and influences upon two separate countries at one and the same time. ... [An] Anglo-Indian writer must, as a rule, make his appeal mainly to the public in England and only secondarily to the English community in India” (Oaten 1953:332). Oaten tells five characteristics of this literature: i) the ever-present sense of exile; ii) an unflinching interest in Asiatic religious speculation; iii) the humorous sides of Anglo-Indian official life; iv) description of Indian native life and scenery; v) ruminations about the ever-varying phases, comic, tragic, or colourless of Anglo-Indian social life (1908:194-195). In contrast to his past practice (in his *Sketch*) he devotes about two pages of the book (Oaten 1953:341-342) to the Indian authors. Though Oaten praises Indians’ mastery over English yet he has his reservations about the quality of their literary productions in English. The only Indian poet he lavishes praise on is Toru Dutt. He throws two hints about the differences in Anglo-Indian and Indo-Anglian literature: (i) the limitations of English and its unsuitability to an Indian mind: “... our language [English] is essentially unsuited to the riot of imagery and ornament which form part of the natural texture of the orient mind” (Oaten 1953:342) and (ii) the Indian attitude and sensibility: “it remained doubtful whether Indians could so completely become Englishmen in mind and thought” (Oaten 1953:336). In an essay of ten pages, Oaten expresses his doubts about Indians’ capabilities to write something of substance thrice within a span of five pages: (i)

“whether Indians could ... add, except in the rarest and most exceptional cases, anything of lasting value to the roll of English literature.” (1953:336) (ii) “Indians wrote comparatively little that can be regarded as permanent additions to English literature.” (1953:341) and (iii) “... [from] those [Indians] who attempted imaginative literature in English very few succeeded in writing anything of permanent interest.” (1953:342) Consequently, like a prophet he concludes: “Anglo-Indian literature will continue to be mainly what it has been, with few exceptions, in the past – literature written by Englishmen and Englishwomen who have devoted their lives to the service of India.” (Oaten 1953:342) Iyengar’s pamphlet *Indo-Anglian Literature* (1943) and later the book *Indian Contribution to English Literature* (1945) are the befitting replies to Oaten’s highbrow attitude.

The expression “Indo-Anglian” was adopted as a term of praiseworthy description and popularized in the pre-independence days by the doyen of literary history, K. R. Srinivasa Iyengar, under the patronage of Sophia Wadia who brought out a series of pamphlets and books on literatures in Indian languages under the aegis of Indian PEN. His *Indo-Anglian Literature* (1943) is the first full-length study to discuss Indian’s imaginative and contemplative literature in English. The manuscript of this book had been submitted to Ms Wadia in 1939 (Iyengar 1945: Preface). Explaining the choice of the appellation Iyengar writes: “I have used the compound ‘Indo-Anglian’ in preference to ‘Anglo-Indian’ and ‘Indo-English’. The term ‘Anglo-Indian’ should be used only with reference to the writings of Englishmen in India or on subjects relating to India. ‘Indo-English’ is a suitable alternative to ‘Indo-Anglian,’ but the latter is more widely used in India.” (1943:viii) He reiterates this even in the Preface to his *The Indian Contribution to English Literature* (1945): “... I thought it desirable to distinguish between Englishmen who write on Indian themes and Indians who use English as the medium of artistic expression; and I saw no harm in applying the already current terms “Anglo-Indian” and “Indo-Anglian” to these categories of writers.” (Iyengar, 1945:i-ii, emphasis added) Explicating his position further Iyengar writes: “More recently, especially during the past two decades, ‘Indo-Anglian’ has acquired considerable currency. Further the term can be conveniently used both as a noun, whereas to write ‘Indo-English writer’ every time is awkward and to talk of ‘Indo-Englishmen’ or ‘Anglo-Indian’ is absurd or misleading.” (Iyengar, 1945: ii) though in the later part of his life Iyengar was not very happy with his choice and coinage. In his Introduction to K R S Iyengar’s *Indo-Anglian Literature* (1943) C R Reddy toeing the British line of thinking states: “We have two types of literature motivated by Indian culture: (i) the Indo-Anglian ... [and] (ii) the Anglo-Indian, by which is meant literature bearing on Indian topics or inspired by Indian motifs and spirit, and written by Englishmen or other Westerners.” (*Indo-Anglian* iv) In his *Indo-Anglian Literature* Iyengar, therefore, does not discuss any Anglo-Indian writer. He adheres to this very approach in his next book as well which he wrote to justify his thesis that “Indo-Anglian literature, is both an Indian literature and a variation of English Literature.” (Iyengar 2013:6) In fact just after two years (i.e. in 1945) of his first publication he published his another important book *The Indian Contribution to*

English Literature (1945) though it could have easily been titled '*Indian Contribution to Literature in English*' as the latter covers his intentions and definition very well. In this book Iyengar wishes to underline Indians' contribution to English literature, a fact being missed by literary historians in Britain and elsewhere. The book may be described as an extension and fulfilment of Oaten's desire of Indian contribution be accepted as a legitimate part of English Literature. Thus, Iyengar was trying to homogenise English Literature by including all those Indians who were writing in English in pre-independent India. Though Iyengar has enlisted and classified Indians' works in English meticulously and has glorified them to the extent possible yet none of these authors including critics mentioned by him have been accepted in the cannon of English Literature. Hardly does any of them find a mention in the English/British literary histories. Iyengar did not change his stance even in his third book, *Indian Writing in English* (I ed 1962) though he has reached somewhat correct appellation in it. He has included Nirad C. Chaudhuri (who settled in the UK as a British citizen in 1970) in this book. The fourth edition of the book (rpt. 2013) which has a long "Postscript" (by his equally competent daughter Prema Nandkumar) that includes books published up to late seventies though Rushdie finds a brief mention in it. As the issue has become even more complex after the emergence of Post-Rushdie Indian diasporic writings Nandkumar's take on the issue is much awaited. Amongst the post-independence Indian scholars, M N Pandia perhaps is the first and the only one who has not made any distinction between Indo-Anglian and Anglo-Indian fiction as he has included writers from both these groups in his *The Indo-Anglian Novels as a Social Document*. In her Ph D thesis entitled "Indian Writers of Fiction in English" Roshan Nadirsha Minocherhomji has included and discussed translations of R C Dutt's and S K Ghoshal's novels in Bengali as well. (Raizada 1978:ii) In his survey Harish Raizada has followed the line of argument advanced by Reddy and Iyengar. He writes "For a considerably long time even Indian writings of Indians were included within the purview of Anglo-Indian literature" (Raizada 1978:i) but he has taken "only the Indo-Anglian fiction" (Raizada 1978:iii) in his book.

3.2. The Coiner & the Date of Coinage

Iyengar confesses his ignorance regarding the coiner of the term "Indo-Anglian". He writes very candidly: "I do not know who first coined the term 'Indo-Anglian'; at any rate in 1883 a book was published in Calcutta entitled Indo-Anglian Literature containing specimen compositions from native students." (Iyengar 1945:ii). Gobinda Prasad Sarma agrees with Iyengar on the issue (Sarma 1990:xx). Neither Iyengar nor Sarma mention the author/editor of the book. It is perhaps on these bases that M K Naik claims that the term was first used in 1883: "[Indo-Anglian literature] was first used as the title of the Specimen Compositions from Native Students, published in Calcutta in 1883." (Naik 1989:4) Like Iyengar and Sarma, Naik too does not mention any author/editor/compiler of the cited book in his reference.

PDF copies of the two prints (i.e. 1883 and 1887) of "Indo-Anglian Literature" are available on Google Books (books.google.co.in/) and Jstore (jstor.org)

respectively. Both the editions have the same title viz. “Indo-Anglian Literature”. In neither case the author of the book finds a mention. In both the editions, in the middle of the first page of the book, at the place where one generally finds the author/ editor’s name, one comes across the line “For private circulation only” and the “Preface” of the book has been signed as “B.A.” In case of 1883 edition, just below the note (“For private circulation only”) somebody has inscribed with a pencil: “By Edward Buck” while on the top of the title page the name “Buck, Sir Edward Charles” has been inscribed in cursive handwriting. In keeping with the standard practices the online library (Bodleian) catalogue of Oxford University has separate entries for the two editions (viz. 1883 and 1887) of this book, in neither of which any author finds a mention though the editor “B.A.” does (solo.bodleian.ox.ac.uk). In the Bibliographic information on the site <worldcat.org> “Edward Charles Buck, Sir” has been mentioned as the author of the book. Likewise, “Buck, Edward Charles, b. 1838” has been mentioned as the main author of the book in the Bibliographic information of Hathi Trust Digital Library <hathitrust.org > However, there is an additional note also on the card: “By Sir Edward Buck, secretary to the Government of India.” [sic] -- Halkett & Laing.” Though the book itself does not give any clue about the author yet in the recent edition of the book issued by Palala Press (May 21, 2016) also the authorship has been attributed to Sir Edward Charles Buck (amazon.com).

The only difference in the two editions is that of volume and an extra note appended to the second edition. Both the editions have five sections each. As the first edition of the book is of considerable historical value I reproduce its details: the three sections in it deal with prose, the fourth one with poetry and the fifth one a mixture of two prose pieces and one poem, added perhaps as an afterthought. They are titled: “Petitions for Employment” (11-45), “Extracts from Papers Submitted at Two Recent Examinations in Calcutta” (46-56), “Miscellaneous” (57-87), “Poetry” (88-103) and “Appendix” (99-103). The highlights of this book as indicated by the compiler “B.A.” are: (i) the writers’ mistakes in grammar and vocabulary (ii) the writers’ oriental manner of composition (iii) a “mixture of self-abasement and vanity” displayed in the pieces and (iv) the writers’ tendency to seek “patronage of those above them in rank” for employment, transfers and settling scores with their rivals. By compiling these pieces “B.A.” also seeks to know whether the English education being imparted to Indians is of some worth and value and if it is being imparted in the right direction: “The letters ... taken up at random from a drifting mass ... indicate that the ... education ... [so far] is not altogether clear from impending danger.” (BA 1883:7) “B.A.” quotes a paper in *Calcutta Review* (April 1883) by “an educational officer of high position” to support his contention: “The education that we give makes the boys a little less clownish in their manners, and more intelligent when spoken to by strangers. On the other hand, it has produced two evils: (a) it has made them more litigious ... (b) it has made them less contented with their own lot in life, and less willing to work with their hands ... for ... the only occupation worthy of an educated man is that of a writership in some office, especially in a Government office.” (BA 1883:5) Similar ideas were later

expressed by Gandhiji also in his *Hind Swaraj* (1909). Regarding the purpose of this book the editor, BA, notes: “The selections which are brought together in this volume, and published for private circulation, are examples of a class of literature which will not improbably soon become extinct, and may, therefore, possess some slight historical value.” (BA 1883:3) He is a bit sympathetic towards the mistakes of the second language learners:

The mere mistakes in grammar and diction are not in themselves remarkable. It is indeed probable that most Englishmen in India would, in writing, or even dictating, a letter in Hindustani, commit more errors than are to be found in many compositions reproduced in the following pages. It is true that the reflection of the oriental manner of composition in a foreign language is certainly often curious and amusing, especially in those cases in which the writer adopts a poetical style; but the chief interest which these selections possess consists in the indications which they afford of the native character. (BA 1883:3)

Telling the characteristics of the style he writes: “Nothing perhaps is more noticeable than the curious mixture of self-abasement and vanity which many of the writers exhibit, while the habitual dependence of the middle and lower classes upon the patronage of those above them in rank, and the insatiable hunger which exists for official employment, are plentifully illustrated. To obtain a clerkship in a Government office is, at the present time, perhaps the chief object with which a native of India seeks education.” (BA 1883:3-4) The purpose of the book may be summarized up as i) documenting the poor language and the curious style of the Indians using English, ii) noting the fact that the sole purpose of gaining English education is to join the British Government service and iii) keeping a record of an Indian’s “self-abasement” to obtain a job somehow.

However, in the reference list of her article “Global versus Glocal Dimensions of the Post-1981 Indian English Novel” Daniela Rogobete treats “Specimen Compositions from Native Students” as an independent book and attributes its editorship to J H Cousins: “Cousins, J. H. (ed.) 1883, *Specimen Compositions from Native Students*. N. p., Calcutta.” (epress.lib.uts.edu.au) Thus, she modifies the earlier view of Iyengar and others and claims that Cousins coined the term “Indo-Anglian” in 1883. This view has also been dittoed by Kunjo Singh (Singh 2002:8). The claim is problematic as the title of the book suggested by Iyengar was *Indo-Anglian Literature* (and not *Specimen Compositions from Native Students*) which contained some specimen compositions from native students. Rogobete’s and Kunjo’s claim to consider “*Specimen Compositions from Native Students*” as an independent book by Cousins is untenable on two counts: (i) Cousins (22 July 1873 – 20 February 1956) was just ten years old in 1883; a boy of ten years is neither expected to be familiar with compositions by native students nor is he supposed to edit a book of their compositions and (ii) as “[Cousins] came to India in 1915” (Chatterjee 114) he could not have published a book about the native compositions in 1883. Sachidananda Mohanty makes a claim for the first use of the term in 1917 though a bit reluctantly. Interestingly enough Mohanty also attributes it to J H Cousins but to a different book of his: “Cousins introduced the term Indo-Anglian,

perhaps for the first time, in the critical idiom of the subject in his book, *New Ways in English Literature*. [sic] 1917” (thehindu.com). J H Cousins’ *New Ways in English Literature* is largely a collection of the articles published earlier in the journals like *The Modern Review*, *New India* and *The Herald of the Star*. The following are the contents along with page numbers of J H Cousins’ *New Ways in English Literature* (1919); the term “Indo-Anglian” does not appear anywhere in the book, neither in the chapter-titles nor in the chapters per se:

CONTENTS

1. Preface	xi
2. New Ways in English Literature	1
3. First Impression of Tagore in Europe	16
4. Aurobindo Ghose, The Philosopher as Poet	27
5. The Realistic Idealists William Butler Yeats, Poet and Occultist	43
6. A.E, The Poet of the Spirit	53
7. Some Poets of the Irish Renaissance — The Idealistic Realists	70
8. James Stephens	86
9. The Poet as Prophet	95
10. The Poetry of Robert Bridges	107
11. Edward Carpenter, A Prophet of Democracy	116
12. A Poet’s Passing —Stephen Phillips	138
13. John M. Synge, The Realist on the Stage	148
14. Some Characteristics of George Meredith’s Poetry	156
15. In Defence of a Laureate: Alfred Austin	168
16. Ralph Waldo Emerson, the Poet as Philosopher	178
17. Notes	191 (Cousins 1919:ix)

Dilip Chatterjee wrongly puts the date to 1921, though obliquely, when he writes, “It may be mentioned that [Cousins] introduced the word ‘Indo-Anglian’ into the critical vocabulary in his book *Modern English Poetry*.” (Chatterjee 1989:121) Cousins’ *Modern English Poetry: Its Characteristics and Tendencies* (n. d.) is a collection of his Public Lectures in literature delivered in The Keiogijuku University, Tokyo, during Autumn, 1919. The book has the following seven chapters:

I. The Field of Modern English Poetry	1
II. Living Links with the Past	24
III. The New English Poetry	54
IV. Poets of the Irish Literary Revival	85
V. The Indo-Anglian Poets	117
VI. The New American Poetry	149
VII. The Future of English Poetry	180 (Cousins 1921:xiii)

Cousins has used the term in the title of the fifth chapter where he discusses poets like Rabindranath Tagore, Aurobindo, Sarojini Naidu and Harindranath Chattopadhyaya. ***It may be pointed out that the term was not used pejoratively by Cousins, unlike Payn, as he praised both the content and language of the Indian poets. Referring to the subject matter he writes*** “it will be seen that for the invasion

of India by the English language, the East has taken a spiritual revenge by invading English poetry.” (*Cousins* 1921:10-11) *He praises Toru Dutt’s handling of the English language. He acknowledged Sarojini Naidu’s wide acceptance in the UK and the USA:* “who with a somewhat stronger touch has found an audience in England and America and planted the beauty and mystery of India in many hearts and imaginations beyond its coasts.” (*Cousins* 1921:13) *He not only praised the work of Tagore and Aurobindo but also introduced a new comer like Harindranath Chattopadhyay. He considered Indo-Anglian poetry to be the product of a school/movement.* In his *Modern English Poetry* (1921) he attempted to generalise the impact of the whole school on English poetry. “He hoped that English poetry would be free from its narrow rigid and insular vision if it could assimilate spiritual thought and experience embodied in Celtic Revival and the new poetry of the Indo-Anglian School.” (Chattopadhyay 1988:158) He could not have hoped for anything but assimilation as during his age Indian independence was nowhere in sight. However, Cousins does not define the term “Indo-Anglian” anywhere in the book. The Preface to the book, written in Madanapalle, India, in April 1921 does not explain the term either. This suggests that the term had already been in use for some time when he delivered these lectures in Tokyo in 1919.

3.3. Indo-Anglian: Seense & Sensibility

Cousins not only uses the terms “Anglo-Indian Poetry” and “Indo-Anglian” but also explicates them in an earlier book of his, *The Renaissance in India* (1918). Cousins was popularly addressed as *Kulapati* by his Indian friends as he was a Theosophist and an Indianist. He, therefore, denounces the efforts of the Indian authors writing in English to be a part of English literature in very strong words:

But if ... some young Indians are impelled to express themselves in poetry in the English language, I would beg of them to avoid the thing called Anglo-Indian poetry. It is no more theirs than pure English poetry, and it is far more dangerous. They may try their *sitar* with English poetry -- and fail, and in the failing may learn a valuable lesson; but they may try it with Anglo-English poetry -- and succeed, and in succeeding, achieve a useless mediocrity. (*Cousins* 1918:176-77)

The denouncing comes on two counts viz. sensibility and language. “Transference of technical beauties of verse or prose from one language to another can only be about as successful as an attempt to convey the music of the vina through the pianoforte – not to mention the vulgar European baby harmonium which is ruining Indian voices and coarsening” (*Cousins* 1918:152) Since the literature written in someone else’s tongue does not reflect originality he cautions the younger writers lest they should become mere imitators: “... You will never sing your own song if you are content to echo another’s: four lines struck from the *vina* of your own heart experience or mental illumination will be worth infinitely more to you and the world than reams of mimicry.” (*Cousins* 1918:156)

Cousins considers literature to be a purposive art that involves the art of communication, subject matter and sensibility:

The link between the literature of one race and that of another is, therefore, mainly formed of the *stuff* that may be communicated through the mental organism,

and may be appreciated for its significance, scarcely at all for its own expression. That *stuff* will be compounded of two main substances, the ideal and the philosophy out of which the literary expression has grown; and any true appreciation of the work of the writers of the Renaissance in India (who, like their great predecessors, and their great living Master, Rabindranath, write in their own languages), must be based on a sympathetic understanding of such ideal and philosophy. In the case of the Western reader there is also required a considerable revision of current notions as to the nature of ideals in creative literature, and as to the relationship of philosophy and literature. (Cousins 1918:153)

It is in this background that he considers literature to be a matter of sensibility and wishes the Indians to express theirs by maintaining their unique identity in their writings as well:

That is the first and probably also the last thought should be impressed upon those young Indians who have felt or will feel the urge to expression in poetry that comes through the new birth of the renascent spirit. 'Be yourselves first: do not fall under the illusory notion that you are fulfilling your ideal in desiring to write as good blank verse as Tennyson, or as fine lyrics as Swinburne.' (Cousins 1918:155-56)

He further explains his position:

If they *must* write in English, let it be in the English *language only*: let them keep themselves unspotted of its point of view, temperament, its mannerisms; for their repetitions of these will fail of conviction, which is one of the absolute essentials of art, since they can never disguise the fact that they are imitations, and Nature abhors imitation more that she does a vacuum: there is a chance of filling a vacuum, but none of turning an imitation into an original." (Cousins 1918:177)

He differentiates between the terms 'Anglo-Indian' and 'Indo-Anglian' and explicates them in the following words:

... I trust, some illumination for the claim I would make upon those who will be the poets of India's future, that, if they are compelled to an alternative to writing in their mother-tongue, let it be, not Anglo-Indian, but Indo-Anglian, Indian in spirit, Indian in thought, Indian in emotion, Indian in imagery, and English only in words. ... Let their ideal be the expression of themselves, but they must be quite sure that it *is* their *self*, not merely faint echoes and shadows from others or from the transient phases of desire. (Cousins 1918:179)

He has different expectations from an Indian author and he wants them not to lose their identity by imitating others:

The more intensely themselves Indian writers are, the more intensely Indian they will be; and the more intensely Indian they are the most certainly they will fill their place as a string on the vina of the Divine Player at whose finger-tips tremble the raga and the ragini of the wandering forth and the home-coming of the worlds. Let them not be led away by talk of modernity and cosmopolitanism: poetry has nothing to do with ancient or modern, but only with *now*, and the true cosmopolitanism will not be achieved through the ignoring of nationality but through fulfilment. (Cousins 1918:180)

He has a strong belief that Indians think and write in a different way than the people of Europe. He, therefore, writes:

... the realm called “supernatural” that would have made the critic’s hair stand on end, I was influenced by the repetition of the idea that art has nothing to do with such things, into a vague fear that the critic might be right. India, however, gave me the complete confidence that is necessary to literary creation. She showed me the examples of Mirabai and Tukaram and Rabindranath Tagore, in whom life, religion and philosophy are one, and sing themselves in the poetry of spiritual joy. (Cousins 1918:164)

He writes further:

It is this quality of spiritual vision that seems to me to be the supreme characteristic of Indian poetry. ... I am convinced that, if Indian poetry is to be a living influence in the English-speaking world – and I sincerely hope it will, for God knows it is needed—the way toward such influence must be by the living thing in the poetry. It is this living thing in the poetry. (Cousins 1918:171-172)

It is in this sense that Cyril Modak uses the term ‘Indo-Anglian’ and justifies the inclusion and teaching of familiar (i. e. Indian) poetry to the young students who can relate themselves to the thought, images, allusions, metaphors, similes, epithets and music of its language. Gwendoline Goodwin also uses the criteria suggested by Cousins to select poems and poets in her anthology though she does not use the term Indo-Anglian. V K Gokak also makes a distinction between ‘Anglo-Indian’ and ‘Indo-Anglian’ on the basis of the ‘point of view’ of the author. (Gokak n.d.:160) He writes:

Indo-Anglian journalism is an ‘Anglo-Indian’ enterprise which was gradually ‘indo-anglianised’. Indeed, both the Anglo-Indian and ‘Indo-Anglian’ categories continued to exist side by side for a long time, the one representing the imperial and the other the national point of view. The demarcation in substance has disappeared with Independence and such distinctions as prevail now represent the ideologies that are active in the country. (Gokak n.d.:167).

According to Gokak “The Indo-Anglian writers come from microscopic minority group, ... write with an eye on an outlandish reading public and [pick] up themes and situations that might appeal to the West” (n.d.:164). Gokak classifies Indo-Anglian authors into two groups. In the first group fall those Indo-Anglian writers who

very nearly [approximate] to English writing in [their] accent, tone vocabulary, syntax and style, by reason of the writer’s interest or domicile, [and tend] to lose, ... Indianness of thought and vision. [Such] Indo-Anglians, ... [being] fond of cosmopolitan living, have plenty of the flavour of conversational English in their writings. The latest fashions in language, which they assimilate and employ in their writing, make them more ‘Anglian’ than Indian. They tend to write about India from the outside rather than inside. (Gokak n.d.:162)

In other words this group represents what Macaulay had conceived as: “Indian[s] in blood and colour, but English in tastes, in opinions, in morals and in

intellect.” (Macaulay: Minute) Another group of Indo-Anglian authors, according to Gokak, consists of those

who are true to Indian thought and vision cannot escape the Indian favour even when they write in English. Their style is, in a great measure, conditioned by the learned vocabulary of the subject on which they write, - philosophy, sociology, criticism and the like. Even when they write fiction, they depend, for their effect, on picturesque Indian phrases and their equivalents in English. When it comes to writing poetry, they are invariably reminisciential in their style and phrasing. We know, as we read that the writer is conforming, consciously or unconsciously, to the Romantic, Victorian, Georgian or Modernist tradition. (Gokak n.d.:162-163)

Gokak concludes:

... Indo-Anglian writing ... is either predominantly ‘Anglian’ or ‘Indian’. Very rarely is a synthesis of the two perceptible in sustained works of art. This does not mean that Indo-Anglian writers who are predominantly ‘Indian’ are all victims and not masters of style. But it is the mastery of a style which is peculiarly Indo-Anglian.” (163) In this situation, according to Gokak, “a good deal of Indo Anglian fiction or poetry falls short of the level that our greatest writers have touched in their own languages. (Gokak n.d.:164)

Gokak makes a case for the use of two terms viz. “Indo-Anglian literature” and “Indo-English literature” for the works of the Indians in English. He uses the term ‘Indo-Anglian literature’ for the writings of such Indians who write literary forms ranging from epic to personal essay in English. He opines that the history of Indo-Anglian literature is “illustrious”. For the growing volume of translations by Indians from Indian literature into English Gokak uses the term ‘Indo-English literature’. He describes R C Dutt’s *Ramayana* and Tagore’s *Gitanjali* as Indo-English works. As English is the *literary lingua franca* in India it necessitates “to present in English, work of recognised merit done in one of the Indian languages.” (Gokak n.d.:161) He also considers this sort of work to be very important “in order to promote a knowledge of Indian thought and vision abroad.” (Gokak n.d.:162) Such translations were earlier considered to a part of Anglo-Indian and/or Indo-Anglian literatures. He gives the following reasons to justify his coinage and use of the term “Indo-English literature”: i) The literary translation is not the “product of electronic brains [but]... is a spontaneous expression of the human personality. It demands as much creative sensitiveness as critical insight.” (Gokak n.d.:165) ii) “One can only translate effectively a work which [one has] loved and admired. The delight experienced in translating such a work is as genuine as the delight arising from creative work.” (Gokak n.d.:165) iii) Translation is a selfless creative activity in which the translator’s genius is mingled. iv) “Again, this body of translations should not be the sporadic work of isolated individuals. It should rather be a movement, a concerted and organised effort to represent the variety and grandeur of Indian literature in English. This body of writing will not be less natural than Indo-Anglian. On the other hand, it will consist of works of approved excellence and become truly representative.” (Gokak n.d.:166) v) “Indo-English literature will be none other than

Indian literature in translation. But the phrase Indo-English is a convenient phrase to distinguish it from Indo-Anglian literature.” (Gokak n.d.:166)

Gokak makes a distinction between Indo-Anglian and Indo-English writings as the approaches and purposes of these writers are entirely different:

The Indo-Anglian tends to write with an eye on an outlandish reading public and picks up themes and situations that might appeal to the West. The Indo-English writer, on the other hand, is concerned with a book that is redolent of the soil. It deals with problems that are our problems and in the manner in which we expect our own writers to present and to interpret them to us. There is a fundamental difference in the approach. I am tempted to say, in fact, that Indo-Anglian literature is a hothouse plant rather than one that has sprung from the soil and sprouted and burgeoned in the open air. (n.d.:164)

However, many critics have used Indo-Anglian and Indo-English as synonyms as is clear from the titles of various works [see *infra*].

4. Results and Discussion

4.1. The Affirmation

The coinage of the term “Indo-Anglian” can safely be attributed to James Payn whose “An Indo-Anglian Poet”² (March 1880) is the first available piece having the appellation in it. Payn perhaps coined the term to make fun of the Indians writing in English and used it pejoratively in his review article of the collection of poems, *Courting the Muse*³ (published by “Gopal, Navazen, and Co., Kalbedevi Road”). The tone of the review is satirical and the purpose is to show a mirror to the vain claims being made about the growing understanding between the Indians, the colonised and the Britons, the coloniser: “There is so much rubbish talked about the growing sympathy of native races with ourselves, and of ‘the giant strides’ which their intelligence is taking, that an exhibition of the latest specimen may be wholesome.” (Payn 1880:371) In his review Payn does not reveal the name of the Indian poet for “obvious reasons” (Payn 1880:371) but says that the poet’s name is “utterly unpronounceable” (Payn 1880:371). Despite the tall claims of rarity from “[s]uch a gift of genius from India” (Payn 1880:371) Payn finds the poet’s faults as “not ... of immaturity, but of ... ignorance and misconception of English life and thought which lie at the root of all that has been written of us by his fellow-countrymen.” (Payn 1880:371) He finds nothing good in the Indian poems and describes them as “dreadful” (Payn 1880:371), “[devoid of] the sense and the grammar” (Payn 1880:371), “obscure [in] the sense and meaning” (Payn 1880:372) and written in “unapproachable style” (Payn 1880:373). He questions even the source of the poet’s knowledge: “[The poet’s] knowledge of London, ... , has been derived from some practical joker... .” (Payn 1880:373) He castigates Indians’ poetry on several grounds viz. for [taking] leave of sense and even sound in his “intense indignation” (Payn 1880:373), for being poor in observation and imitation, completely unintelligible because of “some muddle in his mind” (Payn 1880:373), weak in sarcasm, for being far from real, writing unrealistic descriptions, for becoming funny when humour is intended and using bad rhymes and poor language.

He also debunks the poet for his sun worship and using names of non-Christian gods. He also derides the poet for "... he is convinced, as are other Indo-Anglian writers, that he knows all about us." (Payn 1880:375) In the same vein satirical vein he writes, "There are many new things, however, in English literature to be learned from the Indo-Anglians." (Payn 1880:375)

4.2. Popularity of the Term

Sujit Mukherjee in his essay "Indo-English Literature: An Essay in Definition" writes: "'Indo-Anglian' is more or less accepted without further dispute as descriptive of original literary creation in the English language by Indians" (Mukherjee 1968:202) but, Alphonso-Karkala does not approve of the term 'Indo-Anglian' as to him it suggests "relation between two countries (India and England) rather than a country and a language." (Alphonso-Karkala 1970:2) As the term is considered to be indicating to the racial bias, as in 'Anglo-Indian', Iyengar switched over to "Indian Writing in English" and Sahitya Akademi to "Indian English Literature" which are politically more correct terms. However, in the post Rushdie-literary world the Indian writer has come a long way since the frank admittance of Raja Rao: "We cannot write like the English. We should not." (Rao 2005:v); more authors claim to be writing in English and not Indian English and hence the term "Indian English Literature" has gone out of favour. Rajan considers the naming of this literature "relatively inconsequential" issue in comparison to "[i]ssues like postcoloniality, multiculturalism, indigenization, nativism, the social and political agenda of criticism and the like." (Rajan 2006:12) He with finality pronounced: "I personally prefer 'Indian English' for it seems to adequately convey the sense with minimum confusion." (Rajan 2006:12) Sometimes, the world may not opt to go with an individual opinion.

In this bewildering background it is quite baffling and fascinating to see that the term "*Indo-Anglian*" caught the imagination of the authors and critics and is still being widely used. The popularity of the term amongst the academicians, researchers, historians and the editors of the anthologies both in India and abroad is clear from the titles of the books, articles and dissertations/ theses. The term "Indo-Anglian" was appropriated and popularised by Indian universities as well by prescribing a course with the name in their MA English programmes in the post independence era (sixties, seventies and eighties) though most of the elite universities have switched over to different names in the recent past. A close scrutiny of the titles⁴ suggests that the term "Indo-Anglian" is currently being used either by publishers/ authors located in the mofussil towns of India or by the writers/publishers abroad. Others have switched over to Indian English Writing or to Indian Writing in English. However, there are some persons who consider 'Indo-Anglian' to be a binary of 'Anglo-Indian' as is clear from the name of a school" B L Indo Anglian Public School, Aurangabad (en.wikipedia.org). As against so many Anglo-Indian schools in India there is at least one school that has "Indo-Anglian" in its name. If this naming is considered in the light of thesis/anti-thesis as propagated by Hegel the names 'Anglo-Indian' and 'Indo-Anglian' are the binary opposites and

will continue to exist for ever and I do not foresee a synthesis of these two attitudes (in the sense of Cousins) in near future.

The dwindling number of Anglo-Indians owing to several socio-economic-political factors and even scantier number of authors in them contributed to the term's acceptance in the later period (Ruskin Bond and I Allan Sealy are perhaps the only examples in today's context). Naturally, such authors too have been included in the gamut of Indo-Anglian writers though they continue to be socially categorised as Anglo-Indians. There was a time when Indian authors were considered to a part of Anglo-Indian literature. With the passage of time the tables have been turned and now Anglo-Indian authors from diverse parental lineages/backgrounds (like Aubrey Menen, Ananda Coomarswami, Verrier Elwin, Jim Corbett, Allan Sealy and others) are considered to be a part of Indo-Anglian writing. The ever enlarging number of the Indians and the volume of their contributions was another reason that led to the legitimacy of the term "Indo-Anglian" just as the growth in the number of the users of a particular dialect legitimises its use and becomes a significant step in the direction of standardising the language.

Another reason for its popularity lies in the fact that it asserts national identity by strategically bringing India to the fore of "Anglo". The coinage of the term, "Indo-Anglian", was also a historical necessity because of the growing number of the Indians writing in English and the ever enlarging volume of their writings in English but its popularity may be attributed to the assertion of national identity and an intense feeling of nationalism that became obvious with the demand of freedom from the British yoke and the emergence of Gandhi on the national scene. The Indian authors' and literary historians' claim to be a part of 'English literature' is a typical example of the colonial syndrome and the reflection of their servile mentality though the vast use and continuing use of the term both in India and abroad may be attributed to the acceptance of India as an independent nation and its unique cultural identity being manifested in its literature. The positive attitude of Indians' writing in English and acceptance of this variety of literature may also be a result of what may be described as Gandhian axiomatic principle in which he wanted freedom from the British and to be their friend and well-wisher simultaneously. This attitude presents a sharp contrast to that of Webster who declared his language to be "American language" after the colonies in America severed their ties with England. Consequently, unlike the situation in India, literatures like American literature, Australian literature, New Zealand literature and Canadian (Anglophone) literature emerged.

5. Conclusions

5.1. The Aftermath

Logically speaking, any term having India in it but coined in the pre-independence era, refers to the common inhabitants, lineage and inheritance of the subcontinent comprising mainly of present-day Afghanistan, Bangladesh, Bhutan, India, Nepal and Pakistan. This is another problematic. Interestingly enough K. R. Srinivasa Iyengar's *Indo-Anglian Literature* (1943) contains a map of undivided

India including Sri Lanka, Pakistan and Bangladesh. However the anthologies and the histories belie this logic as the authors figuring in them continue to be by and large Indians from the land mass in today's political map of India. The only exception interestingly enough is Rushdie who has included Pakistani, Indian and Bangladeshi authors in his anthology restricted to just fifty years (1947-1997) of the post-independence period, in the title of which he does not use Indo-Anglian. Sometimes the historical burden is too heavy to be overthrown. At the moment the confusion prevails and the riddle has to be left as such for the future generations to be solved.

Notes

1. As the word 'Indo-Anglian' does not find an entry in the commonplace dictionaries it is considered to be unacceptable by some Englishmen; it was, therefore, changed to "Indo-Anglican" by an unnamed English printer while producing Iyengar's *Literature and Authorship* (Foreword by E.M. Forster, London: **George** Allen and Unwin, 1943). It was wartime and the book had been printed without the proofs being checked by the author. When the *Illustrated Weekly of India* (14 Nov 1943) made fun of it, Iyengar wrote to them that he had written only 'Indo-Anglian' and that "'Indo-Anglican' is a mistake." ("K.R. Srinivasa Iyengar in Conversation with Makarand Paranjape", K.R. Srinivasa Iyengar and Makarand Paranjape, *Indian Literature*, XVI(1): 166-177. <https://www.jstor.org/stable/23341325>; Iyengar 2013 [1962]:3-4) Despite this several scholars have taken the term, 'Indo-Anglican', seriously and have used it in their discussions and the titles. To substantiate my claim only some titles are being mentioned here owing to the constraints of space: "What Is Indo-Anglican Poetry" [XI (1), March 17th. 1948, <http://nzetc.victoria.ac.nz/>], Murli Das Melwani's *Critical Essays on Indo-Anglican Themes* (1971), V. Krishna Rao's *The Indo-Anglican Novel and the Changing Tradition: A Study of the Novels of Mulk Raj Anand, Kamala Markandaya, R. K. Narayan and Raja Rao, 1930-1964* (1972), Margaret Lindley Koch's "Tradition and Chance in the Indo-Anglican Novels of the Post-Independence Era" (1974, <https://digitalcommons.wku.edu>), A Williams' *Indo Anglican Literature 1880-1970 : A Survey* (1977), Homi K. Bhabha's & R. Parthasarathy's "Indo-Anglican Attitudes" [TLS, 3 (1978): 136], J P Sharma's *Raja Rao : A Visionary Indo-Anglican Fiction [Writer]* (1980), Rama Jha's *Gandhian Thought and Indo-Anglican Novelists* (1983), Lintotage Nihal Asoka Fernando's *The Treatment of the Theme of Sociocultural Interaction in Indo-Anglican Fiction, 1935-1976: The Novels of Mulk Raj Anand, Raja Rao and R.K. Narayan* (PhD thesis, Flinders University of S. Aust., 1986), R.P.N. Sinha's *Indo-Anglican Poetry: Its Birth and Growth* (1987), Vikram Chandra's "Indo-Anglican Writers: Where the Mind Is without Fear" (*The Hindu*, December 19, 1999), Nandini Sahu's "Kaleidoscope of the Indian Society - The Voice of Indo-Anglican Women Poets" (kavinandini.blogspot.com/2008), Gopal Mallik Thakur's *A Handbook of Indo-Anglican Poems* (2010), Ardhendu De's "Indo-Anglican Fiction of the Post-Independence Era" (ardhendude.blogspot.com/2013), Somnath Sarkar's "Essay on Indo-Anglican Poetry & Poets" (eng-literature.com/2016) and Kumuda Ranjan Panda's blog entitled "Indoanglican Literature". There are at least two Indian universities that are offering courses under the title: "Indo-Anglican Writing: Literary History" (B.A. Part III Examination, Year-2017, Maharaja Ganga Singh University, Bikaner) and "Indo-Anglican Fiction" (Paper Code: BAGEO401CC, Hemchandracharya North Gujarat University, Patan, CBCS Syllabus 2011, hngu.ac.in).
2. It was reprinted in *Littell's Living Age* (1844-1896), Apr 3, 1880, Vol. 145(1868), pp.49-52 (https://archive.org/stream/livingage18projgoog/livingage18projgoog_djvu.txt).

3. Some excerpts of the book are available in Sheshalatha Reddy's *Mapping the Nation : An Anthology of Indian Poetry in English, 1870-1920* (London: Anthem Press, 2013, pp. 104-130, Print).
4. Keeping in view the limitation of space only one entry for one year (excluding the books/articles/ theses mentioned in the main text of the article) has been recorded in this list which goes like this: "Indo-Anglian Literature" (*Saturday Review of Politics, Literature, Science and Art*, Jan 21, 1888), S. Ray's "Anglo-Indian Poetry" (Unpublished PhD thesis, University of London, 1929), A R Chida's *An Anthology of Indo Anglian Verse* (1930), "Indo-Anglian Verse" (*The Times of India*, Bombay, India, 9 July 1930, p. 13), Marie O'Loughlin's "The Birth and Growth of Indo-Anglian Literature and its Contributions to English Literature" (Unpublished Ph D thesis *University of the Pacific*, 1935), Byram Khusroo Talookdar's "A Survey of Indo-Anglian Poetry, from the Beginning to the Present Time" (Unpublished Ph D thesis Trinity College Dublin. 1935), John Gawsorth's "The Future of Indo-Anglian Poetry" (1945), S V Kini's "Indian Writers of English Language: A Brief Survey of Indo-Anglian Literature" (1951), Susan Havard Perkins' *Reflections of Modern Culture in Indo-Anglian Literature; Illustrations from Novels by R.K. Narayan and Mulk Raj Anand* (1957), P Lal & K. Raghavendra Rao's *Modern Indo-Anglian Poetry: An Anthology* (1959), Prema Nandakumar's "Achievement of the Indo-Anglian Novelist" (1961), A V Krishna Rao's "The Gandhi Legend in Indo-Anglian Fiction" (1963), Audrey Lynch Dibble's "The Indian National Movement in Indo-Anglian Fiction" (1964), Gabrielle Tyrnauer's "Indo-Anglian Fiction and the Indian Elite" (1965), Alice G Tyrner's "Indo-Anglian Literature And The Indian Elite" (1966), Meenakshi Mukherjee's "Awareness of Audience in Indo-Anglian Fiction" (1967), P P Mehta's *Indo-Anglian Fiction: An Assessment* (1968), Alice Gabrielle Tyrner-Stastny's "Indo-Anglian Literature and the Colonial Indian Elite" (1969), Vinayak Krishna Gokak's *The Golden Treasury of Indo-Anglian Poetry; 1828-1965* (1970), Subhas Chandra Saha's *Modern Indo-Anglian Love Poetry* (1971), Kai Nicholson's *A Presentation of Social Problems in the Indo-Anglian and the Anglo-Indian Novel* (1972), Gayatri Chakravorty Spivak's "Indo-Anglian Curiosities" (1973), Joan F. Adkins' "Kamala Markandaya: Indo-Anglian Conflict As Unity" (1974), R K Badal's *Indo-Anglian Literature: An Outline* (1975), Murli Das Melwani's *Themes in Indo-Anglian Literature* (1976), D Chatterjee's "The Image of Gandhi in the Indo-Anglian Novel" (1977), Homi Bhabha's "Indo-Anglian Attitudes" (1978), Meena Shirwadkar's *Image of Woman in the Indo-Anglian Novel* (1979), K. C. Bhatnagar's *Realism in Major Indo-English Fiction: With Special Reference to M.R. Anand, R.K. Narayan, Raja Rao* (1980), J P Sharma's "Raja Rao: A Visionary Indo-Anglian Fiction [Writer]" (1980), A N Dwivedi's *Four Indo-Anglian Poets: Study of Toru Dutt, Rabindra Nath Tagore, Sri Aurobindo and Sarojini Naidu* (1981), Sudarshan Sharma's *The Influence of Gandhian Ideology on Indo-Anglian Fiction* (1982), Rama Jha's *Gandhian Thought and Indo-Anglian Novelists* (1983), Mulk Raj Anand's *Gandhian Thought and Indo-Anglian Novelists* (1984), Serena Mahajan's *Stream of Consciousness: Indo-Anglian Novel* (1985), Gomathi Narayanan's *The Sahibs and the Natives: A Study of Guilt and Pride in Anglo-Indian and Indo-Anglian Novels* (1986), S. Krishna Bhatta's "Indo-Anglian Drama: Why Meager Achievement?" (1987), S C Sanyal's *English Language in India and Indo-Anglian Prose Style* (1988), Asha Kaushik's *Politics, Aesthetics and Culture: A Study of Indo-Anglian Political Novel* (1989), P K Dutta's "Studies in Heterogeneity: A Reading of Two Recent Indo-Anglian Novels" (1990), Ashley E. Myles' *Anthology of Indo Anglian Poetry* (1991), G S Amur's *Forbidden Fruit, Views on Indo-Anglian Fiction* (1992), K C Baral & C K Naik's "Woman and Society : The Changing Status of Woman in Indo-Anglian Fiction" (1993), Anil Kumar Prasad's *The Village in Indo-Anglian Fiction* (1994), M Subba Rao's *Indo-Anglian Literature: Prospective and Retrospective* (1995), Shashi Tharoor's "Indo-Anglian Writing Today"

(1996), Tunku Varadarajan's "Rushdie Claims 'Indo-Anglian' As Native Tongue" (1997), Naresh K. Jain's *Women in Indo-Anglian Fiction: Tradition and Modernity* (1998), Gajendra Kumar's *Indo-Anglian Novel Criticism: Tradition and Achievement* (1999), Gayatri Singh's *Women in Indo-Anglian Fiction* (2000), Sarojani Nautiyal's *An Introduction to Three Indo-Anglian Novels* (2001), Chelva Kanaganayakam's *Counterrealism and Indo-Anglian Fiction* (2002), S K Mehta's *Problem of Alienation in Post-Independence Indo-Anglian Fiction* (2003), Edna Kalef's "Challenging the Orientalist Fron: Benefits of the Cultural Encounter in Indo-Anglian Literature" (2004), Arunima Singh's *Persecuted Women in Indo Anglian Novels* (2005), Anis Shivani's "Indo-Anglian Fiction: The New Orientalism" (2006), Meena Iyer's "A Sleek, Black-Tie Wedding in Indo-Anglian Style" (2007), Kunal Basu's "Don't Call Me an Indo-Anglian Author" (2008), K. V. Dominic's *Postcolonial Readings in Indo-Anglian Literature* (2009), "Indo-Anglian Writing has Come of Age: Daman Singh" (2010), Pratima Prasad's *Women in Nigerian and Indo-Anglian Fiction: A Comparative Study of Female Novelists* (2011), Sahasranshu's "The Use of Myth in Indo-Anglian Fiction" (2012), Peter Groves' "Subversive Rhythms: Postcolonial Prosody and Indo-Anglian Poetry" (2013), Ketaki Dutta's *Indo-Anglian Literature: Past to Present* (2014), Vipin Behari Goyal's blog "Indo-Anglian Poetry in Desi English" (2015), Mini S. Menon's "Catching up on Malayalam and Indo-Anglian Literature" (2016), Bindu Bedi's *Defense Mechanisms in Indo-Anglian Fiction* (2017), Margaret Berry's "Two Faces of Indo-Anglian Fiction: Mulk Raj Anand and R. K. Narayan" (2017), P D Tripathi's "The Indo-Anglian Novel: A Historical Perspective" (2017), Inder Nath Kher "Gandhi and the Ideas of Human Development in Indo-Anglian Fiction" (2017) and "*Indo Anglian, Kannada And Kashmiri Literature*" (2018)

References

- Alphonso-Karkala, John B. (1970). *Indo-English Literature in the Nineteenth Century*, Mysore: Literary Half-yearly, University of Mysore, University of Mysore Press.
- Amanuddin, Syed. (2016 [1990]). "Don't Call Me Indo-Anglian". C. D. Narasimhaiah (Ed.), *An Anthology of Commonwealth Poetry*. Bengaluru: Trinity Press.
- B A (Compiler). (1883). *Indo-Anglian Literature*. Calcutta: Thacker, Spink and Co. PDF. Retrieved from: https://books.google.co.in/books?id=rByZ2RcSBTMC&pg=PA1&source=gbs_selected_pages&cad=3#v=onepage&q&f=false
- . (1887). "Indo-Anglian Literature". 2nd Issue. Calcutta: Thacker, Spink and Co. PDF. Retrieved from: <http://www.jstor.org/stable/60238178>
- Basham, A L. (1981[1954]). *The Wonder That Was India: A Survey of the History and Culture of the Indian Sub-Continent before the Coming of the Muslims*. Indian Rpt, Calcutta: Rupa. PDF. Retrieved from: <https://archive.org/details/TheWonderThatWasIndiaByALBasham>
- Bhushan, V N. (1945). *The Peacock Lute*. Bomaby: Padma Publications Ltd.
- Bhushan, V N. (1945). *The Moving Finger*. Bomaby: Padma Publications Ltd.
- Boria, Cavellay. (1807). "Account of the Jains, Collected from a Priest of this Sect; at Mudgeri: Translated by Cavelly Boria, Brahmen; for Major C. Mackenzie". *Asiatick Researches: Or Transactions of the Society; Instituted In Bengal, For Enquiring Into The History And Antiquities, the Arts, Sciences, and Literature, of Asia*, 9, 244-286. PDF. Retrieved from: <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.104510>
- Chamber's Twentieth Century Dictionary [The]*. (1971). Bombay et al: Allied Publishers. Print.
- Chatterjee, Dilip Kumar. (1989). Cousins and Sri Aurobindo: A Study in Literary Influence, *Journal of South Asian Literature*, 24(1), 114-123. Retrieved from: <http://www.jstor.org/stable/40873985>.
- Chattopadhyay, Dilip Kumar. (1988). *A Study of the Works of James Henry Cousins (1873-1956) in the Light of the Theosophical Movement in India and the West*. Unpublished PhD

- dissertation. Burdwan: The University of Burdwan. PDF. Retrieved from: http://ir.inflibnet.ac.in:8080/jspui/bitstream/10603/68500/9/09_chapter%205.pdf.
- Collins Cobuild Advanced Illustrated Dictionary*. (2010). rpt. Glasgow: Harper Collins. Print.
- Collins Cobuild English Language Dictionary*. (1989 [1987]). rpt. London and Glasgow: Collins.
- Concise Oxford English Dictionary [The]*. (1961 [1951]). H. W. Fowler and F. G. Fowler. (Eds.) Oxford: Clarendon Press. 4th ed.
- Cousins, James H. (1921). *Modern English Poetry: Its Characteristics and Tendencies*. Madras: Ganesh & Co. n. d., Preface is dated April, 1921. PDF. Retrieved from: [http://hdl.handle.net/2027/uc1.\\$b683874](http://hdl.handle.net/2027/uc1.$b683874)
- . (1919) *New Ways in English Literature*. Madras: Ganesh & Co. 2nd edition. PDF. Retrieved from: <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.31747>
- . 191 *The Renaissance in India*. Madras: Madras: Ganesh & Co., n. d., Preface is dated June 1918. PDF. Retrieved from: <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.203914>
- Das, Sisir Kumar. (1991). *History of Indian Literature*. Vol. 1. New Delhi: Sahitya Akademi.
- Encarta World English Dictionary*. (1999). London: Bloomsbury.
- Gandhi, M K. (1938 [1909]). *Hind Swaraj* Tr. M K Gandhi. Ahmedabad: Navajivan Publishing House. PDF. Retrieved from: www.mkgandhi.org/ebks/hind_swaraj.pdf
- Gokak, V K. (n.d.). *English in India: Its Present and Future*. Bombay et al: Asia Publishing House. PDF. Retrieved from: <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.460832>
- Goodwin, Gwendoline (Ed.). (1927). *Anthology of Modern Indian Poetry*, London: John Murray. PDF. Retrieved from: <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.176578>
- Guptara, Prabhu S. (1986). *Review of Indian Literature in English, 1827-1979: A Guide to Information Sources*. *The Yearbook of English Studies*, 16 (1986): 311–13. PDF. Retrieved from: <https://www.jstor.org/stable/3507834>
- Iyengar, K R Srinivasa. (1945). *Indian Contribution to English Literature [The]*. Bombay: Karnatak Publishing House. PDF. Retrieved from: <https://archive.org/details/indiancontributi030041mbp>
- . (2013 [1962]). *Indian Writing in English*. New Delhi: Sterling.
- . (1943). *Indo-Anglian Literature*. Bombay: PEN & International Book House. PDF. Retrieved from: <https://archive.org/details/IndoAnglianLiterature>
- Longman Dictionary of Contemporary English*. (2003). Essex: Pearson.
- Lyll, Alfred Comyn. (1915). The Anglo-Indian Novelist. *Studies in Literature and History*. London: John Murray. PDF. Retrieved from: <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.94619>
- Macaulay T. B. (1835). Minute on Indian Education dated the 2nd February 1835. HTML. Retrieved from: http://www.columbia.edu/itc/mealc/pritchett/00generallinks/macaulay/txt_minute_education_1835.html
- Mehrotra, Arvind Krishna. (2003). *An Illustrated History of Indian Literature in English*. Delhi: Permanent Black.
- . (2003[1992]). *The Oxford India Anthology of Twelve Modern Indian Poets*. New Delhi: Oxford UP.
- Minocherhomji, Roshan Nadirsha. (1945). *Indian Writers of Fiction in English*. Bombay: U of Bombay.
- Modak, Cyril (Editor). (1938). *The Indian Gateway to Poetry* (Poetry in English), Calcutta: Longmans, Green. PDF. Retrieved from <http://en.booksee.org/book/2266726>
- Mohanty, Sachidananda. (2013). “An ‘Indo-Anglian’ Legacy”. *The Hindu*. July 20, 2013. Web. Retrieved from: <http://www.thehindu.com/features/magazine/an-indoanglian-legacy/article4927193.ece>
- Mukherjee, Sujit. (1968). Indo-English Literature: An Essay in Definition, *Critical Essays on Indian Writing in English*. Eds. M. K. Naik, G. S. Amur and S. K. Desai. Dharwad: Karnatak University.

- Naik, M K. (1989 [1982]). *A History of Indian English Literature*. New Delhi: Sahitya Akademi, rpt.
- New Shorter Oxford English Dictionary on Historical Principles [The]*, (1993). Ed. Lesley Brown, Vol. 1, Oxford: Clarendon Press.
- Oaten, Edward Farley. (1953 [1916]). Anglo-Indian Literature. In: *Cambridge History of English Literature*, Vol. 14, (pp. 331-342). A C Award and A R Waller, (Eds). Rpt.
- . (1908). *A Sketch of Anglo-Indian Literature*, London: Kegan Paul. PDF. Retrieved from: <https://ia600303.us.archive.org/0/items/sketchofangloind00oateuoft/sketchofangloind00oateuoft.pdf>
- Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*. (1979 [1974]). A. S. Hornby (Ed). Oxford: Oxford UP, 3rd ed.
- Oxford English Dictionary [The]*. Vol. 7. (1991[1989]). J. A. Simpson and E. S. C. Weiner, (Eds.). Oxford: Clarendon Press, 2nd ed.
- Pai, Sajith. (2018). Indo-Anglians: The newest and fastest-growing caste in India. Web. Retrieved from: <https://scroll.in/magazine/867130/indo-anglians-the-newest-and-fastest-growing-caste-in-india>
- Pandia, Mahendra Navansuklal. (1950). *The Indo-Anglian Novels as a Social Document*. Bombay: U Press.
- Payn, James. (1880). An Indo-Anglian Poet, *The Gentleman's Magazine*, 246(1791):370-375. PDF. Retrieved from: <https://archive.org/stream/gentlemansmagaz11unkngoog#page/n382/mode/2up>.
- . (1880). An Indo-Anglian Poet, *Littell's Living Age* (1844-1896), 145(1868): 49-52. PDF. Retrieved from: https://archive.org/stream/livingage18projgoog/livingage18projgoog_djvu.txt.
- Rai, Saritha. (2012). India's New 'English Only' Generation. Retrieved from: <https://india.blogs.nytimes.com/2012/06/01/indias-new-english-only-generation/>
- Raizada, Harish. (1978). The Lotus and the Rose: Indian Fiction in English (1850-1947). Aligarh: The Arts Faculty.*
- Rajan, P K. (2006). Indian English literature: Changing traditions. *Littcrit*. 32(1-2), 11-23.
- Rao, Raja. (2005 [1938]). *Kanthapura*. New Delhi: Oxford UP.
- Rogobete, Daniela. (2015). Global versus Glocal Dimensions of the Post-1981 Indian English Novel. *Portal Journal of Multidisciplinary International Studies*, 12(1). Retrieved from: <http://epress.lib.uts.edu.au/journals/index.php/portal/article/view/4378/4589>.
- Rushdie, Salman & Elizabeth West. (Eds.) (1997). *The Vintage Book of Indian Writing 1947 – 1997*. London: Vintage.
- Sampson, George. (1959 [1941]). *Concise Cambridge History of English Literature [The]*. Cambridge: UP. Retrieved from: <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.18336>.
- Sarma, Gobinda Prasad. (1990). *Nationalism in Indo-Anglian Fiction*. New Delhi: Sterling.
- Singh, Kh. Kunjo. (2002). *The Fiction of Bhabani Bhattacharya*. New Delhi: Atlantic Publishers and Distributors.
- Spivak, Gayatri Chakravorty. (2012). How to Read a 'Culturally Different' Book. *An Aesthetic Education in the Era of Globalization*, Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Sturgeon, Mary C. (1916). *Studies of Contemporary Poets*, London: George G Hard & Co., Retrieved from: <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.95728>.
- Thomson, W S (Ed). (1876). *Anglo-Indian Prize Poems, Native and English Writers*, In: *Commemoration of the Visit of His Royal Highness the Prince of Wales to India*. London: Hamilton, Adams & Co., Retrieved from <https://books.google.co.in/books?id=QrwOAAAAQAAJ>
- Wadia, A R. (1954). *The Future of English*. Bombay: Asia Publishing House.

- Wadia, B J. (1945). Foreword to K R Srinivasa Iyengar's *The Indian Contribution to English Literature*. Bombay: Karnatak Publishing House. Retrieved from: <https://archive.org/details/indiancontribution030041mbp>
- Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language*. (1989). New York: Portland House.
- Yule, Henry and A C Burnell. (1903). *Hobson-Jobson: A Glossary of Colloquial Anglo-Indian Words and Phrases, and of Kindred Terms, Etymological, Historical, Geographical and Discursive*. W. Crooke, Ed. London: J. Murray. Retrieved from: <https://archive.org/details/hobsonjobsonagl00croogoo>

Sources

- www.amazon.com/Indo-Anglian-Literature-Edward-Charles-Buck/dp/1358184496
- www.archive.org/stream/livingage18projgoog/livingage18projgoog_djvu.txt
- www.catalog.hathitrust.org/Record/001903204?type%5B%5D=all&lookfor%5B%5D=indo%20anglian&ft=
- www.en.wikipedia.org/wiki/B.L._Indo_Anglian_Public_School,_Aurangabad
- www.everyculture.com/South-Asia/Anglo-Indian.html
- www.solo.bodleian.ox.ac.uk/primo_library/libweb/action/search.do?fn=search&ct=search&initialSearch=true&mode=Basic&tab=local&indx=1&dum=true&srt=rank&vid=OXVU1&frbg=&tb=t&vl%28freeText%29=Indo-Anglian+Literature+&scp.scps=scope%3A%28OX%29&vl%28516065169UI%29=all_items&vl%281UIStartWith%29=contains&vl%28254947567UI%29=any&vl%28254947567UI%29=title&vl%28254947567UI%29=any
- www.worldcat.org/title/indo-anglian-literature/oclc/30452040

МОВЛЕННЄВІ ТАКТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ДИСКРЕДИТАЦІЇ В ДИСКУРСІ ДИПЛОМАТІВ США

Юлія Судус

juliasudus@gmail.com

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна

Received June 24, 2018; Revised June 26, 2018; Accepted June 29, 2018

Анотація. Статтю присвячено дослідженню стратегії дискредитації, що є специфічною лінгвопрагматичною характеристикою сучасного англомовного дипломатичного дискурсу, а саме мовленнєвим тактикам, що сприяють її реалізації в дискурсі дипломатів США, зокрема в промовах чотирьох американських дипломатів – Саманти Пауер, Вікторії Нуланд, Джеффри Пайетта та Деніела Байера – стосовно військового конфлікту на сході України, виголошених упродовж 2013–2015 рр. У чотирьох досліджуваних мовців, основними виявились дві тактики: тактика згадування в негативному світлі та звинувачення, які найповніше та найчастотніше реалізують стратегію дискредитації в мовленні дипломатів переважно через прямі асертивні мовленнєві акти, що безумовно свідчить про стверджувальний характер мовлення в текстах промов усіх чотирьох дипломатів. Відтак встановлено, що провідними мовленнєвими тактиками реалізації стратегії дискредитації в англомовному дипломатичному дискурсі є тактики згадування в негативному світлі та звинувачення. Ці мовленнєві тактики реалізуються в англомовному дипломатичному дискурсі прямими асертивними мовленнєвими актами, а також їм притаманні певні лінгвальні маркери.

Ключові слова: англомовний дипломатичний дискурс, дипломатична промова, стратегія дискредитації, мовленнєві тактики, мовленнєві акти, лінгвальні маркери.

Sudus, Yulia. Speech Tactics of Discrediting Strategy in the U.S. Diplomatic Discourse.

Abstract. The paper is focused on the study of the discrediting strategy, which is a linguistic and pragmatic feature of contemporary U.S. diplomatic discourse, namely, to speech tactics that contribute to its implementation in the discourse of the U.S. diplomats. Attention is drawn to the US diplomats' speeches by V. Nuland, D. Baer, G. Pyatt and S. Power made in 2013 – 2015, and related to the military conflict in the eastern Ukraine. The object of the study is the U.S. diplomatic discourse, which contains speech tactics of discrediting strategy. The subject matter is the tactics of the U.S. diplomats aimed at implementing the discrediting strategy in their speeches on the eve of military conflict in the eastern Ukraine and during the phases of its aggravation. As it was revealed, discrediting strategy is one of the most powerful conflict strategies of the U.S. diplomats' verbal behavior, which is implemented in their discourse by means of such tactics as: accusation, impersonal accusation, disclosure, “universal truth”, condemnation, threat, order, mentioning in a negative light, and contrast. Among the leading linguistic tactics of implementing the discrediting strategy in the U.S. diplomatic discourse are tactics of mentioning in a negative light and accusation.

Keywords: U.S. diplomatic discourse, diplomatic speech, discrediting strategy, speech tactics, speech acts, linguistic markers.

1. Вступ

Мовні засоби в сучасному дипломатичному дискурсі є головними інструментами реалізації невоєнних заходів і ведення переговорів. Відтак, очевидною є потреба в описі, систематизації та класифікації згаданого арсеналу засобів, якими послуговуються діячі цієї сфери й роду занять. Особливу увагу дипломатів привертають проблеми попередження та розв'язання конфліктів, адже в сучасному світі їхня кількість суттєво збільшується (Зонова, 2003:7).

Проблеми дискурсивних стратегій і тактик висвітлюють у своїх працях і вітчизняні, і зарубіжні мовознавці, чимало розвідок присвячено аналізу дипломатичного дискурсу: М. В. Беляков (Беляков, 2015), О. О. Вебер (Вебер, 2004), Т. А. Волкова (Волкова, 2007), Д. А. Голованова (Голованова, 2014), Н. Є. Кащишин (Кащишин, 2014), А. С. Кожетева (Кожетева, 2012), Л. М. Терентій (Терентій, 2010), G. D'Acquisto (D'Acquisto, 2017), R. Donahue (Donahue, 1997), M. McClellan (McClellan, 2004), I. Newmann (Newmann, 2002), A. Pratkanis (Pratkanis, 2009), J. Schuster та E. Shtern (Schuster, 2015), G. Scotto di Carlo (Scotto di Carlo, 2015), N. Snow (Snow, 2009) та ін.

Статтю присвячено дослідженню стратегії дискредитації, що є специфічною лінгвопрагматичною характеристикою сучасного англомовного дипломатичного дискурсу, зокрема у фокусі уваги перебувають мовленнєві тактики, що сприяють її реалізації в дискурсі дипломатів США. Дипломатичні процеси не можуть тривати без мовленнєвого спілкування. Одним із найпопулярніших у країнах світу різновидів дипломатії є дипломатична промова. У нашій праці увагу зосереджено на сучасному англомовному дипломатичному дискурсі, зокрема на промови американських дипломатів В. Нуланд, Д. Байєра, Дж. Пайєтта та С. Пауер, які були виголошені упродовж 2013–2015 рр., та стосуються військового конфлікту на сході України.

Мета роботи полягає в установленні мовленнєвих тактик реалізації стратегії дискредитації в сучасному англомовному дипломатичному дискурсі, зокрема в промовах американських дипломатів.

2. Методи дослідження

Дібраний фактологічний матеріал піддано лінгвістичному аналізу із застосуванням загальнонаукових і спеціальних методів для вирішення поставлених конкретних завдань у роботі: *аналізу та синтезу*, використаних для формування теоретико-методологічної бази та розробки алгоритму дослідження; *суцільної вибірки*, застосованої під час добору ілюстративного матеріалу; *контент-аналізу*, який виявився необхідним для визначення фрагментів дискурсу дискредитаційного характеру та встановлення їхніх особливостей; *дискурсивного аналізу*, що уможливив виокремлення провідних тактик і їхню класифікацію; *мовленнєвоактового і прагмалінгвістичного аналізу*, а також *описового методу* – для характеристики та опису досліджуваних мовленнєвих тактик; *систематизації й узагальнення* – для здійснення

комплексного аналізу одержаних даних; *кількісних підрахунків*, застосованого для встановлення кількісних характеристик уживання дипломатами мовленнєвих актів і мовленнєвих тактик, що реалізують стратегію дискредитації в сучасному англomовному дипломатичному дискурсі.

3. Процедура дослідження

У цій статті проаналізовано тексти промов стосовно конфлікту на сході України за період 2013–2015 рр., що належать сучасним англomовним дипломатам, зокрема: Деніелу Байєру, який є представником США в Організації з безпеки і співробітництва в Європі, Вікторії Нуланд, яка є офіційною уповноваженою Державного департаменту США у справах Європи та Євразії, Саманті Пауер, яка є 28-м послом США в ООН та Джеффри Пайєтту, який є кар'єрним дипломатом США, 8-м Надзвичайним і повноважним послом США в Україні з 30 липня 2013 по 18 серпня 2016 року.

Здійснивши аналіз фактичного матеріалу та спираючись на класифікації мовленнєвих тактик із класифікацій К. М. Єгорової, О. Л. Михальнової та О. С. Іссерс, ми виокремили тактики, що трапляються в досліджуваних нами промовах, доповнили та адаптували їхні назви згідно дипломатичного дискурсу і нашого фактичного матеріалу (Судус, 2015; Судус, 2016). Проаналізувавши підходи науковців до визначення явища комунікативної стратегії, можна зробити висновок, що це комплекс мовленнєвих дій, спрямованих на досягнення цілей комунікантів. Залежно від мотивів і цілей, зокрема, а також комунікативної ситуації загалом, мовці обирають ті мовні засоби, які найбільш відповідають поставленій меті в процесі спілкування (Мельник, 2011:380). Отже, для досягнення успішної реалізації стратегії дискредитації в дипломатичному дискурсі дипломат теж використовує комунікативні тактики, які найбільш відповідають поставленій меті.

На основі проведеного нами аналізу складемо таблицю з тактиками та їхніми характеристиками, які на нашу думку реалізують стратегію дискредитації в досліджуваному ДД (див. Табл. 1).

Проілюструємо результати нашого аналізу вибраними прикладами, взятими з досліджених промов. Визначимо зв'язок тактик з типами МА та опишемо, яким чином вони реалізують стратегію дискредитації в промовах дипломата. Наведемо приклади:

[1] *We need to face reality, this ceasefire began with massive violations by Russian forces and separatists attacking Debaltseve...* (Baer, 2015).

В цьому висловленні посол Д. Б. Байєр використовує непрямий директив з модальним дієсловом як ввідну конструкцію: *need to face reality*, і таким чином підсилює асертив, який слідує за ним, викриваючи те, що заворушення в районі Дебальцевого почалися з атак Російських сил та сепаратистів, тобто присутня **тактика викриття**.

[2] *Russia must end support and training for the separatists. Russia must fully support the Package of Measures, including the ceasefire and withdrawal of heavy weapons. Russia must allow full and substantive international observation of its*

border with Ukraine. Russia must leave Crimea, where the human rights situation continues to deteriorate, including the shutting down of ATR TV, as part of a broader effort of the Russian Federation as occupying power to persecute Tatars. And Russia must release all hostages. A peaceful end to this crisis depends on Russia taking these steps that, until now, it has failed to do (Baer, 2015).

Подане висловлення закінчує промову Д. Б. Байера, і є підсиленням за контекстом, адже складається з чотирьох прямих директивних МА, що реалізують **тактику наказу** які містять обвинувачення щодо дій РФ на території України; та закінчується прямим асертивом, який реалізує **тактику звинувачення** Росії у бездіяльності та незацікавленості вирішення конфлікту на сході України: *steps that, until now, it has failed to do*. У прикладі присутні маркери тактики наказу – модальне дієслово *must*, що надає відтінок обов'язковості, необхідності та сигналізують незгоду мовця зі станом справ, а отже зацікавленість в дискредитації третьої особи, тобто РФ.

[3] *The second is a war for the truth, a fight against the lies and misrepresentations coming from the Kremlin. Moscow's propaganda machine drowns the truth with made-up tales of death, torture and fascism. Russia's goal is to confuse, demoralize, and distract not only Ukraine, but Europe and the United States as well. By doing so, the Kremlin hopes to prevent the people of Ukraine from living the life they choose, with a government they choose, to build the European state they want* (Pyatt, 2015).

Наведений приклад складається з чотирьох прямих асертивних МА, що виражають **тактики протиставлення, звинувачення та викриття**. В першому МА протиставляється концепт боротьби за правду: *a war for the truth* брехні, що походить з Кремля: *the lies and misrepresentations coming from the Kremlin*. Наступні три МА викривають РФ у її ворожих цілях: *Russia's goal is to confuse, demoralize, and distract, by doing so, the Kremlin hopes to prevent the people of Ukraine from living the life they choose*, звинувачують у пропаганді: *Moscow's propaganda machine drowns the truth with made-up tales of death*. Маркерами дискредитації є не тільки тактики, що її втілюють в цьому висловленні Дж. Пайєтта, а й у нагромадженні та переліченні таких негативних концептів як *misrepresentations, death, torture, fascism*; дієслів з негативним значенням: *confuse, demoralize, distract*. Усі перелічені засоби забезпечують негативний образ РФ і, таким чином, дискредитують її.

[4] *Well, Chris, there's no doubt in our mind that Russia – Russian forces continue to train and equip and to fight with the Ukrainian separatists. There continues to be a large flow of Russian heavy equipment, missiles, tanks, other military gear, flowing into Ukrainian territory. There are active combat operations under way today, including around Donetsk City, but also north of Luhansk City, closer to the Russian border and around the Debatlseve, a strategic rail junction* (Pyatt, 2014).

Поданий приклад складається з трьох прямих асертивних МА. Перше речення втілює **тактику звинувачення**, яку підсилюють два наступні МА, що реалізують **тактики згадування в негативному світлі та «всеохопної**

правди». Дж. Пайєтт використовує абстрактний займенник *our*, маркер прихованої інструкції «*there's no doubt in*». Мовець наводить факти як підтвердження першого асертиву у другому і третьому реченнях.

[5] *Russia has come before this Council to say everything except the truth. It has manipulated. It has obfuscated. It has outright lied. So we have learned to measure Russia by its actions and not by its words* (Power, 2014).

Приклад складається з п'яти прямих асертивних МА. Перших чотири висловлення реалізують **тактики звинувачення**, адже С. Пауер звинувачує РФ в брехні, маніпуляції та спантеличенні. Четвертий МА реалізує **тактику осуду**, адже дипломат говорить про те, що РФ слід судити по її вчинках, а не по словах, що з ними не співпадають.

[6] *Russia is known for its literary greatness – and what you just heard from the Russian Ambassador showed more imagination than Tolstoy or Chekhov. Russia has decided, it seems, to rewrite its borders, but it cannot rewrite the facts* [Power, 2014].

Приклад складається з двох прямих асертивних МА. Перше висловлення реалізує **тактику образи**, адже дипломат з іронією говорить про представника РФ, навмисне ставить під сумнів слова посла Росії, заявляючи, що той «продемонстрував більшу уяву ніж Чехов і Толстой». Другий МА реалізує **тактику згадування в негативному світлі**.

[7] *And together we are working to neutralize two other poisons that, if left unchecked, will corrode our resolve from the inside: the scourge of corruption in our societies and our economies, and a new and vile foreign-financed propaganda campaign on our airwaves and in our public spaces* (Nuland, 2015).

Висловлення є прямим асертивом, що реалізує **тактику безособового звинувачення**, маркерами якої є слова з негативним значенням (*poisons, unchecked, corrode, vile, propaganda*), які дипломат пов'язує з РФ, адже саме Росія веде т.зв. війну пропаганди стосовно подій в Україні. Мовець називає кампанію пропаганди РФ отрутою, яка роз'їсть зсередини рішення, про які йдеться раніше.

[8] *And today we are considering further measures in response to Russia's continued pressure on Ukraine* (Nuland, 2014).

Приклад є прямим асертивним МА, який реалізує **тактику погрози**. Дипломат говорить про те, що «розглядаються нові міри щодо Росії як відповідь на тиск на Україну, який вона продовжує». *WW further*, прийом «анонімного авторитету» (Судус, 2016), використано стосовно «мір як відповідь на дії РФ», і тому посилює ефект дискредитації в мовленні.

Досліджуючи промови дипломатів на наявність тактик, що реалізують стратегію дискредитації в мовленні ми помітили тенденцію вживання загальних шаблонних мовленнєвих конструкцій, лінгвальних маркерів, характерних конкретній тактиці в досліджуваному дискурсі. Під поняттям **лінгвального маркера** розуміємо шаблонну фразу чи словосполучення, що вказує на конкретну мовленнєву тактику. До лінгвальних маркерів подекуди відносимо перформативні дієслова, наприклад: *to condemn, to be ironic, to urge*,

to call on, to expect, to be alarmed, to compare, та ін., які можуть бути як маркерами відповідних типів МА, так і входити в словосполучення різного лексичного наповнення і різних синтаксичних моделей. На основі промов С. Пауер, Дж. Пайетта, В. Нуланд та Д. Байєра складемо таблицю віднайдених лінгвальних маркерів у досліджуваних текстах. Позначимо латинською літерою «X» об'єкт дискредитації (див. Табл. 1).

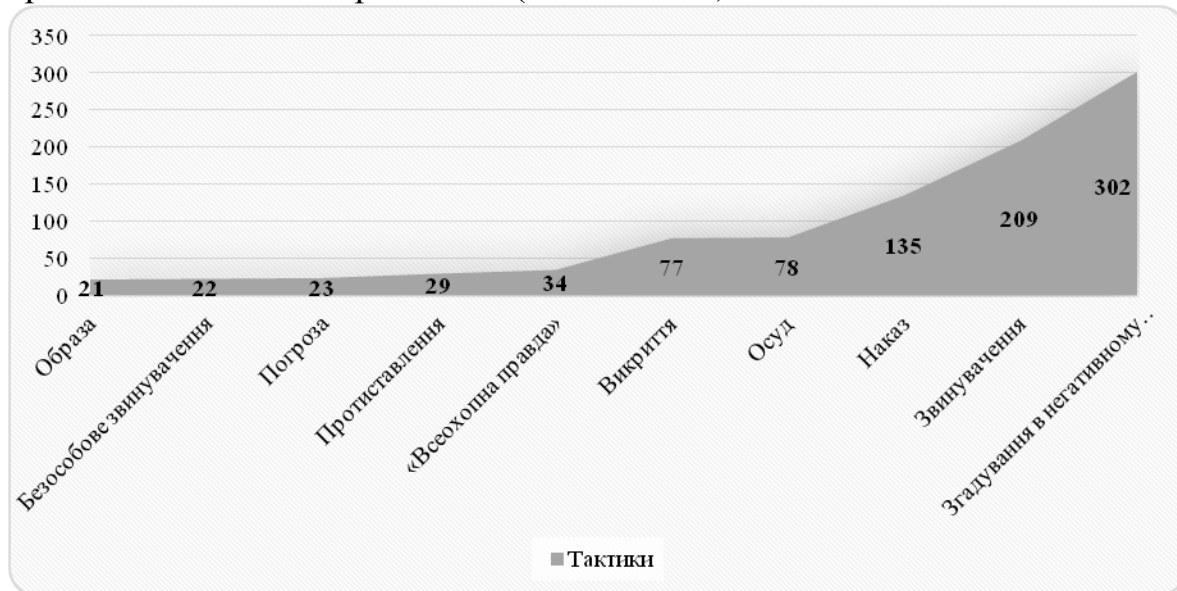

Рис. 1. Частотність мовленнєвих тактик, що реалізують стратегію дискредитації в промовах дипломатів

4. Обговорення результатів

На основі проведеного аналізу всіх віднайдених в прикладах тактик, що реалізують стратегію дискредитації в текстах усіх досліджуваних промов, побудуємо загальну діаграму їх частотності та обчислимо їх відсоток окремо та у групах (див. Рис. 1).

Отже, проаналізовані в цьому дослідженні приклади показали, що серед усіх віднайдених тактик, які реалізують стратегію дискредитації найпоширенішими порівняно з іншими в сучасному англomовному дипломатичному дискурсі є: згадування в негативному світлі та звинувачення. Відповідно до графіку частотності мовленнєвих тактик на рисунку вище, мовці вдаються до використання тактики згадування в негативному світлі у 302 МА, а до тактики звинувачення у 209 МА. Отримані результати дозволяють зробити висновок, що дві згадані вище тактики є основними тактиками у досліджуваному англomовному дискурсі за допомогою яких реалізується стратегія дискредитації. На другому місці за своєю частотністю є тактики наказу (135 МА), осуду (78 МА) та викриття (77 МА), які трапляються рідше ніж тактики згадування в негативному світлі, звинувачення та наказу.

Тактики згадування в негативному світлі, звинувачення віднесемо до групи тактик з високою частотністю вживання (від 15 %). Тактики наказу (135 МА), осуду (78 МА) та викриття (77 МА) трапляються рідше в мовленні дипломата, тому ми відносимо їх до тактик середньої частотності вживання

(від 5 % до 15 %). До групи тактик, що реалізують стратегію дискредитації з низькою частотністю вживання (до 5 %) віднесемо усі інші тактики за принципом спадання їх частотності, а саме: «всеохопна правда» (34 МА), протиставлення (29 МА), погроза (23 МА), безособове звинувачення (22 МА), образа (21 МА).

Отже, у досліджуваних текстах промов дипломатів за критерієм частотності вживання ми виокремлюємо три групи тактик, що реалізують стратегію дискредитації (див. Рис. 2).

Рис. 2. Мовленнєві тактики, що реалізують стратегію дискредитації в промовах дипломатів (за критерієм частотності)

Діаграма на рисунку вище містить три групи тактик, які ми розділили за критерієм частотності вживання. Загальна кількість тактик, які реалізують стратегію дискредитації в мовленні дипломатів склала 930. Отже, 930 МА = 100%. Далі ми виокремили частотність вживання кожної.

Ми порахували частотність вживання кожної тактики у відсотках. Отже, результати були такими: частотність вживання тактики згадування в негативному світлі становить 302 МА, а отже 32,5 %; звинувачення: 209 МА (22,5 %). Згадані вище дві тактики ми віднесли до тактик з високою частотністю вживання, адже їх сумарний відсоток становить 55 %. Частотність вживання тактик групи з середньою частотністю вживання, до якої ми віднесли тактики наказу, осуду та викриття, становить відповідно 14,5 %, 8,4 % та 8,3 %, що разом у сумі становить 31,2 %. Група тактик з низькою частотністю вживання містить такі тактики, як: «всеохопна правда» (34 МА = 3,6 %), протиставлення (29 МА = 3,1 %), погроза (23 МА = 2,5 %), безособове звинувачення (22 МА = 2,3 %), образа (21 МА = 2,3 %), що у сумі становить 13,8 % від 100%.

На основі отриманих результатів створимо порівняльну таблицю з метою визначення найчастіше використовуваних МА в досліджуваному ДД для реалізації МТ (див. Табл. 1).

Таблиця 1

**МА, що реалізують стратегію дискредитації в промовах
Д. Байєра, Дж. Пайєтта, С. Пауєр, В. Нуланд**

		Д. Байєр	Дж. Пайєтт	С. Пауєр	В. Нуланд	РАЗОМ (МА)
А	П	193	47	395	111	746
	Н	3	0	8	2	13
Д	П	43	1	35	6	85
	Н	37	2	17	6	62
Е	П	0	0	1	2	3
	Н	0	0	0	0	0
Км	П	2	0	4	0	6
	Н	0	0	1	0	1
Кв	П	1	0	0	0	1
	Н	0	1	1	11	13

Як показано на таблиці вище, віднайдені нами тактики в досліджуваних промовах чотирьох дипломатів реалізуються переважно асертивними МА (759), а саме: прямими асертивними МА (746 МА). На другому місці за частотністю є директивні МА (148 МА), з яких 85 МА є прямими, а 63 МА – непрямыми. Зафіксовано також прямі експресивні МА; комісивні (7 МА), з яких 6 МА є прямими, а 1 МА – непрямим; квеситивні МА (13 непрямих та 1 прямий МА). Загалом, у промовах переважають прямі МА (746 + 85 + 3 + 6 + 1 = 841). Відповідно, непрямих МА: 89 (13 + 62 + 0 + 1 + 13). Отже, висловлення дипломата мають безумовно прямий асертивний характер.

Перспективним напрямом подальшого дослідження вбачаємо більш докладне вивчення способів та засобів реалізації мовцем інших стратегій у дипломатичному дискурсі, а також дослідження способів реалізації стратегії дискредитації в інших видах дискурсу.

5. Висновки

Беремося стверджувати, що результати проведеного аналізу свідчать, що асертивність – одна з основних характеристик дипломатичного дискурсу. Основними мовленнєвими тактиками реалізації стратегії дискредитації в досліджуваних промовах виявилися тактика згадування в негативному світлі та звинувачення. Другорядними за своєю частотністю були тактики наказу, осуду та викриття. Поодинокі висловлення містили такі МТ, як «всеохопна правда», протиставлення, погроза, безособове звинувачення та образа.

References

Література

- D'Acquisto, G. (2017). *Linguistic Analysis of Diplomatic Discourse: UN Resolutions on the Question of Palestine*. UK : Cambridge Scholars Publishing.
- Donahue, R. (1997) *Diplomatic Discourse: International Conflict at the United Nations*. London : Greenwood Publishing Group.
- Gumperz, J. (1982). *Discourse Strategies*. Cambridge: CUP.

- McClellan, M. Public Diplomacy in the Context of Traditional Diplomacy. Retrieved from: <http://www.publicdiplomacy.org/45.htm>
- Newmann, I. (2002). Returning Practice to the Linguistic Turn: The Case of Diplomacy. *Millenium: Journal of International Studies*, 31(3), 627-651.
- Pratkanis, A. (2009). Public Diplomacy in International Conflicts. A Social Influence Analysis. Routledge Handbook of Public Diplomacy. California, 2009.
- Schuster, J. (2015). *Diplomatic Discourse*. Lulu.com.
- Scotto di Carlo G. (2015). "Weasel words" in legal and diplomatic discourse : vague nouns and phrases in UN resolutions relating to the second Gulf war. *International Journal for the Semiotics of Law*, 28(3), 559-576.
- Snow, N. (2009). *Rethinking Public Diplomacy*. Routledge Handbook of Public Diplomacy. London.
- Беляков М. Характер эмотивности дипломатического дискурса. Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Лингвистика, 2015. С. 124-131.
- Вебер Е. Опыт лингвистического исследования когнитивного диссонанса в английском дипломатическом дискурсе : автореф. дис. на соиск. науч. ст. канд. фил. наук : 10.02.04 «Германские языки». И., 2004.
- Голованова Д. Интердискурсивность дипломатического дискурса. Известия Волгоградского государственного педагогического университета. Сер. : Филологические науки, 2014, 7. С. 25-30.
- Зонова Т. Современная модель дипломатии. Истоки становления и перспективы развития. М.: РОССПЭН, 2003.
- Кашишин Н. Диференціація таксономічних одиниць англомовного дипломатичного дискурсу. Східноєвропейський журнал психолінгвістики, 2014, 1(2). С. 54-62.
- Кожетева А. Лингвопрагматические характеристики дипломатического дискурса [Электронный ресурс] : дис. на соиск. науч. ст. канд. филол. наук: спец. 10.02.19 «Теория языка». Москва, 2012. – Режим доступа : <http://www.dissercat.com/content/lingvopragmaticheskie-kharakteristiki-diplomaticheskogo-diskursa>
- Мельник І. В. Типи комунікативних стратегій. *Studia Linguistica*, 2011, №5. С. 377-380.
- Судус Ю. Лінгвопрагматичні засоби реалізації стратегії дискредитації в американському дипломатичному мовленні (на матеріалі промов Дж. Р. Пайєтта). Вісник Львівського у-ту. Серія: Іноземні мови. Львів, 2016, №23. С. 47-56.
- Судус Ю. Мовленнєві засоби реалізації стратегії дискредитації в англомовному дипломатичному дискурсі. Актуальні питання іноземної філології. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2016, №5. С. 152-160.
- Судус Ю. Прагматичні засоби реалізації стратегії дискредитації в американському дипломатичному мовленні (на матеріалі промов Д. Б. Байєра). Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Київ, 2015, №13. С. 108-115.
- Судус Ю. "Weasel words" як один з прийомів реалізації стратегії дискредитації в англомовному дипломатичному дискурсі (на матеріалі промов С. Пауер, В. Нуланд, Д. Байєра, Дж. Пайєтта). Вісник Запорізького національного університету. Серія: філологія. – Запоріжжя, 2016, №1. С. 237-244.
- Терентий Л. Дипломатический дискурс как особая форма политической коммуникации. Вопросы когнитивной лингвистики. 2010, №1. С. 47-56.

References (translated and transliterated)

- D'Acquisto, G. (2017). *Linguistic Analysis of Diplomatic Discourse: UN Resolutions on the Question of Palestine*. UK : Cambridge Scholars Publishing.
- Donahue, R. (1997) *Diplomatic Discourse : International Conflict at the United Nations*. London : Greenwood Publishing Group.
- Gumperz, J. (1982). *Discourse Strategies*. Cambridge : CUP.
- McClellan, M. Public Diplomacy in the Context of Traditional Diplomacy. Retrieved from <http://www.publicdiplomacy.org/45.htm>

- Newmann, I. (2002). Returning Practice to the Linguistic Turn : The Case of Diplomacy. *Millenium : Journal of International Studies*, 31(3), 627-651.
- Pratkanis, A. (2009). Public Diplomacy in International Conflicts. A Social Influence Analysis. Routledge Handbook of Public Diplomacy. California, 2009.
- Schuster, J. (2015). *Diplomatic Discourse*. Lulu.com.
- Scotto di Carlo G. (2015). "Weasel words" in legal and diplomatic discourse : vague nouns and phrases in UN resolutions relating to the second Gulf war. *International Journal for the Semiotics of Law*, 28(3), 559-576.
- Snow, N. (2009). *Rethinking Public Diplomacy*. Routledge Handbook of Public Diplomacy. London.
- Beliakov, M. (2015). Charakter emotivnosti diplomatskogo diskursa [The character of the diplomatic discourse's emotiveness]. *Vestnik Rossiyskogo Universiteta Druzby Narodov. Seriya: Lingvistika*, 124-131.
- Veber, Ie. (2004). Opyt lingvisticheskogo issledovaniya kognitivnogo dissonansa v anglijskom diplomatskom diskurse. [Experience of linguistic research of cognitive dissonance in English diplomatic discourse]. Extended Summary of Ph.D. dissertation. Irkutsk: Irkutsk State Linguistic University.
- Golovanova, D. (2014). Interdiskursivnost diplomatskogo diskursa [Interdiskursivity of diplomatic discourse]. *Izvestiya Volgogradskogo Gosudarstvennogo Pedagogicheskogo Universiteta. Ser.: Filologicheskie Nauki*, 7, 25-30.
- Zonova, T. (2003). Sovremennaya model diplomatii. Istoki stanovleniya i perspektivy razvitiya [Modern model of diplomacy. The origins and prospects of development]. Moscow: ROSSPEN.
- Kashchyshyn, N. (2014). Dyferentsiatsiia taksonomichnykh odynyts anhlovnoho dyplomatskogo diskursu [Differentiation of taxonomic units of English-speaking diplomatic discourse], *East European Journal of Psycholinguistics*, 1(2), 54-62.
- Kozheteva, A. Lingvopragmaticheskie karakteristiki diplomatskogo diskursa [Linguistic and pragmatic peculiarities of diplomatic discourse]. Retrieved from: <http://www.dissercat.com/content/lingvopragmaticheskie-karakteristiki-diplomatskogo-diskursa>
- Melnyk, I. (2011). Typy komunikatyvnykh stratehii [Types of communicative strategies]. *Studia Linguistica*, 5, 377-380.
- Sodus, Yu. (2016). Lihvoprahmatychni zasoby realizatsii stratehii dyskredytatsii v amerykanskomu dyplomatskomu movlenni (na materialy promov Dzh. R. Paiietta) [Linguopragmatic means of implementing of discrediting strategy in American diplomatic speech (based on the statements by G. Pyatt)]. *Visnyk Lvivskoho Universytetu. Seriya: Inozemni Movy*, 23, 47-56.
- Sodus, Yu (2016). Movlennivi zasoby realizatsii stratehii dyskredytatsii v anhlovnomu dyplomatskomu diskursi [Language means of discrediting strategy implementation in English diplomatic discourse]. *Aktualni Pytannia Inozemnoi Filolohii*, 5, 152-160.
- Sodus, Yu (2015). Prahmatychni zasoby realizatsii stratehii dyskredytatsii v amerykanskomu dyplomatskomu movlenni (na materialy promov D. B. Baiiera) [Pragmatic means of discrediting strategy implementation in the American diplomatic speech (based on the statements by D. Baer)]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*, 13, 108-115.
- Sodus, Yu (2016). "Weasel words" yak ody z pryiomiv realizatsii stratehii dyskredytatsii v anhlovnomu dyplomatskomu diskursi (na materialy promov S. Pauer, V. Nuland, D. Baiiera, Dzh. Paiietta) ["Weasel words" as one of the methods of discrediting strategy implementation in the English-speaking diplomatic discourse (based on statements by S. Power, V. Nuland, D. Baer, G. Pyatt)]. *Visnyk Zaporizkoho Natsionalnoho Universytetu. Seriya: Filolohiia*, 1, 237-244.
- Terentii, L. (2010). Diplomatskij diskurs kak osobaya forma politicheskoy kommunikatsii [Diplomatic discourse as a special form of political communication]. *Voprosy Kognitivnoy Lingvistiki*, 1, 47-56.

Sources

- Baer D. April 16, 2015. Retrieved from: <http://ukraine.usembassy.gov/statements/osce-violations-04162015.html>.
- Nuland V. April 9, 2014. Retrieved from: <http://ukraine.usembassy.gov/statements/nuland-ukraine-04092014.html>
- Nuland V. January 27, 2015. Retrieved from: <http://ukraine.usembassy.gov/statements/nuland-transatlantic-resolve-01272015.html>
- Power, S. August 28, 2014. Retrieved from: http://www.washingtonpost.com/world/full-transcript-remarks-by-ambassador-samantha-power-us-permanent-representative-to-the-united-nations-at-a-security-council-session-on-ukraine/2014/08/28/b3f579b2-2ee8-11e4-bb9b-997ae96fad33_story.html
- Power S. March 19, 2014. Retrieved from: <http://ukraine.usembassy.gov/statements/power-ukraine-03192014.html>
- Pyatt G. April 24, 2015. Retrieved from: <http://ukraine.usembassy.gov/speeches/pyatt-vox-ukraine-conf-04242015.html>
- Pyatt G. January 31, 2014. Retrieved from: <http://ukraine.usembassy.gov/statements/amb-ukraine.html>

Додаток / Appendix

Таблиця 1

Тактики реалізації стратегії дискредитації

№	Тактика	Характеристика
1.	Звинувачення	Націлена на негативну оцінку дипломатом дій і / або вчинків адресата. Мовець А звинувачує об'єкт дискредитації Х. Якщо тактика звинувачення висловлюється у присутності третіх осіб, то йдеться про дискредитацію. Стандартна схема побудови висловлень-звинувачень навряд чи існує. Іntenції мовця зрозумілі з контексту. Висловлення зазвичай наповнене лексемами негативної оцінки. Тактика звинувачення відрізняється від образи тим, що не передбачає наміру принизити чи висміяти. Реалізується прямими асертивними МА.
2.	Згадування в негативному світлі	Полягає у згадуванні об'єкта дискредитації у негативному образі. Висловлення, зазвичай, наповнене лексемами з негативною конотацією. Загалом, неважливо кого саме стосуються лексеми з негативною конотацією. Нагромаження негативу руйнує позитивний образ адресата. Реалізується переважно прямими асертивами, також непрямыми комісивами.
3.	Викриття	Має на меті розкрити негативні сторони об'єкта дискредитації шляхом подання фактів. Реалізується прямими асертивними МА.
4.	Наказ	Полягає у нав'язуванні дипломатом певних дій адресатові шляхом використання, прямих та непрямих директивів, подекуди асертивів, цим самим применшуючи значущість та вагомість об'єкта дискредитації. Вживання слів в наказовому способі відносно об'єкта дискредитації. Наприклад: « <i>pull back</i> », « <i>deploy</i> », « <i>begin</i> », « <i>withdraw</i> », « <i>restore</i> », « <i>return</i> », etc.
5.	Протиставлення	Націлене на співставлення двох сторін, одну з яких дипломат схвалює, а об'єкт дискредитації засуджує. Реалізується прямими асертивними МА.
6.	Осуд	Реалізує інтенцію дипломата висловити адресату негативну оцінку щодо тієї чи тієї його дії / бездіяльності або третьої особи; критикувати її діяльність. Реалізується прямими асертивами.
7.	Образа	Має на меті зачепити імідж об'єкта дискредитації, містить відтінок особистого відношення дипломата до адресата. Полягає у згадуванні об'єкта дискредитації, його вчинків у зневажливому тоні, висміюючи або з іронією. Даний хід передбачає безпосередньо негативну характеристику об'єкта дискредитації чи негативну його оцінку. Реалізується за допомогою лексичних засобів, тобто шляхом вживання у висловленні слів і словосполучень із негативною семантикою у прямих асертивних МА. Притаманне вживання фраз, словосполучень чи речень, що мають образливий характер, зневажливе забарвлення, завданням яких є висміяти чи ж принизити об'єкт дискредитації (Х), також ті, що містять іронію. Наприклад: « <i>the parallel reality in which the X is</i>

	<i>apparently living»; «X has decided, it seems, to rewrite its borders, but it cannot rewrite the facts»; «so many of the assertions made this afternoon by the X are without basis in reality»; «X's ridiculous and false statement purporting Western intervention»; «Russian tale».</i>
8. «Всеохопна правда»	Реалізує інтенцію дипломата подати об'єкт дискредитації або негативну інформацію про нього так, наче всі про це вже знають, і вона не підлягає сумніву. Реалізується прямими асертивними МА.
9. Погроза	Має на меті керування діяльністю адресата, що призводить до зміцнення статусу мовця. Мовець інформує про свої майбутні дії, які потенційно матимуть негативні для партнера наслідки. Ця тактика належить до таких, які обмежують волю адресата, визначаючи та обмежуючи його майбутні дії. Мовець А висловлює пряму або непряму погрозу об'єкту дискредитації. Реалізується переважно асертивними МА, а також комісивними МА. Мовцю притаманне використання конструкції з «if».
10. Безособове звинувачення	Націлене на висунування звинувачень об'єкта дискредитації, проте дипломат не називає при цьому його імені. Реалізується прямими асертивними мовленнєвими актами.

Таблиця 2

Лінгвальні маркери тактик, що реалізують стратегію дискредитації в досліджуваному англомовному дипломатичному дискурсі

Назва мовленнєвої тактики	Лінгвальні маркери в промовах англомовних дипломатів
1	2
Звинувачення	<i>It is X that ... Most shocking is that X ... Unfortunately, X evidence of X X, which ... There is no doubt in mind that X This is X because of X.</i>
Безособове звинувачення	Містить звинувачення без називання особи «X». Не має виразних лінгвальних маркерів.
Викриття	<i>But in fact X even though X even though X had not even ... Not only..., but ... We know of X ... X is not only..., but also ... But we have repeatedly provided this Council with evidence of X... ... was never about... and was always about X... ... and not to ..., as X has now begun to argue It is this idea ..., that... ..., it is the reason but we understand its the truth about X ...</i>
«Всеохопна правда»	<i>It is evident that X ... Furthermore, we note that X ... It is clear that X ... We are aware that X ... We are confident that X ... We know of X ... We know that X ... Nothing (we have seen) suggests any reason to doubt that X ... It's important not to lose the fact that X ... Let us be clear that X ... There is a substantial evidence of ... Anyone knows that X ... We have heard that X ... We have seen as we've heard.</i>

	<p><i>... as members know – and as, increasingly, all the world can see.</i> <i>We certainly believe that X ...</i> <i>The truth here is that...</i> <i>When it comes to seeing the truth about...</i> <i>There is no mystery as to why X...</i></p>
Осуд	<p><i>We condemn X ...</i> <i>We condemn that X ...</i> <i>We are disappointed that...</i> <i>... is unacceptable.</i> <i>This is deplorable and unacceptable.</i> <i>Instead of ..., X could...</i> <i>X ..., instead of ...</i> <i>But ..., if X ...</i> <i>But X ..., rather than ...</i> <i>X was the lone... to...</i> <i>... the lone... out of...</i> <i>What X has done is wrong.</i> <i>If..., why doesn't ..., instead of...</i></p>
Погроза	<p><i>If X ..., then ...</i></p>
Наказ	<p><i>We urge X to ...</i> <i>We call on X to ...</i> <i>We expect X ...</i> <i>It is time for X to ...</i> <i>We look to X ...</i> <i>X must ...</i> <i>It is time for X to ...</i> <i>The X has an obligation to ...</i> <i>X must recognize that ...</i> <i>X must ...</i> <i>X has to ...</i> <i>X should ...</i></p>
Образа	<p><i>It is ironic that...</i> <i>It is more than ironic...</i> <i>Bitterly ironic, ...</i> <i>It is bitterly ironic that...</i></p>
Згадування в негативному світлі	<p><i>We are alarmed by X ...</i> <i>We were disturbed by X ...</i> <i>We are deeply concerned about X ...</i> <i>We are concerned to hear that X ...</i> <i>We are deeply concerned by X ...</i> <i>We reiterate our great concern over X ...</i> <i>There is also, unfortunately ... in X.</i></p>
Протиставлення	<p><i>In direct contrast to ..., X ...</i> <i>By contrast, X ...</i> <i>In stark contrast to ..., X ...</i> <i>On the one side ..., on the other side X ...</i> <i>In return for, X ...</i> <i>Unlike X, ...</i> <i>..., contrary to X.</i> <i>While X ...</i> <i>Despite ..., X ...</i> <i>Compare... with the...</i> <i>In these contrasts...</i> <i>... smth versus smth.</i> <i>The contrast between ...</i></p>

FINDING A COMMON GROUND IN HUMAN AND MACHINE-BASED TEXT PROCESSING

Roman Taraban

roman.taraban@ttu.edu

Lakshmojee Koduru

lakshmojee.koduru@ttu.edu

Mark LaCour

mark.lacour@ttu.edu

Philip Marshall

philip.marshall@ttu.edu

Texas Tech University, USA

Received June 12, 2018; Revised June 13, 2018; Accepted June 20, 2018

Abstract. Language makes human communication possible. Apart from everyday applications, language can provide insights into individuals' thinking and reasoning. Machine-based analyses of text are becoming widespread in business applications, but their utility in learning contexts are a neglected area of research. Therefore, the goal of the present work is to explore machine-assisted approaches to aid in the analysis of students' written compositions. A method for extracting common topics from written text is applied to 78 student papers on technology and ethics. The primary tool for analysis is the Latent Dirichlet Allocation algorithm. The results suggest that this machine-based topic extraction method is effective and supports a promising prospect for enhancing classroom learning and instruction. The method may also prove beneficial in other applied applications, like those in clinical and counseling practice.

Keywords: *natural language processing, machine-analysis, latent Dirichlet allocation, text analysis, classroom learning, clinical and counseling practice.*

Тарабань Роман, Кодуру Лакшмоджі, ЛаКур Марк, Маршалл Філіп. Пошук спільних рис під час обробки текстів людиною та машиною.

Анотація. Мова уможливорює людське спілкування. Крім повсякденних застосувань, мова може забезпечити розуміння думок та міркувань людей. Машинний аналіз тексту набуває великої популярності у сфері ведення бізнесу, проте його корисність у навчальному процесі залишається досі недослідженою темою. Тому мета статті – дослідити автоматизовані підходи, що можуть бути корисними під час аналізу писемної продукції студентів. 78 студентських робіт із галузей технології та етики було піддано аналізу з використанням методу вилучення загальних тем із письмового тексту. Основним інструментом для аналізу став алгоритм латентного розташування Дирихле. Результати свідчать про те, що цей автоматизований інструмент виокремлення теми є ефективним й перспективним у плані підвищення рівня навчання в аудиторії та викладання. Метод також може бути застосованим в інших прикладних програмах, наприклад, у тих, якими користуються під час клінічної практики та консультування.

Ключові слова: *обробка природної мови, машинний аналіз, латентне розташування Дирихле, аналіз тексту, навчання в класі, клінічна практика та консультування.*

1. Introduction

Human communication depends on language. Everyday tasks, at home and at work, are accomplished through language. Our first premise in the present work is that apart from the practical applications of language in everyday interactions, the language that an individual uses may reveal deeper aspects of the person. Wilhelm von Humboldt (1767-1835), a well-known German diplomat and scholar wrote: "Language is the outward manifestation of the spirit of people: their language is their spirit, and their spirit is their language; it is difficult to imagine any two things more identical" (in Salzman, 2004:42). The linguist, Edward Sapir, believed that "language and our thought-grooves are inextricably interwoven, [and] are, in a sense, one and the same" (in Salzman, 2004:43). In psychological research, Pennebaker and King (1999) proposed that "the way people talk about themselves reveals important information about them" (p. 1297). Chung & Pennebaker (2008) analyzed college students' narratives in order to gain insight into students' self-concepts and personality traits. In that work, as well as other work (Pennebaker et al., 2014, 2015), Pennebaker and colleagues showed that expressive writing could be effectively analyzed and interpreted through the aid of automated computer methods.

In the last ten years, there has been an upsurge in the use of machine systems to analyze natural language. The origin of the recent exponential upturn in machine-based language processing capacity can be attributed in large part to two factors: an increase in the physical storage capacity and processing speeds of computing systems; and significant advances in Bayesian and other analytic methods. Machine tools for analyzing language operate according to a fundamental computational principle: *There are probabilistic markers (cues, features) in the input (e.g., student essays) that characterize key constructs in the input.* We take this principle as the second premise in the present study. The theoretical position taken in some models regarding the fundamental role of probabilistic features in language acquisition and processing (see Taraban & Marshall, 2017) is also consistent with this second premise. Thus, the reliance on probabilistic representations of linguistic features forms a common ground in human and machine-based language processing.

The present paper takes the first steps in exploring the possibility that by extracting and identifying key elements of texts, machine-based systems can mimic, in part, the classification and interpretation of students' written work by humans. From an applied perspective, machine processing of students' academic writing may afford educators automated aid in the analysis and evaluation of students' work. In the discussion, we consider similarities and differences between human and machine processing of written text, extensions of these methods to other areas, and the limitations of this methodology.

1.1. Natural Language Processing

Natural language processing (NLP) refers to the use of computers and artificial intelligence (AI) to process and analyze natural language in written or spoken form. NLP encompasses speech recognition, language comprehension, and language production. Counterparts to today's intelligent language interfaces

emerged decades earlier, including Weizenbaum's (1966) ELIZA, Winograd's (1972) blocks world (SHRDLU), and Schank and colleagues' (1975) MARGIE. As early as the 1950s, machine translation was showing some early success. By the 1980s, developers were creating machine-based conversational partners, typically to assist in practical situations.

Language varies by genre. Research papers, blogs, and Twitter, for instance, have different writing styles. Machine analysis has addressed these differences in roughly the same way, which is to apply machine-learning algorithms to a sample of the material of interest, after which the machine learning algorithm can automatically discover similar patterns in new materials. In so-called supervised learning, the human analyst knows in advance which patterns or topics should be learned and generalized by the machine to new materials. In unsupervised learning, the analyst depends on the machine algorithm to discover the patterns or topics in the training materials. Latent Dirichlet Allocation (LDA) is a topic modeling algorithm, and is one example of unsupervised machine learning. This is the algorithm of interest in the present study.

1.2. A Case Study

The context of this study is a sophomore-level course that is offered to engineering majors at Texas Tech University in the U.S. (Taraban et al., 2017, 2018). This course develops ethical reasoning through an introduction to ethical theories and contemporary ethical issues in engineering, technology and society. Course materials and assignments consider *intuitionism*, which is a person's intuitive reaction to ethical issues, three ethical theories – i.e., *utilitarianism*, *respect for persons*, and *virtue ethics* – and the National Society of Professional Engineers Code of Ethics, which is an accepted code of ethics for professional engineers in the U.S. Course activities require students to analyze and respond to ethical issues in contemporary social settings involving engineering dilemmas. A major course requirement is a capstone paper incorporating Social Impact Analysis (SIA). The general purpose of SIA is to identify and analyze the positive and negative social consequences of engineering plans and projects. In students' SIA papers, they identify and discuss a contemporary engineering technology (e.g., autonomous tractor trailers, fracking, drones, ethical hacking). They are required to incorporate knowledge from one or more of the ethical theories into their analyses.

The goal of the present study was to develop and test the application of the Latent Dirichlet Allocation (LDA) algorithm for the automatic extraction of topics in a random sample of capstone papers submitted by students in the ethics course to fulfill a course requirement.

Three empirical questions guided this analysis:

- Can LDA find topical differences that distinguish between Non-Ethics and Ethics documents?
- Do the respective topics make sense?
- Could a distribution of topics within each document be developed based on the LDA output?

2. Methods

The materials for this analysis were a random sample of 78 capstone papers that were submitted for course credit in the ethics course described earlier. In a previous study (Taraban et al., 2017), each paper was recompiled by the researchers into two parts. One part consisted of the text in the paper that discussed the engineering technology that was the subject of the paper; the other part consisted of the text that described the ethics associated with that technology. This resulted in 78 documents consisting of technical descriptions and 78 documents consisting of ethics discussions, referred to here as the Non-Ethics and Ethics texts, respectively. These two types of texts were analyzed separately, as described next.

2.1. Software Tools

Two computer applications, LDA and MEH, were applied in this study. MEH is available online at no cost (see <https://meh.ryanb.cc/>). The MEH website includes a link to R computer language code for LDA <https://meh.ryanb.cc/understanding-output/> that we used with small modifications described below. The R code ran using R-Studio <https://www.rstudio.com/products/rstudio/download2/>.

LDA (Latent Dirichlet Allocation). LDA is an unsupervised machine learning algorithm (Blei, Ng, & Jordan, 2003). LDA is based on the assumption that a person composing a document has a number of topics in mind and that these topics can be recovered from an analysis of the document (Ostrowski, 2015). LDA treats each document as a mixture of topics and every topic as a distribution over the words in the document. The goal of applying LDA is to identify latent topic information across a collection of documents. LDA assumes that all documents in the collection share the same set of topics, but each document exhibits those topics with different proportions. Thus, it should be possible to recover an estimate of the distribution of topics within a document.

MEH (Meaning Extraction Helper). MEH carries out a number of relevant functions related to text analysis prior to the application of LDA. Of interest here is the construction of a Document-Term Matrix (DTM), which LDA uses in order to identify the document topics. MEH constructs a DTM by first deleting *stop words* from the documents. Stop words are typically function words, including conjunctions, determiners, and prepositions, which carry little lexical meaning in a document. The remaining content words are converted to lemmas, that is, inflectional endings are removed, leaving only the base form of the word. Each document is represented as a vector of lemmas in the DTM.

2.2. Procedure

The 78 ethics and 78 non-ethics document sets were analyzed separately, by applying the following steps. The MEH software was opened and the application Wizard was chosen to guide the process. First the document files were uploaded to MEH, stop words were deleted from the documents, the remaining words were converted to lemmas, and a document-term matrix (DTM) was chosen as the output. R Studio was then opened, the LDA code described above was opened in R Studio, the number of requested topics and terms per topic were input in the R code, and three additional function calls were made in the code, which were for 1. document-

to-topic distribution, 2. topic-to-term probabilities, and 3. the probabilities of topics associated with each document. These additional functions provided the data for Figure 1 and Table 1 in this paper.

3. Results

When LDA was applied to the Non-Ethics content of the SIA papers, five prominent topics corresponded to the topics that students often chose to focus on in their papers: Topic 1: company organization and stakeholders; Topic 2: technical aspects of hydraulic fracking; Topic 3: technical aspects of solar energy roadways; Topic 4: artificial intelligence technology; Topic 5: electric vehicle technology.

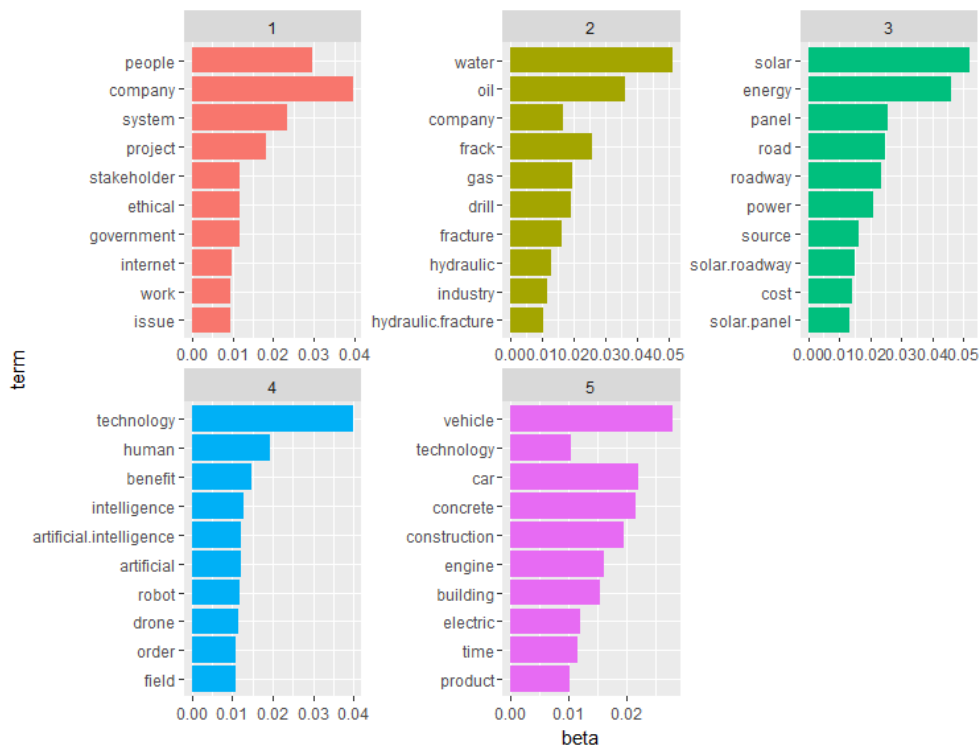

Fig. 1. *Topics and Weighted Lemmas Associated with Non-Ethical Document Topics*

The ten most frequent terms for each topic and the weights associated with the most critical lemmas (concepts) associated with the topics are shown in Figure 1. When LDA was applied to the Ethics content of the SIA papers, a visibly different set of topics emerged.

Representative topics were as follows: Topic 1: environmental concerns associated with oil fracking; Topic 2: general ethical themes related to public health, safety, the environment, and engineering NSPE code; Topic 3: human benefits of technology and ethical theory of utilitarianism; Topic 4: human benefits associated with solar highways; Topic 5: ethical issues associated with autonomous vehicles.

Curiously, the lemma “ethical” appears in Figure 1, in Non-Ethics Topic 1. The likely reason is that some students chose to write on the topic of “ethical computer hacking” in industry and government. In the non-ethics portions of the papers, the

term “ethical” appeared in descriptions of the practice of ethical hacking and ethical hackers, but without connections to ethics per se. So here, LDA included the term “ethical,” but without reference to ethics. This is one example of how LDA output could be somewhat confusing and could require closer examination of the source documents.

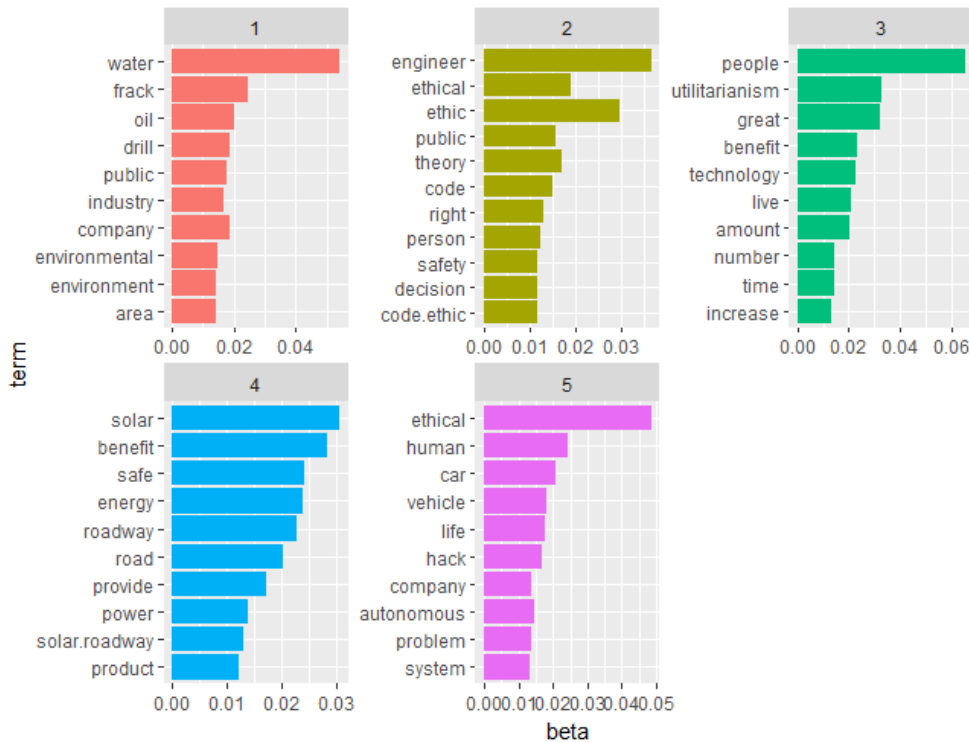

Fig. 2. *Topics and Weighted Terms Associated with Ethical Document Topics*

Overall, the differences in topics in Non-Ethics and Ethics documents recovered by LDA support a positive response to the first empirical question: *Can LDA find topical differences that distinguish between Non-Ethics and Ethics documents?* The second question will be addressed informally: *Do the respective topics make sense?* Based on careful reading of the associated SIA papers, there is a clear relationship between the technical and ethical topics recovered by LDA and the content in the SIA papers. A more formal statistical approach to this question will be undertaken in future work (cf., Chen & Wang, 2007). The third empirical question: *Could a distribution of topics within each document be developed based on the LDA output?* is addressed in Table 1, which shows the ethics-text outcomes for a sample of ten of the 78 participants in this study. The Table shows that each participant’s document can be described as a mixture of topics, with probabilities associated with each topic. The magnitudes of the probabilities in Table 1 show that some participants in the sample focused on specific topics (e.g., participants 2, 3, 8), while others showed flatter distributions across multiple topics (e.g., participants 5, 7). Thus, the answer to the third empirical question is also affirmative. As is the case with the second question, this question also deserves a more formal statistical assessment approach to establish the validity of these probability distributions.

Table 1

**Probability Distribution of Ethics Topics in Participants' Documents
(Dominant topic in each document is bolded)**

Participant	Topics				
	1	2	3	4	5
1	0.15	0.19	0.42	0.09	0.15
2	0.03	0.056	0.75	0.13	0.04
3	0.04	0.75	0.10	0.06	0.05
4	0.13	0.35	0.32	0.10	0.10
5	0.05	0.09	0.36	0.38	0.11
6	0.08	0.09	0.30	0.46	0.07
7	0.22	0.18	0.16	0.13	0.32
8	0.06	0.07	0.16	0.66	0.05
9	0.06	0.07	0.21	0.12	0.53
10	0.10	0.11	0.24	0.42	0.13

Note: Topic 1: environmental concerns associated with oil fracking; Topic 2: general ethical themes related to public health, safety, the environment, and engineering NSPE code; Topic 3: human benefits of technology and ethical theory of utilitarianism; Topic 4: human benefits associated with solar highways; Topic 5: ethical issues associated with autonomous vehicles.

4. Conclusions

Machine-based analyses of texts are becoming widespread in business applications and in the analysis of social media exchanges. The present study examines prospects for applications in learning contexts, which is presently a somewhat neglected area of scholarship.

A premise behind this work, stated in the introduction, was that *There are probabilistic markers (cues, features) in the input (e.g., student essays) that characterize key constructs in the input.* There is general agreement in how language is learned and processed, and as Feldman (1999) points out, part of learning involves finding the key patterns in linguistic utterances:

Children learn language by discovering patterns and templates. We learn how to express plural or singular and how to match those forms in verbs and nouns. We learn how to put together a sentence, a question, or a command. Natural Language Processing assumes that if we can define those patterns and describe them to a computer then we can teach a machine something of how we speak and understand each other. Much of this work is based on research in linguistics and cognitive science. p. 62

The premise that relates language processing to the probabilistic processing of key terms and patterns is consistent with the computational view that has been adopted across the domains of cognitive science, artificial intelligence, and cognitive neuroscience. Within this class of computational models, weighting and processing probabilistic cues forms the common ground of human and machine processing.

On the other hand, more empirical support is needed for the machine-based principles that the brain implements probabilistic information in near-optimal ways (Recchia et al., 2015: 13). Further, in spite of how valid “patterns and templates” may be (Feldman, 1999), they do not characterize a complete description of the nature of language. As Jerome Bruner (1990) and others, like John Searle (in Mishlove, 2010) have argued long before the more recent upsurge in machine analysis, language has a significant component of meaning. Current methods, like LDA, capture the patterns, i.e. the syntax, of the analyzed texts. However, extensions of this methodology, or new methods, are required in order to extract and represent the deeper meaning in these texts.

The strength of the LDA method is the ability to separate out topics in large corpora. It is often the case in large classroom sections that the instructor must resort to fixed assessment instruments, like multiple-choice tests, because of a shortage of human resources to evaluate open-ended questions related to course materials. The success of automated methods, like machine-based applications of LDA, will allow instructors to provide students with more open-ended opportunities to express themselves. This is because LDA and related applications may be able to extract the meaning being communicated by students instead of requiring instructors to figure out what students are trying to communicate. Further, these machine applications may be able to automate at least part of the feedback and grading process, providing students with helpful feedback and guidance.

The prospects for LDA and related applications are good, in areas of ethics and technology, as in the present example, but in other areas as well, for instance, in applied clinical and counseling settings, as in the seminal work of Pennebaker and colleagues (Chung & Pennebaker, 2008; Pennebaker, 2004; Pennebaker & King, 1999; Pennebaker et al., 2014, 2015). Clinicians, for instance, may be able to apply these methods to extract the central topics in therapeutic writing by clients on specific topics. This additional source of input could potentially improve the effectiveness of treatment.

There are limitations to immediate classroom and other applications of LDA. Primarily, there are currently only a few statistical methods available for estimating the most valid number of relevant topics or terms in a corpus of documents (Chen & Wang, 2007). The best method for assessing the validity of LDA analyses may still be manual inspection by human judges. The problem with human judgment, however, is that this is a time-consuming process. Ideally, methods will be developed to more directly and transparently assess the validity of LDA analyses.

References

- Blei, D. M., Ng, A. Y., & Jordan, M. I. (2003). Latent Dirichlet Allocation. *Journal of Machine Learning Research* 3, 993-1022.
- Bruner, J. (1990). *Acts of meaning*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Chen, K. Y. M., & Wang, Y. (2007). Latent dirichlet allocation. <http://acsweb.ucsd.edu/~yuw176/report/lda.pdf>.

- Chung, C. K., & Pennebaker, J. W. (2008). Revealing dimensions of thinking in open-ended self-descriptions: An automated meaning extraction method for natural language. *Journal of research in personality*, 42(1), 96-132.
- Feldman, S. (1999). NLP meets the Jabberwocky: Natural language processing in information retrieval. *Online Magazine*, 23, 62-73. Retrieved from: <http://www.onlinemag.net/OL1999/feldmann5.html>
- Mishlove, J. (2010). <https://www.youtube.com/watch?v=0XTDLq34M18> (Accessed June 12, 2018).
- Ostrowski, D. A. (2015). Using latent dirichlet allocation for topic modelling in twitter. In *Semantic Computing (ICSC), 2015 IEEE International Conference* (pp. 493-497). IEEE.
- Pennebaker, J. W. (2004). Theories, therapies, and taxpayers: On the complexities of the expressive writing paradigm. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 11(2), 138-142.
- Pennebaker, J.W., Boyd, R.L., Jordan, K., & Blackburn, K. (2015). *The development and psychometric properties of LIWC 2015*. Austin, TX: University of Texas at Austin.
- Pennebaker, J. W., Chung, C. K., Frazee, J., Lavergne, G. M., & Beaver, D. I. (2014). When small words foretell academic success: The case of college admissions essays. *PLoS ONE*, 9(12), e115844.
- Pennebaker, J. W., & King, L. A. (1999). Linguistic styles: Language use as an individual difference. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77(6), 1296-1312.
- Recchia, G., Sahlgren, M., Kanerva, P., & Jones, M. N. (2015). Encoding sequential information in semantic space models: Comparing holographic reduced representation and random permutation. *Computational intelligence and neuroscience*, 2015, 1-18.
- Salzmann, Z. (2004). *Language, Culture, and Society: An Introduction to Linguistic Anthropology (3rd ed)*. Westview Press.
- Schank, R. C., Goldman, N. M., Rieger III, C. J., & Riesbeck, C. (1973). MARGIE: Memory analysis response generation, and inference on English. In *IJCAI*, 3, 255-261.
- Taraban, R., Marcy, W. M., LaCour Jr., M. S., & Burgess II, R. A. (2017). Developing machine-assisted analysis of engineering students' ethics course assignments. *Proceedings of the American Society of Engineering Education (ASEE) Annual Conference*, Columbus, OH. <https://www.asee.org/public/conferences/78/papers/19234/view>.
- Taraban, R., Marcy, W. M., LaCour, M. S., Pashley, D., & Keim, K. (2018). Do engineering students learn ethics from an ethics course? *Proceedings of the American Society of Engineering Education – Gulf Southwest (ASEE-GSW) Annual Conference*, Austin, TX. <http://www.aseegsw18.com/papers.html>.
- Taraban, R., & Marshall, P. H. (2017). Deep learning and competition in psycholinguistic research. *East European Journal of Psycholinguistics*, 4(2), 67-74.
- Weizenbaum, J. (1966). ELIZA—a computer program for the study of natural language communication between man and machine. *Communications of the ACM*, 9(1), 36-45.
- Winograd, T. (1972). *Understanding natural language*. New York: Academic Press.

AN EXPERIMENTAL STUDY OF THE LINGUAL CONSCIOUSNESS OF UKRAINIANS AND RUSSIANS (DYNAMIC ASPECT)

Diana Terekhova
dterekhova@ukr.net

Kyiv National Linguistic University, Ukraine

Received June 12, 2018; Revised June 22, 2018; Accepted June 28, 2018

Abstract. The study of the lingual consciousness of various ethnic group representatives does not lose its topicality in psycholinguistic investigation for decades. During the period of the formation and development of psycholinguistics, scientists have gained considerable experience in doing associative experiments, the results of which are reflected in associative dictionaries and individual scientific investigations. This material is valuable in several aspects of the investigation in particular as an object of the study of the lingual consciousness of the certain language speakers for the duration of the experiment; in the comparable aspect for the identification of common and distinguishing features in the lingual consciousness of the representatives of different ethnic groups as well as to find out the changes in the lingual consciousness of the representatives of a certain ethnic group according to the experimental data received at a certain time interval, etc. The article focuses on revealing the dynamics of the lingual consciousness of two East Slavic language speakers – Ukrainian and Russian. The material resulted from a series of experiments recorded in lexicographic psycholinguistic works and self-conducted studies held in 2000 and in 2012 representing the changes in the corresponding fragments of the world image of the Ukrainians and Russians.

Keywords: *world image, linguistic consciousness, associative experiment, association, associative field, associative gestalt.*

Терехова Діана. Експериментальне дослідження мовної свідомості українців та росіян (динамічний аспект).

Анотація. Вивчення мовної свідомості представників різних етносів не втрачає своєї актуальності у психолінгвістичних розвідках останніх десятиліть. За період становлення та розвитку психолінгвістики науковці накопичили значний досвід проведення асоціативних експериментів, результати яких відбито в асоціативних словниках та окремих наукових розвідках. Цей матеріал є цінним у кількох аспектах дослідження, зокрема як об'єкт вивчення мовної свідомості носіїв певної мови саме на період проведення експерименту, у зіставному аспекті для виявлення спільних та відмінних рис у мовній свідомості представників різних етносів, а також для з'ясування змін у мовній свідомості преставників певного етносу за експериментальними даними, отриманими на певному часовому проміжку тощо. Отже статтю присвячено виявленню динаміки мовної свідомості представників двох східнослов'янських народів. Матеріалом обрано результати експериментів, зафіксованих у лексикографічних психолінгвістичних працях, та власноруч проведених експериментальних досліджень 2000 та 2012 років, що репрезентує зміни у відповідних фрагментах образу світу українців та росіян.

Ключові слова: *образ світу, мовна свідомість, асоціативний експеримент, асоціація, асоціативне поле, асціативний гештальт.*

1. Introduction

Both native and foreign scientists actively continue studying the lingual consciousness as an object of psycholinguistics over the past few decades. Traditional methods for studying the lingual consciousness and associative experiments, which were conducted among speakers of different languages mainly from the second half of the last century, made it possible to accumulate a significant amount of material and compile associative dictionaries on its basis. Such lexicographic works are valuable for the study of dynamic processes occurring in the lingual consciousness of certain ethnic group members for a certain period of time.

Consequently, the paper proves the necessity to define the role of changes in the Ukrainian and Russian native speakers' lingual consciousness that have occurred over the past fifty years, which were characterized by radical changes in all spheres of life connected primarily with the formation of the independent states on the post-Soviet area. The results of the study are valuable in the aspect of their detecting the dynamics in the fragments of the world images, expressing the meaning of each word in every language in order to get to know the national and cultural originality of the lingual consciousness as well as preventing the intercultural communication problems.

The permanent scientists' interest in the language consciousness changes is represented in the analysis of the recent researches. A significant part of psycholinguistic works focuses on the study of the dynamics of the lingual consciousness changes in ontogenesis (for example, Ababkova, 2007; Holdyn, 2005, 2007; Holdyn, Sdobnova, 2006; Sdobnova, 2012; Ufimtseva, 1983, 2011). Some works deal with the changes of the lingual consciousness of different ethnic group representatives (for instance, Ufimtseva, 2000; Kornieiev, 2007; Saburkina, Sonin, 2005; Yudina, Chernykh, 2016 – on the material of the Russian language; Terekhova, 2006, 2007 a, 2007 b, 2008, 2017, 2018 – on materials of the East Slavic languages; Balandina, 2013 – on the material of the Russian and English languages; Volkovynska, 2018 – on the material of the English language; Moldaliiev, Sandybaieva, 2003 – on the material of the Kazakh language; Chzhao Tsiuie, 2013 – on the material of the Chinese language). The article substantiates the dynamics of the lingual consciousness of representatives of the Ukrainian and Russian peoples from the 1970s to 2012.

In linguistic studies, *земля* (earth) was the object of study mainly on the material of a particular language (see: Kalinuk, 2010; Ogar, 2014 – in the Ukrainian language; Petrova, 2009; Pimanova, 2008; Semenov, 2009; Frolova, 2012; Chzhao Siutsin, 2010 – in the Russian language, Litvinova, 2006 – in English language; Khustundinov, 2009 – in the Tatar language) as well as in comparison with other languages (see: Ghen Tse, 2015 in the Russian and Chinese languages, Zuraiev, 2012 in Russian and French languages, Kryvalova, 2008 in Russian and German languages). In the above-mentioned works, *земля* (earth) is mostly studied as a part of opposition НЕБО – ЗЕМЛЯ (SKY – EARTH) (Ghen Tse, A. O. Ogar, Siutsin Chzhao), or triads СВІТЛО – НЕБО – ЗЕМЛЯ (LIGHT – SKY – EARTH)

(O. Krivalova, N. Pimanova), СОЛЦЕ – ЗЕМЛЯ – ЛУНА (SUN – EARTH – MOON) (V. Zuraiev), as a part of concepts of the main elements: ВОДА, ПОВІТРЯ, ЗЕМЛЯ, ВОГОНЬ (WATER, AIR, EARTH, FIRE) (S. Litvinova, L. Frolova), but some works are devoted to studying of the concept ЗЕМЛЯ (EARTH) (A. Semenov, D. Khustundinov) or the image ЗЕМЛЯ (EARTH) (N. Kalyniuk).

Among the psycholinguistic scientific studies such researches of the word-stimulus ЗЕМЛЯ (EARTH) are made by M. Muravytska, N. Ufimtseva and others. The nationaly cultural specificity of the perception of this stimulus and its correlates in the Russian and Belarusian languages was also disclosed in one of our previous works (see Terekhova, 2008), however, changes in the linguistic consciousness of representatives of the East Slavic languages in the corresponding fragments of the image of the world, that took place over the past thirty years, have not been investigated, therefore, we are trying to solve this issue in this work.

2. Methods

The aim of the article is to analyze the associative fields of the LAND / LAND stimuli in the Ukrainian and Russian languages in order to detect changes in the corresponding fragments of the world image by the respective language speakers.

General scientific, special linguistic and psycholinguistic methods, in particular descriptive, comparative, mathematical (quantitative calculations), free word association test and others are used in this paper.

Among the sources of the study were lexicographic works (“Dictionary of associative norms of the Russian language” (1977), “Dictionary of associative norms of the Ukrainian language” (1979), “Slavic associative dictionary: Russian, Byelorussian, Bulgarian, Ukrainian” (2004), and word association tests conducted in 2000 and 2012 in Ukraine and Russia. The respondents were students of higher educational establishments of these countries (one hundred representatives from each group of these peoples).

3. Results and Discussion

The study of the lingual consciousness of closely related language carriers, who have had significant common periods of life in the historical and cultural context, requires careful attention and well-considered characteristics in order to understand the common and specific features and explain their causes.

Therefore, before analyzing the images of the lingual consciousness that convey the meaning of peculiar words, it is necessary to consult some lexicographic sources.

The etymological dictionaries of the Ukrainian and Russian languages testify to the identical **Common Slavic** roots of the words земля / земля (land) in two closely related languages.

According to the explanatory dictionaries of the contemporary Ukrainian and Russian languages, the word *земля* is polysemantic and most of its meanings coincide (see Table 1).

Consequently, the explanatory dictionaries record a significant coincidence in the meaning of the words *земля / земля* in both languages, in particular it means: 1) the third large planet from the Sun; 2) the upper layer of the crust, soil; 3) the substance of dark brown colour which is the part of the earth's crust; 4) land; 5) country, land, state. In the Russian language this word has still the meaning of "administrative-territorial unit" denoting the regions in some parts of the country. Thus, the lexicographic meaning of these words in both languages is close, but not identical.

Table 1

**Compared meanings of the word *земля (land)*
in the Ukrainian and Russian languages**

Ukrainian	Russian
<p>ЗЕМЛЯ (LAND)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. The third from the Sun (distance) big planet that rotates around its own axis as well as around the Sun. 2. The upper layer of the Earth crust, soil. 3. Substance of dark reddish brown color that is a part of the Earth's crust. 4. Land as contrasted to water or air. 5. Ground cultivating and using for growing plants. 6. Country, region, state. 7. the Big Land; to the back of beyond – too far away; the land of promise (Dictionary of the Ukrainian language: 557) 	<p>(LAND)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. The third from the Sun (in order) big planet that goes around its own axis as well as around the Sun. 2. Land as contrasted to water or air. 3. The upper layer of the Earth crust, soil, ground, surface. 4. Substance of dark reddish brown color that is a part of the Earth's crust. 5. Country, state, any big territory of the Earth. 6. Territory with farming and hunting and acreage owned or rented by someone. 7. In Austria and Germany: administrative territory, entity. 8. bow to the ground 1) deep bow to the ground, prostration; 2) whom, deep respect. (Ozhegov, Shvedova)

In the traditional, ancient perception of Ukrainians and Russians, the word *земля* is interpreted as the highest fundamental value, a shrine, a "mother" who needs protection and careful attitude towards it. The word *земля* is associated with many beliefs of people, rituals since pre-Christian and Christian times. And the attitudes towards it are recorded in oral folk art, in particular mythology, proverbs and sayings. Being sacred, this word has long time history.

A famous Ukrainian linguist V. Zhaivoronok noted that since the ancient times in Ukrainian ethno-culture "... the land was referred to as a 'mother' giving birth to all that is needed for life and it takes away everything after death. According to the Bible, in the beginning our Lord created the heavens and the earth separating the firmament from the water; Lord called the dry land as "earth" and the gathering together of the waters He called as 'Sea'. Since pre-Christian times people have traditionally worshiped the earth so there are many epithets in the language: God's, pious, holy, native, sacred, generous, rich. The earth acts as a personified creature in the popular imagination so "you can't hit the earth with a stick, because it hurts, and this is a great sin". In the case of harm, the earth can part and absorb an evil or a sinner" (Zhaivoronok, 2006:243). It is said the earth is "the last man's shelter" during his /her life.

The earth plays an vital role in Christian beliefs. There are two important religious holidays in Christianity: The Entry of the Most Holy **Theotokos** into the Temple, and The Annunciation. It is believed that during these days God blesses the earth and the nature awakens from its winter sleep at this time. People are allowed to work on earth after Annunciation. The earth symbolizes wealth and fruitfulness. Giving a birth to a child a woman wished the newborn: "To be as rich as a land and strong like water". The earth is considered to be as a symbol of oath ... therefore, swearing people eat the earth or kiss it... No one tolerates the bloodshed, especially the innocent on the holy earth (also according to the Bible) (Zhaivoronok, 2006:244).

Land as an object of agricultural activity embodies peasant's eternal dreams – "to have their own land, field. The souls of Ukrainian people tend to grow a lot of grain, therefore from the remotest times they work on the ground ...It is said "Peasant who has no land is like fish without water" (Zhaivoronok, 2006:244).

The word *земля* in its meaning 'country, land, state' was originally perceived as something native, the best thing, the land-mother: "The native land is like mother and a strange one – a stepmother" (Zhaivoronok, 2006:245).

From time immemorial the land in the Russian cultural tradition was also considered a sacred object of the universe. People treated the land as an object of worship. It was like a breadwinner for every family. Peasants cultivated the crops. Men defended their native places against the invaders. People swore on the ground. Even when they passed away it was obvious that they were buried in it.

In his work "Constants: Dictionary of the Russian Culture" (2001) on analyzing the concept of *native land / ridna zemlia*, Yu. Stepanov distinguishes between *the native land* and *the whole Earth* – our common home where we come when we are born as inhabitants of the world (Stepanov, 2001:170).

Defining the structure of this concept, Stepanov confirms that according to M. Prishvin's it can be clearly defined in the Russian mentality as follows: "a) a pain for his or her land; b) natural wealth; c) the land itself; d) the close person; e) the 'crowned' nature; e) the native word" (Stepanov, 2001:170).

Stepanov presents the following features of this concept referring to V. Klyuchevsky's works. He began the description of the country history with the

characteristics of territory, climate and soil – in particular, from the earth: “describes its main characteristics – the spacious terrain that brings Russia closer to Asia and the three main elements are the forest, the steppe, the river” (Stepanov, 2001:172). Much attention is paid to M. Berdyaev’s philosophy as he also emphasizes the importance of the geographical factors and the country boundlessness. The philosopher notices that a Russian man “relies too much on the Russian land <...> almost equals ... his mother-land with the Mother of God and relies on her protection” (Stepanov, 2001:174). Obviously, Yu. Stepanov emphasizes the religious attitude towards his country and land as being a mother.

Peoples’ traditional imagination about the fundamental principles of the universe is reflected in their mentality and contemporary representatives’ lingual consciousness. The psycholinguistic methods of research, in particular associative experiments help to identify the world image features that are expressed by certain words. It should be noticed that the number of respondents who had participated in these experiments differed much so the associative fields are also different in their scope. At the same time, it seems quite possible to find out the main tendencies in association and the changes in the structure of associative fields that have occurred in the speakers’ lingual consciousness of a certain language for a certain time interval.

On comparing the associative field nucleus, the number of reactions is given in figures, as it is usually presented in the dictionary articles and during the general analysis of associative fields the interpretation results are given in percentage for greater objectivity.

The comparison of the nucleus of the associative stimulus fields ЗЕМЛЯ / ЗЕМЛЯ showed the following most frequent reactions of respondents (see tables 2, 3):

Table 2

The nucleus of the associative fields of the stimulus ЗЕМЛЯ (LAND) in the Ukrainian language

#	Dictionary edited by Butenko N.P. (1979: 34-35), 989 respondents	Slavic associative dictionary (2004: 123-125), 478 respondents	Experiment (2000), 100 respondents	Experiment (2012), 100 respondents
1.	<i>чорна</i> (196)	<i>рідна</i> (46)	<i>планета</i> (11)	<i>кругла</i> (8)
2.	<i>кругла</i> (88)	<i>кругла</i> (38)	<i>грунт</i> (7)	<i>чорна</i> (8)
3.	<i>родюча</i> (62)	<i>родюча</i> (24)	<i>кругла</i> (6)	<i>поле</i> (6)
4.	<i>рідна</i> (39)	<i>планета</i> (23)	<i>мати</i> (5)	<i>планета</i> (5)
5.	<i>багата</i> (38)	<i>чорна</i> (21)	<i>урожай</i> (4)	<i>хліб</i> (5)
6.	<i>мати</i> (30)	<i>життя</i> (14)		<i>грунт</i> (4)
- Diana Terekhova				
8.	<i>грунт</i> (24)	<i>грунт</i> (11)		

During late 1970s, the land was primarily associated with the fertility of Ukrainian “chornozems” in the lingual consciousness of Ukrainians. These

“chornozems” is the key to successful agricultural activity, (LAND (ЗЕМЛЯ) – *чорна (black) (196), родюча (fertile) (62), багата (rich) (38), тепла (warm) (25), ґрунт (soil) (24)*) being traditional for the peasants of this region since ancient times.

The association of the EARTH (ЗЕМЛЯ) – *кругла (round) (88)* points out to another direction of the association – perception of the Earth as a planet, a space object.

The connection between the Earth and the native Land can be traced in the reactions of LAND (ЗЕМЛЯ) – *рідна (native) (39), мати (mother) (30)*, the latter of which reflects the eternal attitude of Ukrainians to the land as the closest person, the “mother” who gives life to everything.

At the turn of the 20th-21st centuries there is a certain shift of emphasis in the perception of the stimulus of the LAND in the lingual consciousness of the representatives of the Ukrainian ethnos. Thus, according to the experiment of the year of 2000, the land was mainly perceived by respondents as a space object (the EARTH (ЗЕМЛЯ) – *планета (planet) (11), кругла (round) (6)*); its agricultural purpose was somewhat less relevant but still important (LAND (ЗЕМЛЯ) – *ґрунт (soil) (7), урожай (crop) (4)*) as well as traditional ethnocultural conception in the form of the mother (LAND (ЗЕМЛЯ) – *мати (mother) (5)*).

In accordance with the Slavic associative dictionary (2004) this tendency is also observed in the associative field nucleus of the word-stimulus LAND (ЗЕМЛЯ): among the frequency responses its perception as a planet is the most perceptible (the EARTH (ЗЕМЛЯ) is *кругла (round) (38), планета (planet) (23), велика (large) (13)*); LAND (ЗЕМЛЯ) is important as an object of the agricultural activity (LAND (ЗЕМЛЯ) – *велика (big) (24), чорна (black) (21), ґрунт (soil) (11)*) and the most frequent reaction to the word LAND (ЗЕМЛЯ) – *рідна (native) (46)* focuses on the attitude to the land as a native land.

In accordance with the results of the Experiment in 2012 (similar to those that the respondents of 1970s have) the reactions of the associative field nucleus reflect the Ukrainian respondents’ perception of the stimulus LAND (ЗЕМЛЯ) mainly as an activity of peasants (LAND (ЗЕМЛЯ) – *чорна (black) (8), поле (field) (6), хліб (bread) (5), ґрунт (soil) (4)*) and then in the planetary sense (EARTH (ЗЕМЛЯ) – *кругла (round) (8), планета (planet) (5)*). It should be noted that the experimental data of 2004 and 2012 showed that the nuclei of these associative stimulus fields of the word LAND (ЗЕМЛЯ) do not contain mother associations. They have shifted towards the fields of peripheral zone that testifies to a decrease in the relevance of this direction of association.

A complete survey of the main directions of association is given below in Tables 4, 5 that are based on the analysis of associative fields in general.

Among the Russian respondents in 1970s, the EARTH was primarily concerned with their native land, the place where the person was born and raised (LAND – *родная (native) (66)*).

Table 3

**The nucleus of the associative fields of the stimulus ЗЕМЛЯ (LAND)
in the Russian language**

#	Dictionary of associative norms of the Russian language (1977: 102-103), 725 respondents	Slavic associative dictionary (2004: 122-124), 591 respondents	Experiment (2000), 100 respondents	Experiment (2012), 100 respondents
1.	<i>родная</i> (66)	<i>круглая</i> (79)	<i>небо</i> (16)	<i>планета</i> (22)
2.	<i>круглая</i> (63)	<i>планета</i> (55)	<i>планета</i> (13)	<i>почва</i> (8)
3.	<i>черная</i> (42)	<i>небо</i> (50)	<i>шар</i> (6)	<i>небо</i> (7)
4.	<i>планета</i> (40)	<i>вода</i> (22)	<i>почва</i> (5)	<i>круглая</i> (6)
5.	<i>небо</i> (39)	<i>Родина</i> (21)	<i>урожай</i> (4)	<i>шар</i> (4)
6.	<i>люди</i> (25)	<i>родная</i> (20)	<i>трава</i> (5)	
7.	<i>и люди</i> (19)	<i>шар</i> (20)		
8.	<i>сырая</i> (16)	<i>мать</i> (16)		

Numerous associations are those that refer to another direction of them – the perception of the earth as a planet (the EARTH (ЗЕМЛЯ) – *круглая* (round) (63), *планета* (planet) (40)) in opposition to the sky (the EARTH (ЗЕМЛЯ) – *небо* (Heaven) (39)).

The vision of the earth as a ground is appeared in the association of LAND (ЗЕМЛЯ) – *черная* (black (42)) and it is significant among the Russian respondents.

The EARTH reactions – *люди* (people) (25), *и люди* (and people) (19) testify to the indissoluble connection when the earth is connected with the people who live and work on it. The nucleus of the associative field of this stimulus also includes the association the EARTH (ЗЕМЛЯ) – *сырая* (raw) (16) which is obviously a reflection of the ancient image of LAND Mother – personified image of Land known not only in Russian but also in Slavonic mythology.

In accordance with the experimental data of 2000 the stimulus LAND (ЗЕМЛЯ) was primarily perceived as an opposition to the SKY (LAND (ЗЕМЛЯ) – *небо* (sky) (16)) which is a stereotyped image and is based on ancient mythological notions of the universe. However, by that time the total number of associations of the nucleus of the associative stimulus field LAND (ЗЕМЛЯ) has had the predominant perception of the Earth as a planet (EARTH (ЗЕМЛЯ) – *планета* (planet) (13), *шар* (layer) (6)).

The agricultural aspect (LAND – *почва* (soil) (5), *урожай* (crop) (4)) was the next important position.

Similar tendencies in the ways of association were retained among Russian respondents and in subsequent years, for example, in 2004 (LAND (ЗЕМЛЯ) – *круглая* (round) (79), *планета* (planet) (55), *родная* (layer) (20)) and in 2012 (LAND

(ЗЕМЛЯ) – планета (*planet*) (22), круглая (*round*) (6), шар (*layer*) (4)); the most frequent associations represent the perception of the Earth on a planetary scale.

In order to fully characterize the nuclei of associative fields, some differences must also be added, in particular, the updating of the directions of association among Russian respondents referring to data in 2004 and taking into consideration LAND (ЗЕМЛЯ) identification with their native land (LAND – Родина (*Motherland*) (21), родная (*native*) (20), mother (LAND (ЗЕМЛЯ) – мать (*mother*) (16)) in comparison with other variants (LAND (ЗЕМЛЯ) – вода (*water*) (22)).

The perception of the land in the sense of “soil” is also important (the EARTH (ЗЕМЛЯ) – почва (*soil*) (8)) among respondents who were surveyed in 2012.

Thus, in the nuclei of the associative fields of stimuli LAND (ЗЕМЛЯ) / LAND (ЗЕМЛЯ) in the Ukrainian and Russian languages the main directions of association are revealed. They are relevant to a greater or lesser degree for respondents at different time intervals (from 1970s of the 20th century to 2012). These trends are also manifested in the analysis of the associative fields in general, however, their degree of relevance may change which is fixed in numerical indexes in the general rating. The associative gestalt is used for the analysis of associative fields, the essence of which is repeatedly stated in the references and our previous works. The results of this methodology are presented in Tables 4 and 5.

Table 4

The gestalt structure of the associative fields of the stimulus ЗЕМЛЯ (LAND) according to dictionaries and free word association tests in the Ukrainian language

#	Gestalt areas	Dictionary edited by N. Butenko (1979: 34-35), 989 respondents, per cent	Slavic associative dictionary (2004: 123-125), 478 respondents, per cent	Experiment 2000, 100 respondents, per cent	Experiment 2012, 100 respondents, per cent
1	2	3	4	5	6
1	Characteristics	68	45	11	21
2	Soil	5	4.6	13	7
3	Attitude	5	8	10	7
4	People	3	3	9	6
5	Astronomical objects	3	6.5	11	9
6	Features	1.7	4	7	6
7	Sky	1.7	2	2	2
8	Natural phenomena	1.2	1	2	1
9	Nourishment	1.2	2.5	2	6
10	Relief	1	1	2	6

End of Table 4

1	2	3	4	5	6
11	Work	1	2,7	2	4
12	Agricultural land	1	4	2	2
13	Flora	1	2,3	3	5
14	Water	0.8	-	2	-
15	Natural phenomena and elements	0.7	2	4	1
16	Comparison	0.6	2	7	1
17	Motherland	0.5	0.4	1	2
18	Life	0.5	2	1	1
19	Country	0.5	0.2	1	1
20	Land, part of the land	0.5	-	-	-
21	Building	0.4	1	1	1
22	Tools, machinery	0.4	-	-	-
23	Settlement	0.3	-	1	1
24	The last refuge	0.3	0.4	1	-
25	Reminiscence	0.3	1.5	1	-
26	Harvest	0.3	1.3	-	3
27	Fauna	0.2	-	-	1
28	Time	0.1	0.4	-	-
29	Happiness	-	0.2	-	-
30	World	0.1	-	-	1
31	Form of management	0.1	-	1	-
32.	Feelings and emotions	0.1	-	-	1
33	Part of the body	0.1	-	-	1
34	Personalities	0.1	-	-	-
35	Season	0.1	-	-	-
36	Nature	0.1	-	-	-
37	Disease	0.1	-	-	-
38	Color	-	3	-	2
39	Landscape	-	0.2	-	1
40	Depths of the earth, mineral resources	-	0.2	1	-

End of Table 4

1	2	3	4	5	6
41	Age	-	0.2	-	-
42	Family	-	0.2	-	-
43	Units of the universe	-	0.2	-	-
44	Religious notions	-	0.2	-	-
45	Agricultural activities	-	-	6	-
46	Peace	-	-	1	-
The total number of the zones		37	31	27	27

Gestalt kernels of associative stimulus fields of LAND (ЗЕМЛЯ) are the two largest zones in quantity. They are not stable and identical for decades, they change in the lingual consciousness of respondents in accordance with changes which are caused by various extralingual factors. Gestalt nuclei change in both qualitative and quantitative composition. So, referring to the experiment, conducted in the 1970s' among Ukrainian respondents, the nucleus includes the 'Characteristics' zone, 68 %, 'Soil', 5 %, 'Attitude', 5 %; in 2004 – 'Characteristics', 45 %, 'Attitude', 8 % (dictionary data reflect the results of experiments in 1998-1999 so we submit them as followings; in 2000 – 'Soil', 13 %, 'Characteristics', 11 %, 'Astronomical Celestial Bodies', 11 %; in 2012 – 'Characteristics', 23 %, 'Celestial Bodies', 9 %. Thus, the 'Characteristics' zone is present in all associative field kernels. But its rank and quantity differ considerably: from the first place in the gestalt of the associative field of the stimulus obtained in the experiment in 1970s and the vast majority of reactions that describe the earth from different directions; more than two thirds of the total number of reactions (68 %), keeping the first position, however, significantly reduce the volume of reactions (45 %) in the gestalt associative field in the results in the dictionary of 2004 to the second place in the gestalt of the associative field obtained at the turn of the century and the smallest number of reactions, which is slightly increased (23 %) in the gestalt of the associative field obtained in 2012, which made it possible to take first place among other zones.

Also with the changed qualitative composition of the zone during this time, for example, the most frequent associations of characteristics in 1970s were the LAND (ЗЕМЛЯ) – *чорна (black) (196), кругла (round) (88), рідна (native) (39), багата (rich) (38)*, etc.; according to the dictionary edited in 2004 – LAND (ЗЕМЛЯ) – *рідна (native) (46), кругла (round) (38), родюча (fertile) (24), чорна (black) (21)*; in 2000 – LAND (ЗЕМЛЯ) – *кругла (round) (6), рідна (native) (2), чорна (black) (2), жива; (alive)*; in 2012 – LAND (ЗЕМЛЯ) – *чорна (black) (8), кругла (round) (8), плодovита (fertile) (2), тепла (warm)*. The second position in the nucleus of the gestalt of the associative field of the 1970s with the same volume (5 %) is

occupied by the 'Soil' and 'Attitude' zones. The 'Attitude' zone (8 %) with somewhat larger volume is also available in the nucleus of the associative field gestalt in 2004. The associations of the latter zone are mostly reflected by the perceptions of the Ukrainian respondents about the land and a respectful attitude towards it, for example: LAND (ЗЕМЛЯ) – *мати (mother)* (30), *годувальниця (nurse)* (6), *багатство (wealth)* (in 1970s); LAND (ЗЕМЛЯ) – *багатство (wealth)* (8), *годувальниця (nurse)* (7), *матінка (mummy)* (5), *mother* (2), *мати (mum / mom)*, etc. (2004).

In the nuclei of associative fields obtained in 2000 and 2012, the second position is occupied by the 'Celestial Bodies' zone with an area of 11 % and 9 %, respectively, represented by reactions of LAND (ЗЕМЛЯ) – *планета (planet)* (11) (2000); Ukrainian respondents represent the perception of the stimulus of the EARTH (the EARTH (ЗЕМЛЯ) – *планета (planet)* (5), *Всесвіт (Universe)* (3), *космос (Space)* (2012)) as one of the astronomical objects.

In general, while comparing gestalts of associative fields of the stimulus LAND (ЗЕМЛЯ) we may see full similarity in the structure of the associative fields, in particular, the first 18 zones are similar for all gestalts. They reflect the main ways of associating. At the same time, the range and extent of these zones are different. For example, among Ukrainian respondents reactions there is an association the SKY (zone 'SKY' (1.7 %; 2 %; 2 %; 2 %)), the extent of the corresponding zones is approximately the same for all gestalts. Although, their ranges are different. This reaction shows the constant for the culture opposition LAND (ЗЕМЛЯ) – the SKY, that is rather ancient by its origin and is still topical nowadays.

The other zone was found for three gestalts of the associative field 'Final Abode'. It has changed its extent for increasing and now it is represented by different associations: LAND (ЗЕМЛЯ) – *могила (grave)*, *похорон (funeral)*, *смерть (death)* (0.3 %; 1970s); LAND (ЗЕМЛЯ) – *кладовище (cemetery)*, *пухом (rest in peace)* (0.4 %; 2004); LAND (ЗЕМЛЯ) – *труна (hearse)* (1 %; 2000).

Time passed, and the extent of zones 'Motherland' and 'Country' has increased. To a certain extent, it demonstrates the importance of this way of associating, the tendency to connect the concept LAND (ЗЕМЛЯ) with place of birth, native land, a certain country. In most of cases respondents mentioned just Ukraine. For example, the zone 'Motherland' is represented in gestalts by the following associations: LAND (ЗЕМЛЯ) – *батьківщина (motherland)* (3), *вітчизна (fatherland)* (0.5 %; 1970s); LAND (ЗЕМЛЯ) – *батьківщина (motherland)* (2) (0,4 %; 2004); LAND (ЗЕМЛЯ) – *Батьківщина (motherland)* (1 %; 2000); LAND (ЗЕМЛЯ) – *батьківщина (motherland)* (2) (2%; 2012). Associations of "Country" zone (they are: LAND (ЗЕМЛЯ) – *Україна (Ukraine)* (0,5 %; 1970s); LAND (ЗЕМЛЯ) – *Україна (Ukraine)* (0.2 %; 2004); LAND (ЗЕМЛЯ) – *країна (country)* (1 %; 2000); LAND (ЗЕМЛЯ) – *Україна (Ukraine)* (1 %; 2012)) mainly show the comprehending land as their native land, Ukraine, by the Ukrainian respondents. It was observed during the whole period of conducting the research, although in times of creating the associative dictionary by N. Butenko

((1979), the one, we use in our research, as well) Ukraine was yet included to the USSR as a republic.

Associations filling in the zone ‘Reminiscences’ demonstrate the closest connection with its stimulus, with which they form a set phrase. For example, the associations belonging to the gestalt of the associative field stimulus ЗЕМЛЯ (LAND) in 1970s (LAND (ЗЕМЛЯ) – *воля (freedom), гуде (the hlebe) is singing*); in the gestalt of the associative field of stimulus LAND in 2004 (LAND (ЗЕМЛЯ) – *і воля (and freedom) (2), і небо (and the sky) (2), в ілюмінаторі (through the luminaire), в огні (рос.) (in the fire (Rus.)), воля (freedom), пухом (rest in peace)*), in the gestalt of the associative field of the stimulus LAND in year of 2000 (LAND (ЗЕМЛЯ) – *воля (freedom)*), reflect the embodied in the consciousness of the Ukrainian respondents culturally and historically important information. For example, reactions with stimulus LAND (ЗЕМЛЯ) – *воля (freedom), і воля (and freedom)* are connected with the nominations of the official organ, the newspapers of political movements, well-known from the history of the beginning of the 20th century; LAND (ЗЕМЛЯ) – *гуде (is rumbling)* refers to the title of the story by the famous Ukrainian writer Oles Honchar “Earth Is Rumbling” (1946); LAND (ЗЕМЛЯ) – *в ілюмінаторі (through the porthole)* – represents the title of the popular song of the pop-group *Zemlyany* in the middle of 1990s. There are also several reactions representing fraseological units or their parts, for example: LAND (ЗЕМЛЯ) – *пухом (rest in peace)* (good remembering of a died person).

Gestalts constructed based on the associative fields of a bigger size, have more branchy structure however there exist certain zones in each gesture, which are peculiar for each of them only. In particular, they are as follows: in the gestalt of the associative field of the stimulus ЗЕМЛЯ (LAND) in 1970s these zones are ‘Season of the year’ (LAND (ЗЕМЛЯ) – *весна (spring)*), ‘Personalities’ (LAND (ЗЕМЛЯ) – *Кобилянська (Kobylanska), the Ukrainian writer (female), the author of the story ‘Land’ (1901)*), ‘Nature’ (LAND (ЗЕМЛЯ) – *природа (nature)*), ‘Disease’ (LAND (ЗЕМЛЯ) – *стовбняк (tetanus)*); in the gestalt of the associative field of the stimulus LAND in 2004 the above mentioned zones are ‘Age’ (LAND (ЗЕМЛЯ) – *4,6 млрд. років (4,6 bln years)*), ‘Family’ (LAND (ЗЕМЛЯ) – *родина (family)*), ‘Bodies of the Universe’ (LAND (ЗЕМЛЯ) – *атом (atom)*), ‘Religious Concepts’ (LAND (ЗЕМЛЯ) – *гріх (sin)*); in the gestalt of the associative field of the stimulus LAND in 2000 these zones are ‘Agricultural Activity’ (LAND (ЗЕМЛЯ) – *саджати (to plant)*), ‘World’ (LAND (ЗЕМЛЯ) – *світ (world)*). Hence, the described zones define the ways of associating ЗЕМЛЯ (LAND) stimulus by respondents; they were significant in forming of images of language consciousness referring to it for a certain period of time.

The results of analysis of associative stimulus fields of the word ЗЕМЛЯ (LAND), which were obtained due to the free associative experiments among the Russian respondents for the analogous period of time – from 1970s to 2012, are presented in the following table (see Table 5).

Table 5

The gestalt structure of the associative fields of the stimulus ЗЕМЛЯ (LAND) according to dictionaries and free associative experiments in the Russian language

#	Gestalt areas	Dictionary of associative norms of the Russian language (1977:102-103), 725 respondents, per cent	Slavic associative dictionary (2004: 122-124), 591 respondents, per cent	Experiment 2000, 100 respondents, per cent	Experiment 2012, 100 respondents, per cent
1	2	3	4	5	6
1	Characteristics	41	30	8	14
2	Astronomical objects	10	12	17	24
3	Agricultural land	6.5	1.2	6	2
4	People	6	3	1	3
5	Sky	5	8	16	7
6	Attitude	5	4.2	1	3
7	Reminiscence	4	3	4	4
8	World	4	0.6	4	1
9	Features	3	4	6	8
10	Soil	2	4,6	11	10
11	Natural phenomenon	2	6.5	5	3
12	Comparison	1.6	6	8	4
13	Flora	1.5	3.7	10	6
14	Motherland	1	4	1	1
15	Land, part of the land	1	0.5	-	2
16	Color	1	0.3	-	1
17	Actions	0.8	0.2	-	-
18	Building	0.6	1.2	-	-
19	Nourishment	0.4	1.7	-	-
20	Country	0.4	0.5	-	-
21	Settlement	0.4	0.2	-	-

End of Table 5

1	2	3	4	5	6
22	Road	0.3	0.2	-	-
23	Harvest	0.3	0.5	-	-
24	The last refuge	0.3	-	-	1
25	Geographical objects	0.3	-	-	-
26	Personalities	0.3	-	-	-
27	Work	0.2	0.5	-	-
28	Life	0.2	1	-	-
29	The age of the person	0.2	-	-	-
30	Tools, machinery	0.2	-	-	-
31	Season	0.2	-	-	-
32	Form of management	0.2	-	-	-
33	Time	0.2	-	-	-
34	Relief	-	0.6	-	-
35	Pond	-	0.4	-	1
36	Fauna	-	0.3	-	1
37	Tangible assets / property	-	0.3	-	-
38	Religious notions	-	0.2	1	-
39	Nature	-	0.2	-	1
40	Depths of the earth, mineral resources	-	0.2	-	-
41	Civilization	-	0.2	-	-
42	Agricultural activities	-	-	1	1
43	Price	-	-	1	1
The total number of the zones		31	33	18	23

The comparison of the nuclei of the associative fields has shown that the zones ‘Characteristics’, 41 % and ‘Celestial Bodies’, 10 % have the largest volume in the gestalt of the associative field of the stimulus of the ЗЕМЛЯ (EARTH) in the 70-ies. In 2004 the gestalt of the associative stimulus field of the word ЗЕМЛЯ (LAND) has the same zones in particular the ‘Characteristics’ one, 30 % and ‘Celestial Bodies’, 12 %, however, the volumes of these zones have changed:

towards the 11 % decrease in the ‘Characteristics’ zone and towards a slight increase of 2 % of the zone ‘Celestial Bodies’.

In 2000 the gestalt of the associative field of the stimulus ЗЕМЛЯ (LAND) shows that the area of ‘Celestial Bodies’, 17 % occupies the first volume place, the second one- the Sky zone 16 %; in year 2012 the associative field gestalt of the ‘Celestial Bodies’ zone is 24 %, the zone ‘Characteristics’ – 14 %. Thus, among Russian respondents there is a tendency to perceive the earth as a planet in space among other objects, for example: the EARTH (ЗЕМЛЯ) – планета (*the Planet*) (40), the Луна (*Moon*) (11), Вселенная (*the Universe*) (4), космос (*the Space*) (4), солнце (*the Sun*) (2), планета Земля (*the Planet Earth*) (in the 70s 10 %); the EARTH (ЗЕМЛЯ) – планета (*the planet*) (53), Луна (*the moon*) (5), Вселенная (*the universe*) (4), космос (*the space*) (2), галактика (*the galaxy*), голубая планета (*the blue planet*), шар земной (*the planet globe*) (in 2004, 12 %); the EARTH (ЗЕМЛЯ) – планета (*the Planet*) (13), планеты (*the Planets*) (2), Вселенная (*the Universe*), космос (*Space*) (2000, 17%); EARTH (ЗЕМЛЯ) – планета (*the planet*) (22), Солнце (*the sun*) (2) (in 2012, 24 %).

This tendency is also supported by the reactions of other zones, for example, in the 70s the most frequent association of the ‘Characteristics’ zone was the LAND (ЗЕМЛЯ) – родная (*native*) (66); in 2000 the LAND (ЗЕМЛЯ) – круглая (*is round*) (3); in 2004 the LAND (ЗЕМЛЯ) – круглая (*round*) (79), in 2012 it is also кругля (*round*) (6).

In comparison with the research results of the experimental materials among the Ukrainian respondents, it turned out that this association has been more powerful for Russian respondents, whereas for Ukrainians, even in the context of a gradual decrease, the descriptive perceptions and the identification of comprehensive characteristics are significant.

In general in the gestalt of the stimulus of the word ЗЕМЛЯ (LAND) there are fifteen identical zones in the Russian language and they are the largest in volume. But their volume and rank in the structures of the gestalt differ. For example, the constant orientation of association is the perception of the earth in opposition to the sky, represented by the ‘Sky’ zone with the corresponding volume: the EARTH (ЗЕМЛЯ) – небо (*the sky*) (39) (in 70's, 5%); the EARTH (ЗЕМЛЯ) – небо (*the sky*) (50) (in 2004, 8%); the EARTH (ЗЕМЛЯ) – небо (*the sky*) (16) (in 2000, 16%); the EARTH (ЗЕМЛЯ) – небо (*the sky*) (7) (in 2012, 7%).

Another tendency of association is the perception of the land as the SOIL (the ‘Ground’ zone). In the 21-st century it has become more significant among the Russian respondents as it is evidenced by an increase in this area: the LAND (ЗЕМЛЯ) – чернозем (*the chernozem*) (9), почва (*the soil*) (8) (in 1970's, 2 %); the LAND (ЗЕМЛЯ) – почва (*the soil*) (14), чернозем (*the chernozem*) (4), песок (*the sand*) (2), глина (*the clay*), грунт (*soil*) (in 2004, 4.6 %); the LAND (ЗЕМЛЯ) – почва (*the soil*) (5), чернозем (*the chernozem*) (2), почва (*the soil*) (in 2000, 10 %); the LAND (ЗЕМЛЯ) – почва (*the soil*) (8), песок (*the sand*) (in 2012, 10 %).

The associations of ‘Attitude’ zones testify that there is the respectful attitude among Russian respondents towards the word land laid down in culture. Some of

reactions that embody the perception of the earth as *mother*, *breadwinner* are more typical for the lingual consciousness of Russians in 1970s: the EARTH (ЗЕМЛЯ) – *матушка* (*mother*) (7), *кормилица* (*breadwinner*) (5), *богатство* (*the wealth*) (2), *наш дом* (*our home*) (2), *колыбель разума* (*the cradle of the mind*), *моя любимая* (*my close person*), *моя родная* (*my beloved*) (in 1970s, 5%); the EARTH (ЗЕМЛЯ) – *мать* (*mother*) (16), *кормилица* (*breadwinner*) (6), *уважай* (*respect*), *это хлеб наш* (*it is our bread*) (in 2004, 4,2%); the EARTH (ЗЕМЛЯ) – *мать* (*mother*) (in 2000, 1%); the EARTH (ЗЕМЛЯ) – *матушка* (*dear mother*) (2), *кормилица* (*breadwinner*) (in 2012, 3%).

In the ‘Reminiscence’ zone some reactions are similar to the responses among the Ukrainian respondents, in particular, the LAND (ЗЕМЛЯ) – *і воля* (and *freedom*), *в ілюмінаторе* (*in the illuminator*), *пухом* (*rest in peace*), which is explained by the common historical and cultural heritage. Individual associations are the reflection of events. They are significant for a particular historical period. For example, the reaction of the LAND (ЗЕМЛЯ) – *я своїх провожаю питомців* (*I am taking my pets off*) (2) is given among the Russian respondents in 1970s that is an extract from the famous song “*I am Earth!*” written by V. Mudareli and E. Dolmatovsky and performed by Olga Voronets, a popular singer of that time.

The association of the LAND (ЗЕМЛЯ) – *Санникова* ‘Sannikov’ is present in almost all associative fields of this stimulus because it reflects the name of the work by the famous Russian Soviet writer V. Obruchev. Another association of the LAND (ЗЕМЛЯ) – *малая* (*small*), *Брежнев* (*Brezhnev*) (in 2004) presents another literary work ‘The Minor Land’ (1978) by L. Brezhnev, Secretary General of the Soviet Union’s Central Committee of the CPSU.

Like the Ukrainian respondents, Russians create incentives for the word LAND (ЗЕМЛЯ) with their native land, the motherland, represented in the corresponding zones by the reactions of the LAND (ЗЕМЛЯ) – *Родина* (*Motherland*) (7) (in 1970’s, 1%); LAND (ЗЕМЛЯ) – *Родина* (*Motherland*) (21), *родина* (*Motherland*) (2) (in 2004, 4%); LAND (ЗЕМЛЯ) – *Родина* (*Motherland*) (in 2000, 1%); LAND (ЗЕМЛЯ) – *родина* (*Motherland*) (in 2012, 1%), all of which are almost the same in volume but only those that are in the associative field of year 2004 are dominant.

The zones ‘Country’ are available only in two gestalts, represented by reactions LAND (ЗЕМЛЯ) – *страна* (*country*) (2), *Зеландия* (*Zealand*) (in 1970s, 0.4%); LAND (ЗЕМЛЯ) – *Россия* (*Russia*), *России* (*of Russia*), *страна* (*the country*) (in 2004, 0.5%), which are more identifiable with their country in the associative field in 2004, after the collapse of the USSR.

Some zones are specific to a specific gestalt, for example, in the Gestalt of the 1970s, for example, the ‘Season’ (LAND (ЗЕМЛЯ) – *весна* (*spring*) (2)), the ‘Age’ (LAND (ЗЕМЛЯ) – *старость* (*being old*)), the ‘Tools, Machinery’ (LAND (ЗЕМЛЯ) – *трактор* (*tractor*)), ‘Form of Management’ (LAND (ЗЕМЛЯ) – *колхоз* (*collective farm*) (2)), ‘Time’ (LAND (ЗЕМЛЯ) – *день* (*day*)); in Gestalt in 2004 – ‘Natural Resources’ (LAND (ЗЕМЛЯ) – *недра* (*deposits*)), ‘Civilization’ (LAND (ЗЕМЛЯ) – *цивилизация* (*civilization*)), ‘Property’ (LAND (ЗЕМЛЯ) – *деньги* (*money*), *собственность* (*property*)). The relation to the land as a *sale*

process and *sale object* can be also traced in the responses of Russian respondents in 2012. The LAND (ЗЕМЛЯ) – *цена* (*price*) is a part of the zone with the same name. The recent reactions reflect the changes in the lingual consciousness of the Russian respondents associated with the economic processes in the country in the 21st century.

4. Conclusions

Lingual consciousness is a dynamic phenomenon. The images of the lingual consciousness, which are not in the stimulus, can be changed over the time due to the influence of extralingual factors. The method of associative gestalt represents the particular structure of each associative field, the quantitative and qualitative components of all branches, it enables us to trace all, even the smallest noticeable changes which are especially important in the study of closely related languages or one language but in dynamics.

The stimulus concept ЗЕМЛЯ (EARTH) / ЗЕМЛЯ (EARTH) is a culturally significant concept both for Ukrainians and Russians. These words are common in their origin and have similar lexical meanings. Their psycholinguistic significance is also quite close which shows that they belong to the same areas in associate fields of gestalt but their qualitative and quantitative components, the presence of some zones in a certain gestalt, changes occurring at a certain period of time, indicate the linguistic consciousness dynamics.

We see the prospects in the study of the dynamic aspect of the native speakers' linguistic consciousness both individually and in comparison with other ones in order to manifest the common and distinctive features.

References

- Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник / В. В. Жайворонок. К.: Довіра, 2006.
- Марковина И. Ю., Данилова Е. В. Специфика языкового сознания русских и американцев: опыт построения «ассоциативного гештальта» текстов оригинала и перевода // Языковое сознание и образ мира / Отв. ред. Н. В. Уфимцева. М.: Институт языкознания РАН, 2000. С. 116-132.
- Степанов Ю. С. Константы: Словарь русской культуры: Изд. 2-е, испр. и доп. М.: Академический Проект, 2001.

References (translated and transliterated)

- Zhaivoronok, V. V. (2006) *Znaky Ukrayinckoyi Etnokultury: Slovnyk-Dovidnyk [Signs of the Ukrainian Ethnoculture: Dictionary-Reference Book]*. Kyiv: Dovira.
- Markovina, I. U., Danilova, E. V. (2000) Spetsifika jazykovogo soznaniya russkih i amerikantsev: opit postrojenija "assotsiativnogo geshtalta" tekstov originala i perevoda [The peculiarity of the lingual consciousness of Russians and Americans: the experience of constructing an "associative gestalt" of the original and translation texts]. In: *Yazykovoye Soznaniye i Obraz Mira*, (pp. 116-132) .N. Ufimtseva, Ed. Moscow: Institute of Linguistics of the Russian Academy of Sciences.
- Stepanov, Yu. S. (2001). *Konstanty: Slovar Russkoy Kultury: 2nd edition [Constants: Dictionary of the Russian Culture]*. Moscow: Akademicheskij Proekt.

Джерела

- Бутенко Н. П. Словник асоціативних норм української мови. Львів: Вища школа, 1979.
- Ожегов С., Шведова Н. Толковый словарь русского языка. Режим доступа: <https://classes.ru/all-russian/russian-dictionary-Ozhegov-term-10012.htm>
- САС – Славянский ассоциативный словарь: русский, белорусский, болгарский, украинский / Н. В. Уфимцева, Г. А. Черкасова, Ю. Н. Караулов, Е.Ф. Тарасов. М., 2004.
- САНРЯ – Словарь ассоциативных норм русского языка / Под ред. А. А. Леонтьева. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1977.
- Словник української мови: Академічний тлумачний словник (1970-1980). Т. 3. С. 557.

Sources

- Butenko, N. P. (1979). *Slovnýk Asotsiatyvnykh Norm Ukrayinckoyi Movy* [Dictionary of the Associative Norms of the Ukrainian language]. Lviv: Vyshcha Shkola.
- Dictionary of the Ukrainian Language. (1970-1980). Vol. 3, P. 557.
- Ozhegov, S., Shvedova, N. The Explanatory Dictionary of the Russian Language. Retrieved from: <https://classes.ru/all-russian/russian-dictionary-Ozhegov-term-10012.htm>
- Slavyanskiy Assotsiativnyi Slovar: Russkiy, Beloruskiy, Bolgarskiy, Ukrainskiy (2004) [Slavic Associative Dictionary: Russian, Belorussian, Bulgarian, Ukrainian]. N. Ufimtseva, G. Cherkasova, Yu. Karaulov, Ye. Tarasov, (Eds). Moscow.
- Slovar Assocziativnyh Norm Russkogo Yazyka (1977). [Dictionary of Associative Norms of the Russian Language]. A. A. Leontyev, Ed. Moscow: Moscow University.

ПСИХОЛІНГВАЛЬНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ СЛОВНИКА LIWC

Сергій Засєкін

sergiozasyekin@eenu.edu.ua

Наталія Безуглова

ibezuglova98@gmail.com

Анастасія Гапон

anastassi53@gmail.com

Владислав Матюшенко

matiushenko.vladyslav@gmail.com

Ольга Подольська

olhapodolska@gmail.com

Дар'я Зубчук

dariazubchuk@gmail.com

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Україна

Received May 30, 2018; Revised June 8, 2018; Accepted June 14, 2018

Останні досягнення в галузі комп'ютерних лінгвістичних та психологічних інструментів дослідження актуалізують не лише потребу поширення сфер їхнього застосування, а й застосування з носіями різних мов. Тому актуальним видається вивчення особливостей перекладу на основі з'ясування культурних відмінностей. Дослідження сьогодення в галузі перекладознавства визнають критичну роль, що її відіграють перекладацькі трансформації як психолінгвальні логічні операції, які тривають у голові перекладача. Ця розвідка вивчає шляхи адекватного відтворення українською мовою вибраних слів зі словника програми Linguistic Inquiry and Word Count (LIWC) 2015 (Pennebaker et al., 2015) на основі встановлення їхніх семантичних, прагматичних та культурних аспектів значення. Найголовнішим висновком дослідження є те, що перекладачеві під час роботи слід удаватися до застосування низки перекладацьких трансформацій, як-от: диференціація, конкретизація, генералізація значення слова, а також транскодування, експлікація, калькування. Деякі мовні одиниці, наприклад, із категорії 'Leisure', 'Netspeak' не перекладалися взагалі, зберігаючи їхню оригінальну англійську форму, позаяк сьогодні носії англійської та української спільно вживають таку лексику в своєму мовленні. Перспективним видається дослідження способів перекладу словника LIWC на базі інших мов.

Keywords: *Linguistic Inquiry and Word Count (LIWC), перекладацькі трансформації, вихідна мова, цільова мова.*

Zasiekin, Serhii; Bezuglova, Nataliia; Hapon, Anastasiia; Matiushenko, Vladyslav; Podolska, Olha; Zubchuk, Darya. Psycholinguistic Aspects of Translating LIWC Dictionary.

Abstract. Recent developments in computerized linguistic and psychological research tools have heightened the need for broadening not only their areas of use, but also their applied languages. Therefore, there is an urgent need to address the translation problems caused by different target culture-bound issues. Existing research in the domain of translation studies

recognises the critical role played by translating transformations as psycholinguistic logical operations performed in the translator's mind. This paper explores the ways in which selected original Linguistic Inquiry and Word Count (LIWC) 2015 (Pennebaker et al., 2015) dictionary items can be reproduced in Ukrainian with due account of their semantic, pragmatic, and cultural load. The most obvious finding to emerge from this study is that the translator should apply a set of lexical translation transformations including differentiation, concretization, generalization of word meaning along with transcoding, explication, and calquing. Some linguistic items, e.g. from the category of 'Leisure', 'Netspeak' were not translated at all, i.e. retained their original form, due to their shared use today both by speakers of English and Ukrainian. Further research should be undertaken to investigate methods of reproducing LIWC vocabulary in other languages.

Keywords: *Linguistic Inquiry and Word Count (LIWC), translation transformations, source language, target language.*

1. Вступ

Ми можемо отримати багато інформації про людей, їхні особистості, переконання, страхи, спосіб мислення та соціальні відносини на основі аналізу шляхів використання ними слів повсякденному мовленні. Однією з ефективних сучасних методик психолінгвістичної діагностики емоційних, когнітивних та поведінкових компонентів психіки, відбитих у мовленні людей, є комп'ютерна програма *Linguistic Inquiry and Word Count (LIWC)*, автор якої – американський соціальний психолог Дж. Пеннебейкер. Ця програма засвідчила свою ефективність як надійного інструменту не лише лінгвістичного, а й перекладознавчого дослідження (Zasiiekin, Rosenhart, 2018). Перша версія LIWC була розроблена як частина дослідницького проекту вивчення кореляції мови й інформації. Друга (LIWC2001) і третя (LIWC2007) версії удосконалили оригінальну програму розширеним словником та сучаснішим дизайном програмного забезпечення (Pennebaker, Francis & Booth, 2001; Pennebaker, Booth & Francis, 2007).

Програмне забезпечення останньої версії LIWC 2015 має значно змінений словник та параметри програмного забезпечення (Pennebaker, Booth, Boyd, & Francis, 2015). Важливо те, що версія і програми, і словника 2015 року є новими, а не просто оновленою «декорацією» попередніх версій. Проте, як і попередні версії програми, вона складена таким чином, щоб швидко та ефективно аналізувати і окремі файли, і низку файлів у теці. Водночас, програма видається прозорою та гнучкою у своєму використанні, надаючи користувачам різні шляхи для дослідження лексики. Обидві версії програми, завантажувана та онлайн, спираються на внутрішній стандартний словник, який визначає, які слова слід фіксувати в цільових текстових файлах.

1.1. Основний модуль обробки текстів

LIWC2015 призначений для прийому письмового або транскрибованого тексту, що зберігався як цифровий файл, який в одному з декількох форматів, включаючи звичайний текст, PDF, RTF або стандартні файли Microsoft Word (наприклад, .doc та .docx). На відміну від попередніх версій, поточна версія може обробляти текст рядок за рядком у межах стовпців та між ними в кількох форматах електронних таблиць, включаючи ті, що зберігаються у форматах .xls, .xlsx та .csv. Кожен текстовий файл підлягає аналізу відносно 73 катего-

рій словника, як-от: аналітичне мислення, вплив, автентичність та емоційний тон; середня кількість слів у реченні, відсоток слів в тексті, довжина яких перевищує шість літер; стандартні лінгвістичні категорії, наприклад, відсоток у тексті функціональних слів – займенників, прийменників, артиклів та повнозначних слів допоміжних дієслів тощо. Крім того, словник уключає категорії слів, які стосуються психологічних станів, зокрема афектів, когнітивних процесів, біологічних процесів, мотивів; особистісні тематичні категорії, наприклад, робота, дім, дозвілля; соціолінгвальні маркери з повсякденного спілкування: лексичні одиниці зі значенням згоди, слова-паразити, нецензурна лексика, жаргон інтернет-користувачів.

1.2. Опис словника LIWC

Оригінальна версія словника LIWC2015 є центральною складовою стратегії аналізу тексту. За замовчуванням він складається майже з 6400 лем. Кожен словниковий запис додатково визначає одну або кілька категорій слів або словникових підтем. Наприклад, слово ‘cried’, через свою семантику, є складником п’яти підкатегорій: Sad, Negemo, Affect, Verb та FocusPast. Отже, якщо програма фіксує в тексті слово ‘cried’, воно ввійде до кожної із п’яти субкатегорій.

LIWC, як і всі сучасні комп’ютерні інструменти аналізу тексту, не позбавлений помилок під час виявлення та віднесення окремих слів до конкретної категорії. Наприклад, *mad* (божевільний) – слово, яке машина відносить до групи негативних емоцій (Negemo), що впливає на загальну оцінку тексту. Як правило, семантика *mad* містить гнів. Проте іноді *mad* може мати конотативні значення радості (*he’s mad for her*) або ж психічної нестабільності (*mad as a hatter*). Для програми LIWC такі речі не є серйозною проблемою, оскільки в основі програми – переваги ймовірнісних (статистичних) моделей використання мови. Так, у певному реченні слово “mad” може бути використане для вираження позитивних емоцій. Проте, якщо авторський текст «випромінює» позитив, програма спирається на відносно високі кількісні показники інших позитивно заряджених слів, попри наявність *mad*. Відтак, подібні до вищевказаної незначні класифікаційні помилки рідко впливають на висновки, позаяк перші компенсуються тим, які слова найчастіше використовує автор у тексті. Крім того, ці та подібні недоліки усуваються більшим за розміром текстом. Інакше кажучи, що більше слів у тексті, то надійнішими є результати. Тому, природно, результати аналізу тексту з 10 тис. слів дає набагато надійніші результати, ніж тексту обсягом 100 слів.

2. Методи дослідження

Належність англійської та української мов до різних гілок індоєвропейської родини мов (англійська – до германської, українська – до слов’янської), а також до різних структурних типів мов (англійська мова – аналітична, де граматичні відношення в реченні відтворюють граматичні морфеми, а українська мова – синтетична, що спирається на флексії), становить най-

більший комплекс граматичних проблем перекладу. У мові оригіналу (англійській) словника LIWC немає дієприслівників, категорії роду іменників і прикметників тощо, а в мові перекладу (українській) вони наявні, вимагаючи окремого перекладу в усіх формах. Натомість в українській відсутні артиклі, які в англійському мові сигналізують про особливості актуального членування інформації в реченні.

Слід також зазначити, що англійській мові властива граматична омонімія, тобто одні й ті само дієслова можуть бути смисловими або допоміжними, наприклад, “do”. Це теж викликає суттєві труднощі під час перекладу, адже потрібно обирати спосіб перекладу залежно від виконуваної словом функції.

Смислова, або семантична структура слова унікальна для кожної конкретної мови, а тому не завжди збігається в лексичних системах англійської мови (вихідної) та української (мови перекладу).

Під час перекладу подекуди неможливо скористатися буквальним словниковим відповідником, і перекладач удається до перетворення внутрішньої форми слова або ж його повної заміни, тобто до лексичної трансформації. Серед провідних лексичних трансформацій перекладознавці виокремлюють такі: диференціація, конкретизація, генералізація, транскодування (транскрибування і транслітерація), експлікація, модуляція (смисловий розвиток), описовий та антонімічний переклад (Максімов 2010; Карабан 2004).

Під час перекладу лексичних одиниць із значенням соціальних стосунків (Social) словника LIWC, застосовано здебільшого диференціацію, конкретизацію, генералізацію як лексичні заміни, а також транскрибування й транслітерацію. Диференціацію відзначає залежність від вибору перекладача на основі принципу синонімії. Наприклад, “champion” – «чемпіон», «переможець». Конкретизація – це процес, протилежний генералізації - заміна слова або словосполучення з широким предметно-логічним значенням на одиницю мови перекладу з більш вузьким значенням. У багатьох випадках застосування конкретизації пов’язане з тим, що у мові перекладу відсутнє слово з таким же широким значенням. Логічна операція, на якій ґрунтується ця трансформація – гіпонімія.

У результаті конкретизації одиниця мови-джерела, що виражає родові поняття, замінюється на одиницю мови-перекладу – вузьким, видовим поняттям, яке входить до складу данного роду. У багатьох випадках застосування конкретизації пов’язане з тим, що у мові перекладу відсутнє слово з таким же широким значенням. Наприклад, слово “dear” перекладали так: *любий, шановний, дорогий, милий*.

Генералізація як заміна мовної одиниці оригіналу, яка має більш вузьке значення, одиницею перекладу з ширшим значенням (Максімов, 2010:118), спирається на логічну операцію гіперонімії. Наприклад, “fiancee” наречена. В українській мові для позначення жінки, якій зробили пропозицію та жінки, яка виходить заміж використовують одне слово – наречена. Однак в англійській мові слово “fiancee” використовують лише стосовно жінки або дівчини, якій зробили пропозицію, в той час як у день весілля наречену називають “bride”.

Транскодування, яке охоплює транскрибування й транслітерацію, застосовують тоді, коли потрібно відтворити звукову та/або графічну форму слова вихідної мови. *Транскрибування і транслітерація* як форми транскодування, – способи перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом відтворення її форми за допомогою букв мови перекладу. Під час *транскрибування* відтворюється звукова форма іншомовного слова, а під час *транслітерації* – його графічна форма (буквений склад). Провідним способом у сучасній перекладацькій практиці є транскрипція зі збереженням деяких елементів транслітерації. Найчастіше такий спосіб перекладу застосовується для відтворення власних назв та імен, що не змінюють своєї форми в перекладній версії.

3. Обговорення результатів

У словнику LIWC зафіксовано велику кількість неологізмів, що ними послуговуються сучасні носії англійської початку ХХІ століття. Транскодування неологізмів відбувається в перекладі в тих випадках, коли в цільовій мові та культурі не ввійшло в обіг нове відповідне поняття і відповідний перекладний еквівалент, а перекладач не може підібрати слово або слова в мові перекладу, які б адекватно передавали зміст поняття і відповідали вимогам до термінотворення.

Особливо часто транскодування термінів відбувається в тих випадках, коли термін у мові перекладу складається з міжнародних терміноелементів латинського або давньогрецького походження.

Способом транскодування перекладено, наприклад, такі лексичні одиниці: *chat* – чат, *chorus* – хорус, *blog* – блог, *bowling* – боулінг, *cocktail-коктейль*, *cricket* – крикет, *football* – футбол, *croquet* – крокет, *frisbee* – фрісбі, *hip hop* – гіп-гоп, *hotel* – готель, *jazz* – джаз, *karaoke* – караоке, *marathon* – марафон, *liquor* – лікер, *motel* – мотель, *orchestra* – оркестр, *podcast* – подкаст, *selfie* – селфі, *soccer* – сокер, *symphony* – симфонія, *flirt* – флірт, *optimism* – оптимізм та ін. Навіть деякі слова-вигуки ми перекладали цим методом: *wow!* – вау!, *ha* – ха, *haha* – ха-ха, *hehe* – хе-хе, *heh*–хех.

Експлікація – лексико-граматична трансформація, під час якої лексична одиниця мови-оригіналу замінюється словосполученням, що дає пояснення або визначення цієї одиниці. Наприклад: *CD (compact-disc)* – компакт-диск; *e-cig (electronic cigarette)* – електронна сигарета; *esig (electronic signature)* – електронний підпис.

Слід зауважити, що більшість одиниць ВТ мала еквівалентний переклад, коли значення англійського слова цілковито збігалось зі значенням українського. Найбільше таких слів трапилось під час перекладу лексичних одиниць зі значенням афектів (Affect), хоча і при перекладі лексичних одиниць категорії дозвілля (Leisure) ми теж керувалися даним методом. Ось декілька прикладів еквівалентного перекладу: *attractive* – привабливий, *annoyed* – роздратований, *cheerful* – життєрадісний, *gorgeous* – розкішний, *hope* – надія, *hunting* – полювання, *jogging* – пробіжка, *solitaire* – пасьянс.

Додамо, що під час перекладу деяких лексичних одиниць були і неперекладні лексичні одиниці. Тут мається на увазі цілковите копіювання англомовної графічної форми слова. Не перекладали назви корпорацій, технологічні стандарти і назви програмних продуктів, та соціальних мереж, які за інших умов мали б перекладатися, наприклад: *Sony, Netflix, YouTube, Facebook, Instagram, Snapchat, Netflix, Nintendo, Spotify, Xbox*.

Водночас, провідним прийомом перекладу слів-термінів було використано добір лексичного еквіваленту – постійного лексичного відповідника, який точно збігається із значенням вихідного слова (Кияк, 2007). Проте лексичні одиниці мали бути подані у табличному форматі .xls, одне слово в одній комірці. Тому ми добирали найвлучніший відповідник згідно з вказаною тематикою лексичних одиниць. Наприклад, до лексичної одиниці *official* можна дібрати кілька варіантів перекладу: *офіційний, державний, службовий, посадовий, формальний*. Тому обмежувалися першими трьома, які розташовували в окремі вертикальні комірки.

Поширена була трансформація диференціації, яку характеризував добір слова, що не є словниковим відповідником, проте належно враховує контекст (маркований категорією LIWC, у межах якої здійснювали переклад) Основний принцип, який лежить в основі цієї трансформації – синонімія. Наведемо приклади застосування цієї трансформації: *Age – вік, літа, старість, час, період, епоха*. Як відповідник використано одну лексичну одиницю *вік*. *Approve – схвалювати, випробовувати, доводити, затверджувати, підтверджувати*. У перекладі дібрано відповідник *схвалювати*.

Під час виконання перекладу було також застосовано адаптацію. Загалом, цей тип трансформації часто застосовується при перекладі фразеологізмів, сленгу, усталених фраз, які передбачає суспільна традиція (Корунець, 2007). Приклади лексичних одиниць, переклад яких було здійснено за допомогою адаптації, наприклад:

underdog – невдах*, moron* – недоум*, kingpin – цабе, homeless* – безхатченк*, madam – пані, madame* – добродійк*.*

Антонімічний переклад – це лексична трансформація, при якій створюється заміна ствердної форми в оригіналі на негативну форму в перекладі або, навпаки, негативної на ствердну супроводжується заміною лексичної одиниці вихідної мови, на одиницю мови перекладу, з протилежним значенням. Характерне часте застосування у англо-українських перекладах, якщо негативна форма оригіналу слова утворена за допомогою префікса з негативним значенням (Максімов, 2010).

Прикладами застосування цієї трансформації є такі лексичні одиниці:

undo – скасо, minor – незначн*, infamous – ганебн*.*

Під час перекладу лексичних одиниць зі значенням біологічних процесів (Віо) словника LIWC з англійської мови на українську виникають труднощі, пов'язані з правильним вибором українського терміна або загальноновживаного слова. Це стається в тих випадках, коли в англійській мові для кількох понять існує один багатозначний термін (слово), а в українській мові йому відповідає

не один термін (слово), а декілька. Щоб уникнути таких помилок, слід уточнювати значення подібних слів у словниках, а також звертати особливу увагу на контекст (biology), в якому перебувають ці слова. Наприклад, *vital* в межах біологічної тематики має декілька значень: *суттєв**, *життєво необхідн**, *енергійн**, *важлив**, *фатальн**.

Вибір неуніверсального відповідника може суттєво відобразитись на точності перекладеного повідомлення. Оскільки в українській мові є відповідники, що мають вужче значення, в межах певного контексту вони можуть суперечити один одному, навіть протиставлятися. Відтак, метод генералізації під час перекладу слів із галузі біології, дає можливість досягти бажаного результату, хоча й не завжди існує збалансований відповідник. Тому більшу ефективність у таких випадках має метод транскодування, оскільки він дає можливість відтворити оригінальне лексичне значення слова в межах біологічного контексту. Тому, наприклад, окрім варіанта *суттєвий*, ми додали ще й *вітальний*.

Особливе місце посідають аббревіатури, зокрема ті, яким притаманний збіг зі скороченнями, поширеними в інших галузях. Оскільки структурна організація лексичного матеріалу словника полягала в розподілі слів за тематичними категоріями, для користувача оригінальної версії LIWC ця проблема вирішена. Проте від українського перекладача цей аспект потребує підвищеної пильності. Наприклад, аббревіатура *VD* має декілька значень, що задовольняють обраним темам: *venereal disease (STD is widely preferred)*; *vapor density*; *v.d. various dates*; *vasodilator*.

Попри те, що в мові оригіналу перевагу надано скороченню *STD (sexually transmitted disease)*, *VD* у значенні *venereal disease* має більшу вагу. Для якісного перекладу таких аббревіатур необхідно зважати на частотність їхнього вживання. З метою забезпечення прозорості при перекладі надавалась перевага розшифрованим експлікованим аналогам скорочень із подальшим адаптацією (*domestication*) й обмеженням одним словом, наприклад: *vd – венеричн** *захворюван** – *венеричн**; *isi – відділ інтенсивн** *терапії – реанімації**.

4. Висновки

Лексика, яку люди застосовують у повсякденному мовленні, виявляє їхні думки, почуття, особистісні риси та мотиви. Інакше кажучи, слова, які використовують у мовленні люди, мають високу психологічну цінність. Сучасні комп'ютерні технології дають змогу здійснювати психолінгвістичну діагностику текстів й робити узагальнення щодо авторських мотивів. Однією із найбільш точних програм, призначених для аналізу тексту є *Linguistic Inquiry and Word Count (LIWC)*, розроблена техаськими науковцями під керівництвом Дж. Пенебейкера. Розробка її української версії потребувала від перекладачів долання розбіжностей вихідних та цільових слів у лінгвокультурному плані. Незважаючи на те, що більшість слів були

загальновідомими та загальноновживаними, під час перекладу лексичних одиниць зі словника LIWC виникала потреба перетворення внутрішньої форми слова або ж його повної заміни, тобто застосування лексичних трансформації. Найпоширенішими серед них виявилися диференціація та генералізація значень поряд із транскодуванням – транскрипцією у комбінації з транслітерацією.

References

Література

- Корунець, І. В. Теорія та практика перекладу. Вінниця: Нова книга, 2007.
- Карабан, В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури [Текст]: у 2-х ч. Ч. 1., Ч. 2. Вінниця: Нова книга, 2004.
- Кияк Т. Р. Функції та переклад термінів у фахових текстах// Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. № 32. С. 104-108.
- Максимов С. Є. Практичний курс перекладу. К.: Ленвіт, 2010.
- Pennebaker, J. W., Booth, R.J., Francis, M. E. (2007). *Linguistic Inquiry and Word Count (LIWC): LIWC2007*. Austin, TX: University of Texas at Austin.
- Pennebaker, J.W., Boyd, R.L., Jordan, K., & Blackburn, K. (2015). *The Development and Psychometric Properties of LIWC2015*. Austin, TX: University of Texas at Austin.
- Pennebaker, J. W., Francis ME, Booth RJ. (2001). *Linguistic Inquiry and Word Count (LIWC): LIWC2001*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.

References (translated and transliterated)

- Korunets', I. (2007). *Teoriya ta Praktyka Perekladu [Theory and Practice of Translation]*. Vinnytsia: Nova Knyha.
- Karaban, V. (2004). *Pereklad Angliyskoyi Naukovoyi i Tekhnichnoyi Literatury [Translation of English Scientific and Technical Literature]*. Volumes 1-2. Vinnytsia: Nova Knyha.
- Kyiak, T. (2007). *Funktsii ta pereklas terminiv u fakhovykh tekstakh [Functions and translation of terms in specialized texts]*. *Visnyk of Zhytomyr State University*, 32, 104-108.
- Maksimov, S. (2010). *Praktychnyi Kurs Perekladu [Practical Course of Translation]*. Kyiv: Lenvit.
- Pennebaker, J. W., Booth, R.J., Francis, M. E. (2007). *Linguistic Inquiry and Word Count (LIWC): LIWC2007*. Austin, TX: University of Texas at Austin.
- Pennebaker, J.W., Boyd, R.L., Jordan, K., & Blackburn, K. (2015). *The Development and Psychometric Properties of LIWC2015*. Austin, TX: University of Texas at Austin.
- Pennebaker, J. W., Francis ME, Booth RJ. (2001). *Linguistic Inquiry and Word Count (LIWC): LIWC2001*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.

ЛІНГВО-ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИКМЕТНИКІВ ТА ПРОБЛЕМА ЇХ ЛЕКСИКОГРАФІЧНОГО ОПИСУ

Маргарита Жуйкова
mzhujkova@ukr.net

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Україна

Received June 2, 2018; Revised June 6, 2018; Accepted June 27, 2018

У семантиці багатьох прикметників – слів, що характеризують різні властивості предметів, значне місце належить ознакам, які людина отримує через органи сприйняття. У психолінгвістичному дослідженні, проведеному з носіями російської мови, була виявлена значна група іменників (більше ніж 7,6 тисяч одиниць), які безпосередньо пов'язані з тим чи тим відчуттям (слухом, зором, нюхом, смаком чи дотиком). Серед них близько 100 прикметників, на думку опитаних, називають такі ознаки, які мовці сприймають на дотик (температурні параметри предметів, фактура їхньої поверхні, консистенція, наявність чи відсутність вологи тощо). Мета нашого дослідження полягає у виявленні кореляцій між даними, які було отримано в психолінгвістичному експерименті, та лексикографічному описі відповідних прикметників, здійсненому традиційними лінгвістичними прийомами. Ми залучали інформацію переважно із різних словників російської мови, доповнюючи її даними із лексикографічних джерел англійської, української, польської та італійської мов. Докладно обстежено тлумачення прикметників двох груп: з семантикою температури та семантикою фактури поверхні. Загальний висновок полягає в тому, що лексикографи здебільшого ігнорують згадку про канал перцептивної інформації, часто використовуючи в тлумаченнях синоніми чи внутрішні відсилки. Це робить лексикографічний опис прикметників малоінформативним, не відбиває психолінгвальної реальності, не дає уявлення про ту значну роль, яка належить перцептивному компоненту в семантичному навантаженні прикметників.

Ключові слова: лексичне значення, психолінгвістичний експеримент, тлумачний словник, дефініція, перцептивна ознака.

Zhuykova, Marharyta. Linguistic and Psychological Features of Adjectives and Their Lexicographic Description Problem.

Abstract. In the semantics of many adjectives (words that characterize various properties of the objects) a significant place belongs to the features that a person perceives through the perception organs. A psycholinguistic experiment with Russian native-speakers has been conducted. Within this experiment a significant group of nouns (more than 7.6 thousand units), which are directly related to one or another sensation (hearing, sight, smell, taste or touch), has been discovered. To the respondents' mind, about 100 adjectives among this group mark the features that a speaker perceives on touch (the temperature parameters of objects, texture of their surface, consistency, presence or absence of moisture, etc.). The purpose of our study was to identify correlations between the data obtained in the psycholinguistic experiment and the lexicographic description of the corresponding adjectives carried out by traditional linguistic techniques. We used information from various dictionaries of Russian language, complemented by data from lexicographic sources of English, Ukrainian, Polish, and Italian. Two groups of adjectives (adjectives with the semantics of temperature and adjectives with the semantics of

texture of their surface) have been examined in details. The general conclusion is that lexicographers mostly ignore the mention of the channel of perceptual information, often using synonyms or internal references in interpretations. This makes the lexicographic description of the adjectives little informative, does not reflect the psycholinguistic reality, does not give an idea of the significant role that belongs to the perceptual component in the semantic capacity of adjectives.

Keywords: *lexical meaning, psycholinguistic experiment, explanatory dictionary, definition, perceptual feature.*

1. Вступ

Психолінгвістика – одна з найперспективніших галузей сучасної лінгвістики, оскільки методики й прийоми психолінгвістичних досліджень реалізують виразний об'єктивістський підхід, що передбачає висунення гіпотез та їх експериментальні перевірки. Така методологічна настанова наближає цю галузь мовознавства до точних наук. Результати, одержані під час психолінгвістичних експериментів, можуть бути відтворені іншими науковцями, в інших умовах, із застосуванням інших методик. Це забезпечує надійну верифікацію висновків, суттєво зменшує міру умоглядності, суб'єктивності й «кабінетності» результатів. Основною рисою психолінгвістичних студій є їх спрямованість на носіїв мови та мовно-культурної свідомості, що живуть у певних соціальних, економічних, історичних, культурних умовах. Науковці неодноразово підкреслювали орієнтацію сучасної лінгвістики на дослідження живого мовлення на противагу традиційному вивченню слова чи тексту в їх законсервованому, сталому вигляді. «Визначальною рисою сучасної лінгвістики ... є експліцитне намагання отримати опис... що відбиває компетенцію мовців, тобто їхнє знання мови, а не опис корпусу текстів тою чи тою мовою» (Селиверстова, 1983:256). Це твердження стосується передусім психолінгвістики, у сферу завдань якої входять дослідження вербальних навичок людини, мовленнєвої поведінки, організації систем пам'яті, мовної компетенції індивіда, мовних аномалій, різноманітних психічних процесів, пов'язаних із використанням мови тощо.

У межах психолінгвістичної парадигми активно вивчається такий складний феномен людської свідомості, як лексичне значення слова, див, зокрема, праці О. Залевської, О. Леонтьєва, В. Левицького, А. Супруна, О. Василевича, Й. Стерніна та ін. Результати психолінгвістичних експериментів дозволяють суттєво доповнити, а часом й уточнити інформацію про лексичне значення мовних одиниць, структуру полісемії, релевантність певних значень для мовної свідомості носіїв мови тощо.

Мета статті полягає у виявленні кореляцій між даними, отриманими в експериментальних дослідженнях змісту прикметників, та лексикографічному описі тих самих прикметників, здійсненому традиційними лінгвістичними прийомами, передусім на основі вживання лексем у текстах.

Основою для нашої розвідки стали матеріали, вміщені у ґрунтовній праці М. Колбеневої та Ю. Александрова «Органы чувств, эмоции и прилагательные

русского языка: Лингво-психологический словарь» (Колбенева, 2010). Словник створено на основі численних експериментів, в яких взяли участь 474 особи — носії російської мови, переважно студенти. Мета опитувань полягала у виявленні та змістовому обстеженні тих прикметників російської мови, що, на думку респондентів, тою чи тою мірою пов'язані з перцептивною інформацією, отримуваною через основні канали сприйняття (зір, слух, смак, нюх, дотик). Як зазначено у передмові, словник «містить дані про те, який орган відчуттів використовує людина при сприйнятті тої характеристики, що позначена кожним з обстежених прикметників» (Колбенева, 2010:8). Такий підхід суттєво доповнює і корелює традиційні уявлення про змістові характеристики ознакових лексем, особливо на тлі бідності традиційних тлумачень у словниках, де застосовано принцип мінімізації дефініції. Наприклад, лексема *потный* (мається на увазі її основне значення, що стосується фізіології людини) тлумачиться як 'покрытый потом, вспотевший'. Дані аналізованого словника дозволяють подивитися на змістове навантаження цього слова цілком інакше: виявляється, що цю ознаку мовці сприймають не лише зором, а й нюхом, а також на дотик, причому сприйняття на дотик домінує, значно переважаючи зорове відчуття: 92 % респондентів пов'язали ознаку «потный» із тактильними відчуттями, 82 % – із нюховими, і лише 55 % із зоровими, причому для кожного типу відчуттів відповіді в ході експерименту давали різні особи (Колбенева, 2010:261). Такого роду інформація, отримана для значної кількості прикметників, висвічує цілком інші аспекти змісту ознакової лексики, ніж ті, що прийнято подавати у дефініціях.

2. Методи дослідження

Експеримент охоплював всі прикметники, виокремлені із чотиритомного «Словаря русского языка» за ред. А. Євгенєвої (крім власне прикметників, було відібрано також дієприкметники, які втратили семантичний зв'язок із дієсловом і у словниках маркуються як прикметники, наприклад, слова *истощённый, испуганный, истрёпанный, мочённый, моющий, согревающий*). На першому етапі дослідження опитаним було поставлене питання про наявність чи відсутність зв'язку між певним прикметником та різними типами відчуттів; докладніше про використані методики див. (Колбенева 2010:9). Таким чином вдалось виділити 7616 прикметників російської мови, які, на думку респондентів, пов'язані з тим чи тим відчуттям (слухом, зором, нюхом, смаком чи дотиком). Другий етап дослідження мав на меті виявити конкретні зв'язки між прикметником та тим каналом відчуття (чи декількома каналами), який використовується мовцями для розпізнання ознаки, що її називає прикметник. Для цього весь масив лексем було довільно розбито на 75 серій, що включали 101 або 102 слова. Опитувані виконували завдання на комп'ютері із спеціально модифікованою клавіатурою, де було виокремлено дві клавіші, які позначали відповіді «ТАК» та «НІ». На моніторі спочатку з'являлось одне з п'яти тверджень щодо типу відчуття («Цю характеристику об'єкта я оцінюю на слух / зором / на смак / на дотик / за запахом»), а потім

короткий час демонстрували певний прикметник. Опитуваний мав натиснути одну із клавіш («ТАК» або «НІ») залежно від свого вибору.

Респондентами другого етапу дослідження виступали 119 студентів. Загальна кількість прикметників, яку належало оцінити кожному з респондентів, становила 2538 чи 2539 одиниць (по 25 серій слів, з них п'ять серій стосувалось твердження про сприйняття ознаки зором, п'ять серій – про сприйняття ознаки на слух і так далі, були охоплені всі канали сприйняття). Прикметники, запропоновані кожному опитуваному, в різних серіях не повторювались. Таким чином було отримано більше ніж 302 тис. відповідей, тобто близько 40 реакцій на кожний прикметник. Крім того, до експерименту було залучено 12 інших респондентів, які оцінювали не 25, а всі 75 серій прикметників, тобто всі відібрані для другого етапу експерименту слова. Це дозволило отримати приблизно по 55–57 відповідей щодо кожного прикметника. Словник представляє повні результати цього етапу дослідження. До кожного слова подано співвідношення відповідей ТАК / НІ за їх зв'язком із типом відчуттів. Наприклад, для прикметника *вспыльчивый* вміщено такі результати: відповідну характеристику об'єкта оцінюють зором 8 осіб, не пов'язують із зором 2; оцінюють на слух 5, не пов'язують із ним 8; ніхто з опитуваних не сказав «ТАК» щодо твердження про зв'язок цього прикметника із нюхом (результати 0/11), смаком (результати 0/12), дотиком (результати 0/10). Таким чином, загальна кількість відповідей, отриманих на слово-стимул *вспыльчивый*, становить 56.

У словнику зазначено також міру зв'язку того чи того прикметника з типом сприйняття. Експериментатори пропонують вважати зв'язок сильним, якщо опитувані дали від 91 % до 100 % реакцій «ТАК», тобто допускалась лише одна негативна відповідь; якщо опитувані дали від 77 % до 90 % відповідей «ТАК», зв'язок оцінюється як помірний. Відповідні дані у словнику підкреслено або суцільною, або пунктирною лінією. В усіх інших випадках зв'язок між прикметником і типом сприйняття у словнику не маркується, тобто він або слабкий (міру зв'язку легко визначити через співвідношення реакцій ТАК / НІ), або цілком відсутній.

Уміщені у словнику експериментальні дані, отримані впродовж другого етапу дослідження, в певному наближенні можна вважати психолінгвальною реальністю, що дає уявлення про семантичний зміст прикметників у свідомості опитуваних (опускаємо тут питання про можливі похибки у відповідях, а також труднощі, пов'язані із багатозначністю деяких прикметників). Виходячи з отриманих оцінок щодо зв'язку конкретного прикметника з типом чуттєвого сприйняття, можна усвідомити ту значну роль, яка належить перцептивному компоненту в інформаційному навантаженні прикметників.

3. Обговорення результатів

Звернімося до групи прикметників, які отримали від опитуваних більше ніж 77 % відповідей «ТАК» щодо твердження «Цю ознаку об'єкта я оцінюю на дотик». Вибір саме цієї групи лексики зумовлено тим, що мовні засоби

вираження тактильного відчуття, як правило, залишаються на периферії лінгвістичних досліджень, особливо в порівнянні з лексемами, які кодують зорове сприйняття. Виняток становить дослідження Л. Лаєнко, присвячене засобам номінації різних перцептивних ознак. Приблизно третину обсягу монографії займає опис лексико-семантичної групи прикметників, що характеризують тактильне сприйняття, в англійській та російській мовах (Лаєнко, 2005:55–156). В роботі докладно проаналізовано семантичні структури відповідних прикметників як результат категоризації перцептивної інформації, що надходить через усі канали сприйняття.

Ми знайшли у словнику «Органы чувств, эмоции и прилагательные русского языка» 95 таких слів, що позначають ознаку предмета, сприйняту на дотик; кількість прикметників, пов'язаних з тактильними відчуттями сильно та помірно, виявилась приблизно однаковою. За референтними властивостями всі ці прикметники можна розподілити на певні підгрупи.

По-перше, це слова, що називають температуру якоїсь поверхні чи середовища, а також стан об'єкта, пов'язаний із процесами зміни температури: *горячий, накали́нный, раскали́нный, согрева́ющий, ледяной, прохладный, обмерзлый, мороженый, замороженный, ооченелый, холодный*. Трохи нижчий відсоток тактильного каналу сприйняття зафіксовано для слова *нагретый*. Очевидно, не завжди перераховані ознаки предметів сприймаються через дотик руки (тобто шкірою пальців), температурний параметр може бути ідентифікований шкірою будь-якої частини тіла.

По-друге, прикметники, які позначають фактуру поверхні певного об'єкта: *гладкий, бритый, голый, облезлый, волосатый, волнистый, мохнатый, пушистый, зернистый, шершавый, шероховатый*. Для сприйняття цих властивостей предмета важливий в першу чергу дотик пальців рук.

Третю підгрупу складають слова, що називають форму предмета, його частини чи поверхні: *витой, завитой, грушевидный, шишковидный, съёженный, сморщенный, носатый, круглый, полукруглый, кругленький, округлый, шарообразный, надутый, прямой, кривой, сплющенный, приплюснутый, помятый, зубчатый, шестиугольный*. Частина названих ознак властива не плоским, а тривимірним об'єктам (це ознаки *шарообразный, сплющенный, носатый*). Звертає на себе увагу та обставина, що більшість названих характеристик об'єктів сприймається також зором (особливо це помітно на прикладі складних слів, де другий корінь вказує на форму, як *шарообразный, грушевидный*).

Четверта підгрупа включає прикметники, що позначають стан або консистенцію речовини чи предмета (часто стан його поверхні): *мокрый, влажный, потный, сухой, мягкий, вязкий, клейкий, густой, жидкий, твёрдый, нетвёрдый, отверделый, чёрствый, тугой, огрубелый, пухлый, упругий, гибкий, сыпкий, сыпучий, киселеобразный, маслянистый, масляный, замасленный, скользкий, склизкий, сальный*. Деякі з цих ознак можуть бути сприйняті не через дотик до предмета, а через динамічний вплив людини на

предмет, що вимагає певних м'язових зусиль (*упругий, тугий, твердий, мягкий, скользкий*).

У п'ятій підгрупі об'єднуємо прикметники, що корелюють з матеріалом, з якого зроблено предмет: *бархатный, кожаный, замшевый, железный, резиновый, меховой, махровый, матерчатый, шерстяной, шелковый, ватный, пуховой*. Лише один з названих прикметників називає речовину, властиву певним об'єктам: *глинистый*. Всі прикметники цієї групи у граматиці кваліфікуються як відносні. Це означає, що сприйнята тактильно ознака обов'язково входить до лексичного значення мотивуючих іменників (*бархат, вата, замша, железо, мех, шёлк* та ін.).

Шоста підгрупа містить декілька слів, які позначають активний вплив об'єкта на шкіру людини, внаслідок чого у людини з'являються певні відчуття: *колючий, колющий, вибрирующий*; крім того, за характером впливу відносимо сюди прикметники *игловидный, остроконечный* та *остроугольный* (предмет з гострим кутом чи кінцем, подібний на голку, коле шкіру, як сама голка).

В останню підгрупу ми включили прикметники, які характеризують розмір предмета чи його частини: *длинный, тонкий, тончайший, толстый, узкий, огромный*. Якщо слова *толстый, тонкий* і *тончайший* справді інколи можна зрозуміти як назви тактильних характеристик предметів (особливо якщо йдеться про тканину чи папір), то включення інших прикметників у підгрупу ознак, що оцінюються на дотик, викликає певні сумніви.

Окремо, поза названими підгрупами, опиняється слово *хрупкий*.

Загалом отримана вибірка прикметників вкладається в уявлення психологів щодо ролі шкірно-м'язової перцептивної системи, яка передає в мозок важливу інформацію, необхідну для успішної життєдіяльності організму. «Шкірно-м'язова система забезпечує отримання найрізноманітнішої інформації про стан тіла і посідає в цьому відношенні провідне місце серед інших перцептивних систем» (Величковский, 1973:200). Зокрема, йдеться про больові й температурні показники, координацію рухів, м'язові зусилля, просторове положення тіла та багато інших аспектів. Серед них особлива роль належить інформації, яка сприймається шкірою: «Основним видом соместезії є тактильна чутливість. Вона включає відчуття дотику, тиску і вібрації» (Величковский, 1973:207).

Очевидно, що серед виявлених в експерименті прикметників є чимало таких, які позначають ознаку, сприйняту не лише на дотик, а й зором. Це всі прикметники третьої підгрупи, а також лексеми, які ми об'єднали у п'яту підгрупу. Щоб виокремити ті прикметники, в семантиці яких домінує дотикове відчуття, ми беремо до уваги інший показник із словника, а саме міру зв'язку ознаки, яку називає прикметник, із зоровим відчуттям. Якщо ця міра достатньо велика (75 % та більше відповідей «ТАК»), то можна вважати, що для респондентів релевантний не лише тактильний, а й зоровий канал сприйняття певної ознаки предмета.

Така процедура відбору дозволила нам окреслити групу прикметників, які виявляють сильний зв'язок лише з тактильним сприйняттям. У цій групі опинилось 36 лексем. За даними словника, міра зв'язку відповідних прикметників із зоровим каналом сприйняття коливається від 10 % до 73 %; іншими словами, жодний з респондентів не дав відповіді, яка би свідчила про повну відсутність зв'язку між ознакою та зоровим каналом її сприйняття (як не дивно, це стосується й тих прикметників, що позначають температуру). Найменший відсоток позитивних відповідей щодо зорового каналу сприйняття ознаки виявлено для прикметника *согревающий* (10 %). Подальша градація має такий вигляд: *холодный* (23 %), *горячий* (27 %), *твёрдый, клейкий* (30 %), *упругий* (33 %), *гибкий, прохладный* (36 %), *склизкий, сухой, тугой, шёлковый* (50 %), *потный, железный, шершавый* (55 %), *раскалённый, пуховый* (58 %), *мягкий, вязкий* (60 %), *масляный* (63 %), *нетвёрдый* (64 %), *чёрствый, скользкий, влажный, маслянистый* (67 %), *отвердельный* (69 %), *киселеобразный, шерстяной, бархатный* (70 %), *витой, вибрирующий, зернистый, колючий, махровый, огрубелый, съёженный, тончайший* (73 %). Що менший відсоток залучення зорового каналу, тим більша вага у співвідношенні «зір / дотик» припадає на тактильні відчуття.

Отже, в групу прикметників, що позначають ознаку, для сприйняття якої носії мови залучають переважно тактильні відчуття, очікувано потрапляють лексеми з семантикою температури (*горячий, холодный, прохладный, раскалённый*). Крім того, можна виділити слова із значенням консистенції (стану) речовини (*твёрдый, мягкий, киселеобразный, вязкий, клейкий*), а також лексеми, що позначають наявність / відсутність вологи на / в об'єкті (*сухой, склизкий, потный, влажный*). Деякі прикметники описують фактуру поверхні (*бархатный, маслянистый, зернистый, махровый, шелковый, шершавый*). Всі названі характеристики людина сприймає через рецептори шкіри, як правило, торкаючись предметів пальцями рук.

Кількісно незначна підгрупа прикметників позначає реакцію об'єкта на активний м'язовий вплив з боку людини: намагання стиснути, розтягнути, деформувати його (це прикметники *тугой, упругий*). При сприйнятті цих ознак важливі не дотикові відчуття самі по собі, а фіксація певних м'язових зусиль, які докладає людина, впливаючи на об'єкт (*тугая струна, упругий мяч*).

Слово *тугой* у своєму іншому значенні позначає не зусилля людини, а тиск, спрямований на тіло людини ззовні: *тугой воротничок, тугая повязка*. Відповідна ознака предметів також сприймається людиною через фізичні відчуття, які, однак, не належать до власне тактильних.

Таким чином, психолінгвістичний експеримент дозволив виділити групу прикметників, які позначають ознаки, що розпізнаються мовцями тактильно (або комбіновано: тактильно і зором). Оскільки ці прикметники кодують знання про світ, які людина може отримати тільки перцептивно, слід визнати, що лексичне значення цих слів цілком засноване на перцептивній інформації. Як відомо, деякі види перцептивної інформації (особливо слухової, одоричної,

смакової) вкрай складно вербалізуються, що створює значні труднощі для укладачів словників.

Цілком очевидно, що в мовах існують прикметники, спеціально призначені для передачі інформації, сприйнятої чуттєво (це назви кольорів, інтенсивності звуків, приємних чи неприємних запахів, основних смаків тощо). Однак для більшості лексем із конкретним значенням статус перцептивного складника в їхній семантичній структурі залишається невизначеним. Так, спираючись на словникові дефініції, можна дійти висновку, що ознака «запах» не входить до сигніфікативного компонента слова *кава* /*coffee*. Пор., наприклад, один з найповніших за кількістю диференційних ознак опис англійського слова *coffee*: 'hot dark brown drink that has a slightly bitter taste' (Longman). У наведеній дефініції вказано на температурний параметр, колір та смак кави як напою. Проте можна не сумніватися в тому, що більшість мовців розпізнає каву саме за характерним запахом, який притаманний не лише напою, а й обсмаженим цілим зернам чи помеленій каві. Для виявлення справжньої семантичної ваги цієї ознаки для мовців важливо також врахувати те, що в різноманітних текстах можна значно частіше натрапити на інформацію про запах кави, ніж на згадки про температуру чи гіркий смак цього напою. Однак ця характерна, високорелевантна для мовців ознака кави не відбита в дефініціях тлумачних словників. Причина цього полягає в тому, що в мовах практично не існує засобів для об'єктивації ознаки «запах»; для їх характеристики використовують здебільшого прикметники на позначення інтенсивності (на кшталт *різкий*, *сильний*, *слабкий*, *тонкий*) та слова, що подають оцінку запахів з погляду реципієнта (*приємний*, *противний*, *смердючий* тощо). Конкретизація запахів у текстах досягається через іменникові словосполучення, які містять відсилку до джерела чи типу запахів (*аромат конвалій*, *троянд*; *запах мигдалю*, *ацетону*; *чипси з ароматом шинки*; *чай з ароматом полуниці* тощо).

Звернімося до питання, чи відбите перцептивне сприйняття в дефініціях лексичного значення прикметників, які безпосередньо кодують тактильну інформацію. Як ми вже зазначали вище, експеримент дозволив виділити 36 лексем російської мови, які виявляють сильний зв'язок лише з тактильним типом сприйняття; крім того, в ході експерименту окреслено ширшу групу ознакових слів, які носії мови пов'язують із сприйняттям не тільки на дотик, а й зором. Із зрозумілих причин ми розглянемо обмежену кількість дефініцій, що, проте, дозволить виявити загальну картину.

1. Прикметники з семантикою температури: *горячий*, *холодный*, *прохладный*, *раскаленный*. До підгрупи належать також лексеми *накалённый*, *нагретый*, *согревающий*, *ледяной*, *обмерзлый*, *мороженный*, *замороженный*, *окопелый*, щодо яких опитувані вказали на синкретичне сприйняття (дотик, зір).

Як правило, словниковий опис температурних прикметників подається через вказівку або на міру тепла, або на причину тепла / холоду:

Горячий. От огня или жару сильно нагретый (САР 1:1212).

Горячий 1. Имеющий высокую температуру (ОШ:141).

Горячий 1. Имеющий высокую температуру, сильно нагретый (МАС 1, 337).

Холодный. Студеный, лишенный теплоты (САР 6:1171).

Холодный 1. Имеющий низкую температуру, не нагретый, не дающий или не содержащий тепла (ОШ:866).

Дієприкметники на кшталт *замороженный, согревающий, обмерзлый* у словниках російської мови описуються через відсилку до відповідних дієслів, а в тлумачення останніх введено базові температурні прикметники чи дієслівні синоніми, наприклад, *согревающий* – деєприч. к *согревать, согреть* – 'делать тёплым или горячим' (МАС 4:180). Таким чином, дефініції цієї лексичної групи містять типове логічне коло: *горячий* – це 'нагретый', *холодный* – 'ненагретый', а *нагреть* – відповідно 'сделать тёплым или горячим'.

Мінімалізований лексикографічний опис температурних прикметників спостерігаємо й у словникових практиках інших мов, див., наприклад, дефініції з авторитетних лексикографічних джерел англійської, польської та італійської мов:

Hot 1. Something that is hot has a high temperature (Collins).

Cold 2. Something that is cold has a very low temperature or a lower temperature than is normal or acceptable (Collins).

Hot 1. Having a high temperature (Hornby 1:414).

Cold 1. Of low temperature, esp when compared with the human body (Hornby 1:161).

Gorący 1. Mający wysoką temperaturę, bardzo ciepły; silnie nagrany, rozpalony (Dorosz.).

Zimny 1. Mający niską temperaturę, taki, w którym panuje niska temperatura (Dorosz.).

Caldo 1. Che produce una sensazione di calore (*Горячий*. Такий, що створює відчуття тепла) (Zing.:171).

Freddo 1. Che comunica una sensazione contraria a quella del caldo a causa della temperatura inferiore a quella normale (*Холодный*. Такий, що дає відчуття, протилежне до гарячого, через температуру нижчу за нормальну) (Zing.:422).

На цьому тлі традиційних малоінформативних описів вельми прогресивними видаються дефініції температурних прикметників, подані у словниках нового типу, що орієнтовані передусім на комунікативну мовленнєву діяльність (маємо на увазі «Активный словарь русского языка» за ред. Ю. Апресяна та «Толковый словарь русского языка» за ред. Д. Дмитрієва). У цих лексикографічних джерелах подано тлумачення, які містять не приховані, а експліцитні вказівки на перцептивне сприйняття температурної ознаки:

Горячий. Такой, температура которого существенно выше температуры тела, так что контакт с ним может вызывать неприятное ощущение жжения, или близка к температуре кипения воды, или же выше нормы, существующей для объектов такого рода' (АСРЯ 2:667).

Горячий. 1. Горячим является то, что имеет высокую температуру или нагрето до высокой температуры, поэтому обжигает при прикосновении к нему, излучает сильное тепло (Дм.:234).

Теплый. 1. Теплым называется то, что дает ощущение тепла на ощупь, через воздух и т. п. (Дм.:1348).

Ці дефініції включають важливі маркери тактильного сприйняття («контакт с ним», «при прикосновении», «ощущение на ощупь»), які вказують на канал надходження перцептивної інформації.

На жаль, у словнику за ред. Д. Дмитрієва перцептивний компонент вводитьсь в дефініції непослідовно, наприклад, для прикметника *холодный* подано цілком традиційну дефініцію з відсилкою до температурного параметра: «Холодным называют природное явление, объект, которые имеют относительно низкую температуру» (Дм.:1493).

2. Прикметники з семантикою фактури поверхні: *бритый, голый, гладкий, скользкий, бархатный, шелковый, волнистый, мохнатый, махровый, пушистый, зернистый, шершавый, шероховатый*. В експериментах з'ясовано, що всі наведені слова виявляють сильний змістовий зв'язок із тактильним відчуттям. З одного боку, сюди потрапили слова, які позначають рівну, однорідну поверхню, що при тактильному контакті не спричиняє виразного впливу на шкіру людини. З другого боку, в групі є прикметники, що маркують деякі специфічні види фактур, які людина може розрізняти та кваліфікувати на дотик, такі як *мохнатый, пушистый* чи *бархатный*. Центральними елементами цієї групи для російської мови є опозитивні прикметники *гладкий* та *шероховатый / шершавый*.

Результати експерименту засвідчили, що ознаки, названі лексемами *гладкий, шероховатый* та *шершавый*, сприймаються мовцями як зором, так і на дотик, проте для всіх трьох прикметників зв'язок з тактильним каналом інформації окреслений як сильний. Априорі можна припускати, що цей факт мав би бути помічений лексикографами і відбитий у дефініціях, однак аналіз дефініцій із російських словників свідчить, що в них здебільшого застосовуються синоніми та внутрішні відсилки:

Гладкий. 1. Без выступов, впадин и шероховатостей, ровный (МАС 1:313).

Гладкий. 1. Гладким является то, что имеет ровную поверхность, лишенную выступов, впадин, складок (Дм.:206).

Шершавый. Имеющий неровную поверхность, негладкий, шероховатый (МАС 4:712).

Шероховатый. С небольшими неровностями на поверхности, негладкий (МАС 4:711).

Шершавый. С негладкой, неровной, шероховатой поверхностью (БАС 17:1366).

Шероховатый. С мелкими неровностями на поверхности; негладкий (БАС 17:1356).

Аналогічно описано прикметники з семантикою тактильних відчуттів й у найбільшому тлумачному словнику польської мови за ред. В. Дорошевського (Dorosz.):

Gładki. 1 a). Bez nierówności, chropowatości, bez smarszek, nie porośnięty.

Szorstki. 1. Mający niegładką powierzchnię, chropawy, kostropaty, chropowaty.

Chropawy. Niegładki, szorstki.

Наведені дефініції, по суті, вказують не на саме тактильне відчуття, а на явища, які його спричиняють: якщо поверхня має западинки і виступи, достатні за розмірами для того, щоб їх могли розпізнати рецептори на шкірі людини, то таку поверхню називають негладкою, нерівною, шорсткою.

На думку Л. Лаєнко, між російськими синонімами *шершавый* та *шероховатый* існують семантичні відмінності: перше слово «описує постійну властивість поверхні», а друге — «проміжну стадію оброблення цієї поверхні» (Лаєнко 2005:77); інакше кажучи, *шероховатый* — не цілком довершений, такий, що має в ідеалі наближатися до гладкого стану. Однак аналіз сполучуваності цих прикметників на основі контекстів з «Национального корпуса русского языка» не дозволяє розмежувати вживання за цією ознакою.

Прикметники *гладкий*, *ровный*, *шероховатый* та похідні іменники (*неровность*, *шероховатость*), якщо їх включають у зону тлумачення, завжди виступають маркерами семантичного компонента 'тактильне відчуття', див.:

Букле. 1. Ткань с шероховатой, в мелких завитках, поверхностью, а также крученая пряжа с мелкими завитками (ОШ 62).

Грубый 3. Жесткий, негладкий, шероховатый (ОШ 146).

Креп. 1. Шелковая или шерстяная ткань с шероховатой поверхностью (ОШ 305).

Задорина. Шероховатость на гладкой поверхности (ОШ 204).

Рифление. Обработка поверхности для придания ей шероховатости – нанесение узких острых бороздок (ОШ 680).

Заусенец 2. *Тех.* Шероховатость, острый выступ, неровность на поверхности металлического изделия, получившиеся при несовершенной обработке (МАС 1, 589).

Зачистить 1. *Спец.* Сделать чистым, сняв часть поверхности; устранить неровности, шероховатости и т. п. (МАС 1:595).

Проте, як ми зазначили, традиційна лексикографія переважно обминає інформацію щодо каналу перцепції при визначенні базових прикметників тактильного відчуття.

Певною мірою (дуже непослідовно) відсилки до каналу перцепції подано в дефініціях словника російської мови Т. Єфремової (див. Ефр. 2000). Зокрема, при тлумаченні деяких прикметників та їх дериватів використано маркер 'на ощупь':

Грубый. 2) а) Жесткий, негладкий, шероховатый на ощупь (о тканях, коже, шерсти и т.п.); *Огрубевать*. 1) а) Делаться жестким, негладким, шероховатым, грубым на вид, на ощупь.

Жёсткий. 1) а) Твердый, плотный на ощупь (противоп.: *мягкий*).

Нежный. 2) Мягкий, тонкий, не грубый (на ощупь).

Незважаючи на це важливе доповнення, дефініції базових лексем *гладкий* та *шероховатый* у цьому словнику укладено цілком традиційно, із перехресними відсилками:

Гладкий. 2. Имеющий ровную, без выступов и впадин поверхность.

Шероховатый. 1) Имеющий мелкие неровности на поверхности; негладкий.

Відзначимо принагідно, що аналогічно побудовані й дефініції прикметників тактильного відчуття *шорсткий*, *шерехатий*, *шершавий* у «Словнику української мови» в 11 томах.

Лише в деяких рідкісних випадках, переважно при описі підзначень, у традиційних словниках введено відсилку до тактильного сприйняття. Так, у БАС у слова *шершавый* виділено таке підзначення: 'с густым ворсом (обычно грубым, колючим, раздражающим кожу при прикосновении)' (БАС 17:1366). Близьке підзначення українського прикметника *шершавий* також тлумачиться через перцептивну ознаку: 'твердий, грубий, колючий на дотик, який подразнює шкіру при дотику' (наприклад, *шершаве рядно*, *шершавий рушник*), див. (СУМ 11:446). У користувача таких лексикографічних продуктів має скластись абсурдне враження, що лише частина вживань однозначного (!) слова *шершавый* / *шершавий* відбиває результати тактильного сприйняття, а такі сполучення як *шершавые губы* чи *шершавый стовбур* позначають явища, для усвідомлення яких дотиковий контакт непотрібний.

Загалом такі тлумачення, де бодай побіжно згадано про канал перцептивної інформації, у традиційних словниках радше виняток, ніж правило.

Лише словник за ред. Ю. Апресяна послідовно включає вказівки на тактильні відчуття у дефініції прикметників із семантикою фактури поверхні, див.:

Гладкий. Такой, поверхность которого воспринимается – обычно на ощупь – как не имеющая никаких углублений и выступов [тж о самой поверхности] (АСРЯ 2:591).

Грубый. 1. Такой, который имеет жесткую и шероховатую поверхность, так что к нему неприятно прикасаться, часто вследствие плохой обработки [обычно о материалах, а также об изделиях из них] (АСРЯ 2:716).

Такі дефініції орієнтовано на психологічні аспекти використання мови, яка живе і розвивається лише у мовленнєвій діяльності своїх носіїв. Інтерпретація лексичного значення, в яку введено фігуру мовця як суб'єкта когнітивної діяльності (в тому числі і суб'єкта сприйняття), дозволяє максимально точно відтворювати ту інформацію, яка закріплена за тим чи тим словом в колективній мовній свідомості.

4. Висновки

Лексикографічний опис прикметників кардинально відрізняється від опису слів інших частин мови, особливо іменників, до яких в принципі може

бути застосоване структурування семантичного цілого і виокремлення дискретних складових. Якісні прикметники називають ознаки, характеристики, властивості чогось, і тому вони не можуть бути сприйняті абстрактно, відірвано від своїх носіїв, тобто тих чи тих предметів чи явищ (ознака *високий* не може бути осмислена окремо від предметів, яким вона притаманна, наприклад, дерева, стовбура, гори, людини, драбини, стовпа тощо). Специфіка ознакових слів полягає в тому, що вони позначають певні кванти інформації, які людський мозок, щоб їх осмислити, має спочатку вичленувати із цілого, сприйнятого інтегровано і комплексно. Семантичне наповнювання ознакових слів (передусім параметричних прикметників) влаштоване таким чином, що воно не дозволяє глибшого членування. Це створює значні труднощі при побудові відповідних тлумачень у словниках. Дефініції ознакової лексики у традиційних тлумачних словниках найчастіше будуються через синонімію, антонімію або внутрішні відсилки, що призводить до замкненого кола у визначеннях і робить словникові статті малоінформативними. Однак вимоги сучасної лінгвістики до семантичного опису лексики суттєво зросли. Як зазначив А. Кузнєцов, «науковці когнітивного напрямку наполегливо намагаються отримати такий лінгвістичний опис, який був би адекватним до ментальних структур носіїв мови» (Кузнєцов 2000:181). Виявлення змісту ментальних структур і відповідних мовних одиниць можна проводити різними методами, і одним з найбільш надійних є психолінгвістичний експеримент.

Психолінгвістичні дослідження засвідчили, що значна частина прикметників російської мови позначає ознаки, які людина сприймає через перцептивні канали. Виявлено численні явища комплексного сприйняття ознак, коли інформація надходить через два чи навіть три канали відчуття. Важливо, що дані експерименту дозволили визначити кількісну міру зв'язку певної ознаки з каналом сприйняття. Отже, на цій основі можна робити висновки щодо психологічно актуального змісту, закріпленого за тим чи іншим ознаковим словом у свідомості мовців. Факт домінування певного перцептивного каналу при сприйнятті ознаки, позначеної прикметником, має бути враховано при його лексикографічному описі. У словникову дефініцію доцільно включати відсилку до виду перцепції, яка забезпечує усвідомлення тої чи тої ознаки: *гарячий*, (*холодний*, *зрубий*, *рівний*, *шерехатий*) – такий, що його людина сприймає всією поверхнею тіла чи її частиною, на дотик; *кислий* (*солодкий*, *гіркий*) — такий, що сприймається рецепторами язика (на смак) тощо. Це не лише забезпечить кореляцію між лексикографічним описом лексем та психологічно актуальними для мовців змістами, а й дозволить розв'язати низку власне лексикографічних завдань, таких як опис непрямих значень прикметників, побудова структури полісемії тощо.

Література

References

Величковский Б. М., Зинченко В. П., Лурия А. Р. Психология восприятия. Москва: Из-во МГУ, 1973.

- Колбенева М. Г., Александров Ю. И. Органы чувств, эмоции и прилагательные русского языка: Лингво-психологический словарь. Москва: Языки славянских культур, 2010.
- Кузнецов А.М. Некоторые теоретические проблемы семантики последних десятилетий // Лингвистические исследования в конце XX века: Сб. обзоров. Москва, 2000. С. 173–185.
- Лаенко Л. В. Перцептивный признак как объект номинации. Воронеж : Воронеж. гос. ун-т, 2005.
- Селиверстова О. Н. Роль информантов в процессе семантических исследований // Психолингвистические проблемы семантики / Отв. ред. А. А. Леонтьев и А. М. Шахнарович. Москва: Наука, 1983. С. 256-267.

References (translated and transliterated)

- Velichkovskiy, B. M., Zinchenko, V. P., Luriya, A. R. (1973). *Psichologiya Vospriyatiya [Psychology of Perception]*. Moscow: Moscow State University.
- Kolbeneva, M. G., Aleksandrov, Yu. I. (2010). *Organy chuvstv, emocii i prilagatelnye russkogo yazyka: Lingvo-Psihologicheskij Slovar [Organs of Senses, Emotions and Adjectives of the Russian Language]*. Moscow: Yazyki slavyanskikh kultur.
- Kuznecov, A.M. (2000). Nekotorye teoreticheskie problemy semantiki poslednih desyatiletij [Some theoretical problems of semantics of recent decades]. *Lingvisticheskie Issledovaniya v Kontse XX Veka*. Moscow, 173-185.
- Layenko, L. V. (2005). *Perceptivnyy Priznak kak Obyekt Nominatsii [Perception Feature as an Object of Nomination]*. Voronezh: Voronezh State University.
- Seliverstova, O. N. (1983). Rol' informantov v processe semanticheskikh issledovaniy [The informants' role in the process of semantic study]. In: *Psiholingvisticheskiye Problemy Semantiki*, (pp. 256-267). A. A. Leontyev, A. M. Shahnarovich, (Eds.). Moscow: Nauka,

Джерела

- АСРЯ – Активный словарь русского языка. Отв. ред. акад. Ю. Д. Апресян. М.: Языки славянской культуры. Т. 1, 2014. Т. 2, 2014.
- БАС – Словарь современного русского литературного языка в 17 т. М. – Л.: Из-во АН СССР, 1950-1967.
- Дм. – Толковый словарь русского языка под ред. Д. Дмитриева. М.: Астрель. 2003.
- Ефр. – Ефремова Т.Ф. Новый словарь русского языка: Толково-словообразовательный. М.: Русский язык, 2000. Т. 1: А-О., Т. 2: П-Я. Режим доступа: <http://efremova-online.ru/>
- МАС – Словарь русского языка. В 4-х томах / Под ред. А.П. Евгеньевой. М. : Русский язык, 1985-1988.
- САР – Словарь Академии Российской, по азбучному порядку расположенный. В 6-и частях. СПб., 1806-1822.
- СУМ – Словник української мови : в 11-ти т. К. : Наукова думка, 1970-1980.
- ОШ – Ожегов С. И., Шведова Н. Ю. Толковый словарь русского языка: 4-е изд., дополн. М.: ООО «А Темп», 2006.
- Collins – The Collins English Dictionary. Retrieved from <http://www.collinsdictionary.com>
- Dorosz. – Słownik języka polskiego pod red. W. Doroszewskiego. Retrieved from: <http://sjp.pwn.pl/doroszewski/lista>
- Hornby – Hornby A. S. The Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. V. 1, 2. М.: Рус. язык, 1982.
- Longman – The Longman Dictionary of Contemporary English. Retrieved from <https://www.ldoceonline.com/>
- Zing – Zingarelli, Nicola. Vocabolario della lingua italiana: decima edizione. Bologna, 1973.

Sources

- Aktivnyj slovar russkogo yazyka. (2014). Yu. D. Apresyan, Ed. Moscow: Yazyki slavyanskoj kultury. V. 1, V. 2.
- Slovar sovremennogo russkogo literaturnogo yazyka v 17 t. (1950—1967) M. L.: Iz-vo AN SSSR, Tolkovyj slovar russkogo yazyka. (2003). D. Dmitriev, Ed. Moscow: Astrel.
- Efremova T.F. (2000). Novyj slovar russkogo yazyka: Tolkovo-slovoobrazovatelnyj. Moscow: Russkiy Yazyk, 2000. T. 1: A-O. T. 2: P-Ya
- Slovar russkogo yazyka. (1985-1988). V 4-h tomah. A.P. Evgeneva, Ed. Moscow: Russkij Yazyk.
- Slovar Akademii Rossijskoj, po azbuchnomu poryadku raspolozhennyj. (1806—1822). 6 Volumes. S.-Petersburg.
- Slovnnyk ukrayinskoyi movy (1970-1980). 11 Volumes. Kyiv: Naukova Dumka.
- Ozhegov S. I., Shvedova N. Yu. (2006). Tolkovyj slovar russkogo yazyka: 4-e izd., dopoln. Moscow: A Temp Ltd.
- Collins – The Collins English Dictionary. Retrieved from: <http://www.collinsdictionary.com>
- Dorosz. – Słownik języka polskiego pod red. W. Doroszewskiego. Retrieved from: <http://sjp.pwn.pl/doroszewski/lista>
- Hornby — Hornby A. S. (1982). The Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. V. 1, 2. Moscow: Rysskiy Yazyk.
- Longman – The Longman Dictionary of Contemporary English. Retrieved from: <https://www.ldoceonline.com/>
- Zing – Zingarelli, N. (1973). Vocabolario della lingua italiana: decima edizione. Bologna.

REVIEWS

Twardzisz P. Defining 'Eastern Europe': A Semantic Inquiry into Political Terminology. S. l. : Palgrave Macmillan, 2018. XVII, 259 p.

Тарас Шмігер

markdeco@gmail.com

Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

У монографії «Визначення «Східної Європи»: семантичний розслід політичної термінології» Пйотр Твардзіш поставив собі завдання описати саме поняття Східної Європи, на чю заплутану сутність уплинули перемінні історичні, політичні й географічні обставини. Хоча ім'я Європи походить ще від давньогрецького міту, лише у другій чверті XVIII ст. завдяки шведському картографу Філіпу Йогану фон Страленбергу зформувалося сучасне географічне розуміння меж східного кордону. Тепер автор книги долучає ідеї когнітивної лінгвістики для опису цього місткого й багатогранного поняття.

Пишучи про Східну Європу, дослідники із Західної Європи звертають увагу і на «східність», і на «європейськість», що породжує навіть досить розмите формулювання «Центрально-Східна Європа» для тих самих територій (розділ 1). У світовій географії домінує англосаксонський кут зору, який дозволяє вважати Прагу східноєвропейським містом, що лежить на захід від західноєвропейського Відня. У суспільному дискурсі відчувається змішання географічних і значеннєвих, територіяльних і сутнісних параметрів, що примножує способи межувати цю територію, додаючи инколи навіть такі критерії як релігія (православна/католицька Європа) чи культура (християнська/османська). Іншість цього регіону в очах західного читача містить більше застережливих, ніж суцільно позитивних асоціацій.

Історична частина книги (розділ 2) показує, як середньовічна концепція християнського світу заклала певні передумови навіть до сучасного сприйняття. Короткі історичні нариси покликані пояснити вагомість окремих подій для модерних східноєвропейських націй, наголошуючи на певному спільному досвіді. Водночас такі відомості підводять читача до з'ясування походження часто повторюваних концептуально політичних метафор XX ст. – «українське питання», «судетська проблема», «польський коридор», «німецька тема». Екскурс обривається на кінці 1980-х рр., що викликає певний жаль, адже період нового *fin de siècle* вже можна осмислити досить об'єктивно.

Третій розділ книги присвячено термінологічним питанням із погляду закладуваного значення, із погляду можливих асоціацій і навіть з погляду ортографії. Дослідник розглядає суму термінів, якими характеризують наш

регіон, включає такі описові терміни «посткомуністична Європа» та «(колишній) радянський блок», звертається до німецьких термінів “Mitteleuropa” і “Zwischeneuropa”. Цей розділ був би ще цікавішим, якби авторові вдалося ширше залучити матеріали, написані у різних країнах нашого регіону (принаймні з географічних енциклопедій, виданих у цих країнах).

У четвертому розділі проаналізовано стереотипи, якими західний європейець сприймає східного, а саме: відсталість, культура та спадщина, комунізм та інші -ізми, антисемітизм, націоналізм, селянство, периферія, бідність, релігійність, спірні території, німецький вплив, «повернення» до Європи, стратегічне розміщення. Такий перелік стає планом дій для наших іміджмейкерів у широкому значенні, тобто політичних і культурних діячів, науковців і журналістів, щоб міняти цей репертуар. Дивно, що тепер зовсім не згадують про велику музичну культуру нашого регіону, яка в певні історичні періоди виконувала дипломатичні завдання та несла цілком позитивний посил світу. У цьому ж розділі розміщено аналіз дефініцій чотирьох термінів – «Східна Європа», «Центральна Європа», «Східно-Центральна Європа» і «Центрально-Східна Європа» – з погляду, які конкретно країни охоплюють ці терміни. Аналіз засвідчив, що Україну вдвічі частіше відносять до Східної Європи, ніж до Центральної.

Корпус сучасної американської англійської мови теж використано як джерело для статистичного представлення образу Східної Європи серед носіїв цього варіанту англійської мови (розділ 5). Науковець простежив частотність синтаксичних показників і тем, що дозволяє скоригувати наше усвідомлення того, як американці сприймають нас (або пишуть про нас), але сам аналіз показав лише активність актуальних тем, які не завжди зачіпають основи нашої ідентичності.

Останні два розділи книги (6 і 7) є внеском до політичної лінгвістики, де дослідник накладає свій матеріал на систему семантичних поглядів та інтерпретацій (використовуючи такі параметри опису, як мовне й позамовне значення, денотація й конотація, категоризація, синонімія, семантичні примітиви), що розширює простір для подальшого дискутування й аналізування.

Різні аспекти української дійсності представлено на сторінках книги. Історія про чоловіка, який народився в Австро-Угорщині, виростав у Чехословаччині, одружився в Угорщині, працював у СРСР, на пенсію пішов ув Україні і ніколи не виїжджав із Мукачева чи Ужгорода (с. 7.), яскраво свідчить про турбулентність нашої історії. Але все-таки найважливіше є те, як ми самі себе бачимо (чи – вірніше – у якому місці): нерепрезентативна вибірка все ж показала, що ми тяжіємо вважати себе «східними» або «центрально-східними» європейцями (с. 201).

Пйотр Твардзіш – доктор філологічних наук (мовознавство), доцент катедри дискурсознавства інституту прикладної лінгвістики Варшавського університету. Він – випускник Люблинського католицького університету, працював у Люблинському католицькому університеті, Університеті ім. Марії

Складовської-Кюрі (Люблин), а з 2007 р. викладає у Варшавському університеті. У коло його зацікавлень входять когнітивна й корпусна лінгвістика та політичний дискурс. Його попередні монографії присвячені питанням когнітивної граматики та образної мови («Нульова деривація в англійській мові: підхід когнітивної граматики» (1997), «Моделі англійського словотвору» (2010), «Мова міждержавних зв'язків: у пошуках уособлення» (2013)).

CALENDAR

INTERNATIONAL PSYCHOLINGUISTIC RESEARCH EVENTS

13th International Conference

Psycholinguistics in a Modern World

Host institution: Hryhoriy Skovoroda Pereyaslav-Khmelnytskyi State Pedagogical University

Deadline for submitting abstracts: October 1, 2018

Location: Pereyaslav-Khmelnytskyi, Ukraine

Start Date: 25–26th October, 2018

Contact: Nataliya Kharchenko

E-mail: psycholing.conf@gmail.com

Psycholinguistic Aspects of Complex Words –52th Annual Meeting of the Societas Linguistica Europaea (SLE 2019)

Host institution: University of Leipzig

Deadline for submitting abstracts: November 20, 2018

Location: Leipzig, Germany

Start Date: 21–24th August, 2019

Contact: Pavel Stekauer

E-mail: pavel.stekauerupjs.sk

URL: <http://sle2019.eu/>

12. Herbsttreffen Patholinguistik

Host institution: University of Potsdam

Deadline for submitting abstracts: September 30, 2018

Location: Potsdam, Germany

Start Date: 24 November, 2018

Contact: Tom Fritzsche

E-mail: info@herbsttreffen-patholinguistik.de

URL: <https://www.herbsttreffen-patholinguistik.de/>

Fifth International Conference on Onomastics “Name and Naming”. Multiculturalism in Onomastics – ICONN 5

Host institution: Technical University of Cluj-Napoca, North University Centre of Baia Mare, Romania

Deadline for submitting papers: April 1, 2019

Location: Baia Mare, Romania

Start Date: 3–5th September, 2019

Contact: Oliviu Felecan

E-mail: olifelecan@yahoo.com

URL: <https://onomasticafelecan.ro/iconn5/>

International Symposium on Bilingualism 12

Host institution: University of Alberta

Deadline for submitting abstracts: October 15, 2018

Location: Edmonton, Alberta, Canada

Start Date: 23–28th June, 2019

Contact: Elena Nicoladis

E-mail: elenan@ualberta.ca

URL: <http://sites.psych.ualberta.ca/ISB12/>

GUIDE TO AUTHORS

East European Journal of Psycholinguistics p-ISSN 2312-3265, e-ISSN 2313-2116 is an international double-blind peer-reviewed scholarly periodical published semiannually. All interested scholars in the area of psycho- and neurolinguistics, cognitive science, psychology of language and speech, translation studies, pragmatics, cognitive psychology are kindly invited to submit their articles for publishing in the Journal.

The texts submitted for the publication should be written **in English, Ukrainian, Russian**. Please attach a file with your first and last names (in three languages), title of the article (in three languages); place of work, scientific degree, position, contact phone and fax number, postal and electronic addresses.

The Editorial board will review the papers and inform the author(s) about any decision. The board will be responsible for the publication reserving the right of requesting the author(s) for modifications.

Only original (never published before or submitted to any other journal for reviewing) papers are accepted. The originals must meet the following requirements:

FORMAT /LENGTH

The paper must be in Word format. The recommended length is 12–18 pages including two abstracts and references (max. 5,000 words), A4 paper format, with 2,5 cm for upper, lower and left margins, 1 cm for right margins, observing 1.5 space between lines and with Times New Roman font type, with a 14 point body.

TITLE-AUTHOR'S IDENTIFICATION

The first page must include the capitalized and centered title of the article in bold, then author(s) name, affiliation, e-mail. It should be written in bold, centered, Times New Roman, 14 point body, e.g.:

Petro Smith

petroalsmith@ukr.net

Lesya Ukrainka Eastern European National University, Ukraine

ABSTRACT / KEYWORDS

Each paper should include two brief abstracts in English and Ukrainian, preceded by the author's family and given names, title of the article (in the respective language). For abstracts in Ukrainian, the editors may assist upon request. The abstracts should contain 150–200 words, be written in italics with a 12 point body. Also 5–7 key words should be included at the end of each of them.

TEXT

Quotations in the text should be as follows: According to Yu. Shevelov (Shevelov, 2012), or (Smith, 2014:252) where 3 means the number of page with quotation. Comments and notes should be included in footnotes. Any examples should be italicized and numbered consecutively with Arabic numerals. The article should contain the following parts: introduction / background of the issue; methods; the study; discussion and results; conclusions.

REFERENCES

References should come at the end of the paper. They should be written according to the APA norms (<http://www.apastyle.org/>) with a 12 point body and in alphabetic order. **The Ukrainian and Russian references should be transcribed in Latin letters only:**

e. g.

Book:

Шевельов Ю. Нарис сучасної української літературної мови та інші лінгвістичні студії. К.: Темпора, 2012.

Shevelov, Yu. (2012). *Narys Suchasnoii Ukrains'koi Literaturnoi Movy ta Inshi Lingvistychni Studii [An Outline of Modern Ukrainian Literary Language and Other Linguistic Studies]*. Kyiv: Tempora.

Journal paper:

Сміт П. Психолінгвістична модель дискурсу. *East European Journal of Psycholinguistics*, 2014, 1(2), 122–130.

Smith, P. (2014). Psycholinguistic model of discourse [Psycholinguistic model of discourse]. *East European Journal of Psycholinguistics*, 2(1), 252–260.

Internet resource:

Smith, P. Psycholinguistic model of discourse. Retrieved from <http://xxx.xxx.xx>

Book chapter:

Smith, P. (2014). Psycholinguistic model of discourse. In: *Challenges of Psycholinguistics*, (pp. 222–242). J. Brown, (ed.). Lutsk: Vezha.

Conference abstract/paper:

Smith, P. (2014). Psycholinguistic model of discourse. In: J. Brown (Ed.) Third International Conference *Challenges of Psycholinguistics and Psychology of Language and Speech – COPAPOLS 2017. Book of abstracts* (10–22). Lutsk: Vezha.

The papers should be sent to the E-mail: psycholing@eenu.edu.ua

All papers will be published in open access on the Journal site: <http://eepl.at.ua>.

ПАМ'ЯТКА АВТОРАМ

«Східноєвропейський журнал психолінгвістики» p-ISSN 2312-3265, e-ISSN 2313-2116 – міжнародний рецензований періодичний науковий часопис, який видається двічі на рік. У журналі автори можуть публікувати результати власних досліджень у галузі психо- та нейролінгвістики, когнітивної науки, психології мови та мовлення, когнітивної психології, прагматики, перекладознавства. Редколегія приймає матеріали англійською, українською, російською мовами для публікації у черговому числі журналу за адресою: psycholing@eenu.edu.ua.

Вимоги до оригіналів статей, надісланих до наукового часопису «Східноєвропейський журнал психолінгвістики»

Стаття має відповідати тематиці часопису й сучасному стану науки, мати актуальність, не бути опублікованою раніше чи поданою до публікації в інших наукових журналах України та світу. Автор відповідає за достовірність і вірогідність викладеного матеріалу, відсутність плагіату й коректність висновків (див. Ethics Statement), правильне цитування наукових джерел і покликання на них.

Матеріали розглядає редакційна колегія відповідного розділу часопису, а також анонімний рецензент. Після схвального відгуку з його боку редакція приймає остаточне рішення про публікацію статті, про що повідомлятиметься авторові. Оригінальні версії статей публікуватимуться у відкритому доступі на сайті журналу <http://eepl.at.ua>.

Обсяг статті – 12–18 сторінок (разом з трьома анотаціями й літературою, не більше 5 тис. слів), формат А-4, відстань між рядками – 1,5 інтервали, кегль 14, гарнітура Times New Roman; поля: ліворуч, угорі, внизу – 2,5 см, праворуч – 1 см; абзац – 1 см;

сторінки статті НЕ нумеровані;

не використовувати переносів;

таблиці, рисунки повинні мати нумерацію і назву;

ілюстративний матеріал подавати в тексті курсивом; рисунок, виконаний засобами MS Word, згрупувати як один об'єкт;

Окремим файлом потрібно додати відомості про автора: прізвище, ім'я, по батькові (трьома мовами); назву статті (трьома мовами); учене звання, посада, місце роботи (установа, підрозділ) автора; поштову адресу; електронну пошту; телефон, факс.

Структура статті:

- 1) ім'я та прізвище автора, рядком нижче установа, у якій працює автор, електронна адреса, наприклад:

Петро Сміт
petroalsmith@ukr.net

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Україна

- 2) назва статті по центру (великими літерами);

- 3) дві анотації українською, англійською мовами (150–200 слів) (12 кегль);

NB категорично заборонено подавати невідредагований варіант машинного перекладу перед кожною анотацією слід указувати прізвище та ім'я автора й назву статті (відповідною мовою);

4) ключові слова кожною з двох мов (5–7 слів) (12 кегль, курсив).

ТЕКСТ включає такі необхідні елементи:

- вступ (актуальність, мета та завдання статті);
- методи дослідження;
- процедура дослідження;
- обговорення результатів;
- висновки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ оформляти за нормами АРА: (<http://www.apastyle.org/>), 12 кегль.

Якщо джерело опубліковано українською, російською мовою (або іншими кириличними мовами), у списку літератури його потрібно навести лише латинськими літерами, наприклад:

Книга:

Шевельов Ю. Нарис сучасної української літературної мови та інші лінгвістичні студії. К.: Темпора, 2012.

Shevelov, Yu. (2012). *Narys Suchasnoii Ukrain's'koi Literaturnoi Movy ta Inshi Lingvistychni Studii [An Outline of Modern Ukrainian Literary Language and Other Linguistic Studies]*. Kyiv: Tempora.

Стаття із журналу:

Сміт П. Психолінгвістична модель дискурсу. *East European Journal of Psycholinguistics*, 2014, 1(2), 122–130.

Smith, P. (2014). Psycholingvistychna model dyskursu [Psycholinguistic model of discourse]. *East European Journal of Psycholinguistics*, 1(2), 122–130.

Інтернет-ресурс:

Smith, P. Psycholinguistic model of discourse. Retrieved from <http://xxx.xxx.xx>

Розділ у монографії:

Smith, P. (2014). Psycholinguistic model of discourse. In: *Challenges of Psycholinguistics*, (pp. 222–242). J. Brown, (ed.). Lutsk: Vezha.

Тези конференції:

Smith, P. (2017). Psycholinguistic model of translation. In: J. Brown (Ed.) *Third International Conference Challenges of Psycholinguistics and Psychology of Language and Speech – COPAPOLS 2017. Book of abstracts* (10–12). Lutsk, Ukraine: Social Initiatives and Analytic Research Center.

На кожную позицію в списку літератури має бути покликання в тексті статті; покликання в тексті слід робити так: якщо мається на увазі джерело загалом (Smith, 2014), у випадку цитування із зазначенням номеру сторінки (Smith, 2014:225).

ПАМ'ЯТКА АВТОРАМ

«Восточноевропейский журнал психолингвистики» p-ISSN 2312-3265, e-ISSN 2313-2116 является международным рецензированным периодическим научным изданием, публикуемым дважды в год. В журнале авторы могут печатать результаты своих исследований в области психо- и нейролингвистики, когнитивной науки, прагматики, переводоведения, психологии языка и речи, когнитивной психологии. Редколлегия принимает материалы на английском, украинском, русском языках для публикации в очередном номере журнала по адресу: psycholing@eenu.edu.ua

Требования к оформлению статей для публикации

Статья должна соответствовать тематике журнала и современному состоянию науки, иметь актуальность, не быть опубликованной ранее или поданной к публикации в других журналах Украины или мира. Автор статьи отвечает за достоверность изложенного материала, отсутствие плагиата и корректность выводов, правильное цитирование научных источников и ссылки на них (см. Ethics Statement).

После рецензирования статьи анонимным рецензентом и его позитивного решения редактор уведомит автора об этом решении. Оригинальные версии статей будут публиковаться в открытом доступе на сайте журнала <http://eep1.at.ua>

Общий объем статьи – 12-18 страниц (не более 5 тыс. слов), формат А-4, расстояние между строками – 1,5 интервала, кегль 14, гарнитура Times New Roman;

поля: слева, вверху, внизу – 2,5 см, справа – 1 см; абзац – пять знаков; страницы статьи НЕ нумеруются; не использовать переносов;

иллюстративный материал подавать в тексте, подписи набирать курсивом; рисунок, выполненный средствами MSWord, сгруппировать как один объект;

В отдельном файле просьба предоставить сведения об авторе: фамилия, имя, отчество название статьи, ученое звание, должность, место работы (учреждение, подразделение) автора, адрес, электронная почта, телефон, факс.

Структура статьи:

1) имя и фамилия автора, строкой ниже учреждение, где работает автор, адрес, например:

Петро Смит
petroalsmith@ukr.net

Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки

2) название статьи по центру (большими буквами)

3) аннотации на украинском и английском языках (150–200 слов) (12 кегль, курсив) с переводом имени, фамилии автора и названия статьи на соответствующий язык;

NB категорически запрещено подавать неотредактированный вариант машинного перевода;

редакция может помочь автору перевести резюме на украинский.

4) ключевые слова на каждом из трех языков (5–7 слов) (12 кегль, курсив).

ТЕКСТ включает такие необходимые элементы:

введение; методы исследования; процедура исследования; обсуждение результатов; выводы.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ оформлять только согласно норм АРА: (<http://www.apastyle.org/>)

Если источник опубликован на украинском или русском языке (или другом кириллическом языке), в списке литературы его необходимо подавать **латинскими и кириллическими** буквами, например:

Книга:

Шевельов Ю. Нарис сучасної української літературної мови та інші лінгвістичні студії. К.: Темпора, 2012.

Shevelov, Yu. (2012). *Narys Suchasnoii Ukrain's'koi Literaturnoi Movy ta Inshi Lingvistychni Studii [An Outline of Modern Ukrainian Literary Language and Other Linguistic Studies]*. Kyiv: Tempora.

Статья:

Сміт П. Психолінгвістична модель дискурсу. *East European Journal of Psycholinguistics*, 2014, 1(2), 122-130.

Smith, P. (2014). Psykholingvistychna model dyskursu [Psycholinguistic model of discourse]. *East European Journal of Psycholinguistics*, 1, 222–230.

Интернет-ресурс:

Smith, P. Psycholinguistic model of discourse. Retrieved from <http://xxx.xxx.xx>

Раздел монографии:

Smith, P. (2014). Psycholinguistic model of discourse. In: *Challenges of Psycholinguistics*, (pp. 222–242). J. Brown, (ed.). Lutsk: Vezha.

Тезисы конференции:

Smith, P. (2017). Psycholinguistic model of translation. In: J. Brown (Ed.) *Third International Conference Challenges of Psycholinguistics and Psychology of Language and Speech – COPAPOLS 2017. Book of abstracts* (10–12). Lutsk, Ukraine: Social Initiatives and Analytic Research Center.

На каждую позицию в списке литературы должна быть ссылка в тексте статьи; ссылки в тексте делаются так: если имеется в виду источник в целом (Smith, 2014), в случае цитирования с указанием номера страницы (Smith, 2014:225).

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Scholarly edition

**EAST EUROPEAN JOURNAL
OF
PSYCHOLINGUISTICS**

Volume 5

Number 1

Technical editor I. Savytska

Registered by the Ministry of Justice of Ukraine 29.07.2014, Certificate # ВЛ 485-218Р.

Формат 60×84¹/₁₆. Обсяг 8,37 ум. друк. арк., 8,09 обл.-вид. арк. Наклад 100 прим.
Зам. 5144-А. Редакція, видавець і виготовлювач – Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки (43025, Луцьк, просп. Волі, 13). Свідоцтво Держ. комітету
телебачення та радіомовлення України ДК № 4513 від 28.03.2013 р.